

НАУКОВА СПІЛЬНОТА

www.spilnota.net.ua

ТРИДЦЯТЬ ШОСТІ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ДИСКУСІЇ

ISSN 2522-963X

Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

18 квітня 2019 р.

**Львів
2019**

Тридцять шості економіко-правові дискусії: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. - Львів, 2019.- 117 с.

УДК 330+340 (063)

ББК 65+67я431

ISSN 2522-963X

В збірнику опубліковані доповіді з економічних та юридичних питань, які оприлюднені на сайті www.spilnota.net.ua.

Збірники матеріалів науково-практичних інтернет-конференцій включаються до наукометричної бази даних "PIHЦ/RSCI".

Адреса оргкомітету:
79016, м. Львів, а/с 1621
E-mail: spilnota.net.ua@ukr.net

Оргкомітет Наукової спільноти не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язкове.

ЕКОНОМІЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Економіка, організація і управління підприємствами, галузями, комплексами

*Андрусишена Ірина Василівна
студентка, Хмельницький
Національний Університет*

*Науковий керівник: Літинська
Валентина Анатоліївна, кандидат
економічних наук, доцент кафедри
Управління персоналом і економіка
праці*

СУЧАСНІ ЗАСОБИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Мотивація співробітників займає одне з центральних місць в управлінні персоналом, оскільки вона виступає безпосередньою причиною їхньої поведінки. Орієнтація працівників на досягнення цілей організації, по суті, є головним завданням керівництва персоналом. При ефективній організаційній структурі, сучасному устаткуванні (оргтехніці, засобах збору й обробки інформації), але без мотивації праці працівників підприємству домогтися бажаних результатів неможливо: члени трудового колективу не будуть справлятися зі своїми службовими обов'язками. Низький рівень мотивації праці не сприяє зацікавленості працівників у досягненні високих кінцевих результатів праці. У сучасних умовах проблемою мотивації є недосконалість мотивації на підприємствах, недостатнє фінансування заходів, спрямованих на вдосконалення мотивації персоналу, а також те, що на підприємствах не приділяють належної уваги мотивації [1, с. 264].

Проблеми мотивації персоналу цікавили вчених протягом усієї історії економічної науки. Питаннями мотивації праці займалися як закордонні, так і вітчизняні автори, зокрема: А. Маслоу, Д. Мак-Грегор, П. Армстронг, А. Кібанов, І. Баткаєва, О. Мітрофанова, М. Ловчева, Ф. Херцберг, Б. Моснер, Б. Снідерман та інші [3, с. 319].

Завданням даного дослідження є виявлення методів мотивування персоналу в організаціях у сучасних умовах.

Мотивування являє собою процес формування такого психологічного стану людини, який зумовлює її поведінку, здійснює

установку до діяльності, спрямовує і активізує її. Мотивація праці являє собою прагнення працівника задовольнити свої потреби; в загальному розумінні - це сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, які зумовлюють людину до трудової діяльності і надають їй цілеспрямованість, орієнтовану на досягнення певних цілей [2, с. 215].

Основними методами мотивування персоналу в сучасних умовах є:

- грошові виплати за виконання поставлених цілей.
- покарання - це недопущення дій з боку працівника, які можуть принести шкоду фірмі.

- соціальна політика пов'язана з наданням працівникам додаткових пільг, послуг і виплат соціального характеру.

- нематеріальні стимули (винагороди-вдячності, письмова подяка керівництва та навіть компліменти).

- «побудова» (підсвідомий вплив на людину) - дає можливість пробуджувати у співрозмовника поважне ставлення і прагнення брати приклад з мовця.

- професійне навчання - можливість розвитку особистісних якостей і отримання спеціальних знань, які відкривають широкі перспективи.

- кар'єрне зростання - стимул працювати старанно, виконувати свої обов'язки якісно та оперативно.

сайту компанії, організувавши для цього спеціальну рубрику [4, с. 268].

Отже, які б прекрасні не були ідеї, інноваційні технології, найсприятливіші зовнішні умови, без добре підготовленого та мотивованого персоналу високої ефективності роботи досягнути неможливо. Вкладення в людські ресурси стають довгостроковим чинником конкурентоспроможності та стійкого функціонування підприємства.

Література:

1. Виноградова М. О. Аудит : навчальний посібник / М. О. Виноградова. – К. : ЦУЛ, 2014. – 500 с.
2. Даценко Г.В., Левченко І.А. «Аудит та інспектування грошових коштів і касових операцій: суть, проблемні аспекти та шляхи їх подолання»/Даценко Г.В., Левченко І.А.// Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». - Вип. 7(4),2013 р.
3. Закон України «Про аудиторську діяльність» № 3125-ХІІ від 22.04.1993р(зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України . – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.

Волобуєва Юлія Володимирівна
студентка, кафедра статистики,
обліку та аудиту, Харківський
національний університет ім.
В.Н. Каразіна

Науковий керівник: Чуприна Олена
Анатоліївна, кандидат економічних
наук, доцент, Харківський
національний університет ім.
В.Н. Каразіна

АНАЛІЗ ЗАБОРГОВАНOSTІ З ВИПЛАТИ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ ЗА 2013 – 2017 РР.

В сучасних умовах оплата праці є невід'ємною частиною матеріального стимулювання працівників. Саме через оплату праці, з одного боку, працівники спроможні задовольнити свої потреби, а з іншого - організація отримує можливості до росту продуктивності праці співробітників, підвищення їх рівня зацікавленості, тощо. Отже дослідження питань оплати праці є актуальним.

Заборгованість із виплати заробітної плати — це сума своєчасно несплаченої заробітної плати всім категоріям працівників, а саме: штатним працівникам, особам, які не перебувають в обліковому складі підприємства — сумісникам і працюючим за договорами, а також звільненим працівникам.

Розглянемо суму заборгованості за видами економічної діяльності на рис.1:

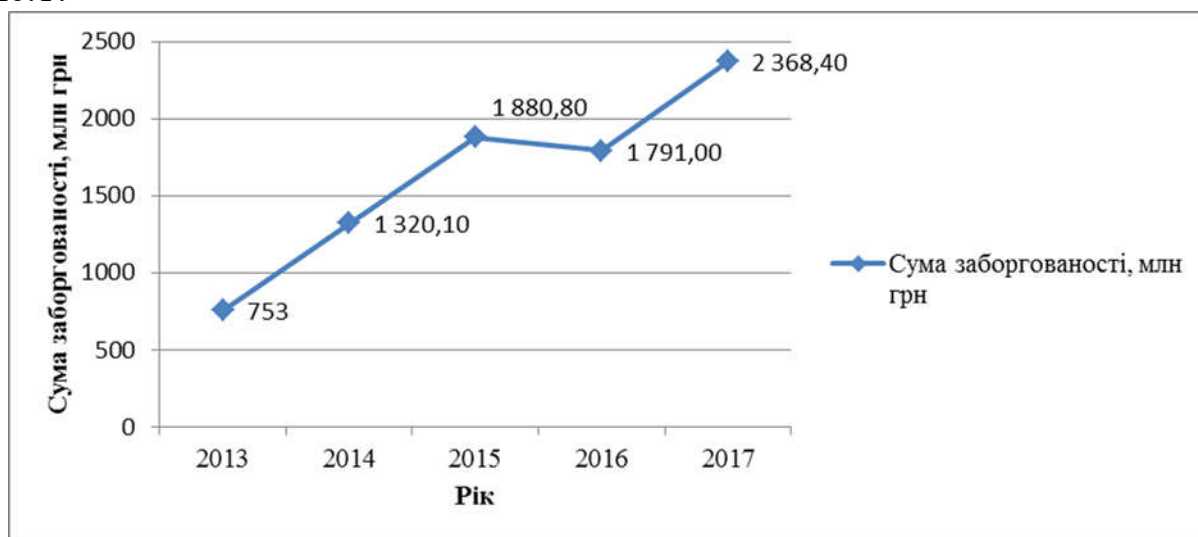

Рисунок 1 – Динаміка заборгованості з виплати заробітної плати в Україні за 2013 – 2017 рр.

Відповідно до данного рисунку, у 2013 році був досягнутий найнижчий, рівень заборгованості з виплати заробітної плати - 753 млн. грн., однак вже протягом 2014 року заборгованість зросла на 75% рази і у 2014 році становила 1320,1 млн. грн. Впродовж 2015 року заборгованість із виплати заробітної плати зросла у 42%, а у 2016 році зменшилась на 5% і у 2016 році становила 1791 млн грн., але знову ж таки к 2017 року зросла у 32% та становила 2368,4 млн грн.

За результатами аналізу стану додержання законодавства про оплату праці та даними державних статистичних спостережень можна зробити висновок, що заборгованість з виплати заробітної плати щороку зростає. Можна припустити, що причинами зростання та накопичення заборгованості з виплати заробітної плати залишається високий рівень збитковості підприємств, низька платіжна дисципліна, недостатня ефективність управління державним майном. Отже, переважна більшість чинників зростання заборгованості з виплати заробітної плати є наслідком відсутності ефективної системи управління підприємствами та належного контролю з боку відповідних органів державного управління.

Література:

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 14.04.2019).
2. Кодекс Законів про працю України (Редакція станом на 11.10.2018) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення 14.04.2019).
3. Чуприна Е.А., Меркулова Т.В. Экономический анализ: Учебно-методическое пособие по курсу для студентов экономических специальностей. – Х.: ХНУ имени В.Н. Каразина, 2014. – 96 с.

*Ніколаєнко Альона Ігорівна
студентка Київського національного
торгівельно-економічного
університету*

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах становлення України дедалі більшого значення набувають проблеми формування трудових ресурсів підприємства. Ситуація управління трудовими ресурсами та їх обліку, яка на сьогодні склалася в нашій країні, є результатом проблем і суперечностей, які тривалий час не вирішувались та мають тенденцію до загострення. Це незбалансованість

існуючих трудових ресурсів та робочих місць, недостатнє мотивування працівників до праці, низька заробітна плата, відсутність підтримки з боку держави та недосконала система соціальних гарантій. З огляду на це багато питань щодо економічного обґрунтування та ефективних шляхів формування трудового потенціалу залишаються не визначеними.

На теперішній час реальна картинка стану людського капіталу України є досить сумною. Відбувається значне зниження чисельності і старіння населення – носія даного капіталу, збільшення трудової міграції та зменшення якості освіти.

Розглянемо демографічні показники населення України за 2017 – 2018 роки

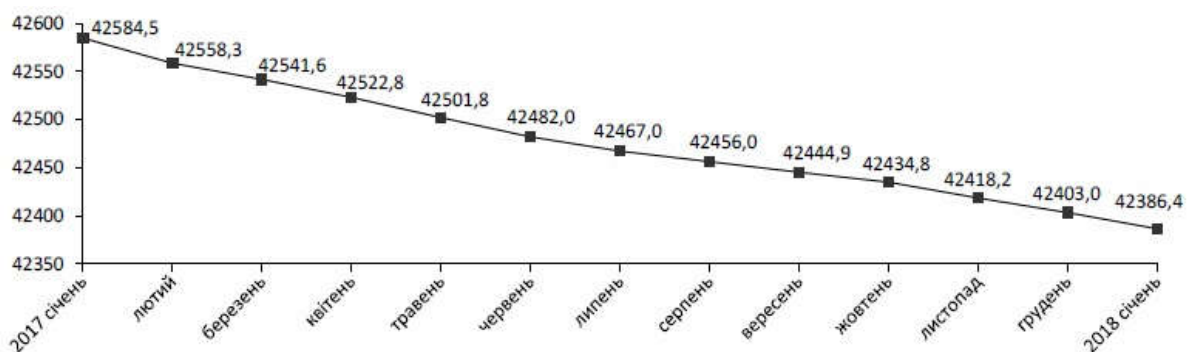

Рис.1 демографічні показники населення України за 2017 – 2018 роки

Не можна забувати про “відтік” людського капіталу, який робить свій внесок до скорочення населення, причому ті, хто виїжджають, є носіями кращого людського капіталу, ніж ті, що прибувають в Україну. За кордоном працюють більше 5 млн. українців, серед яких більшість знаходяться в Чехії, Польщі, Росії та Німеччині.

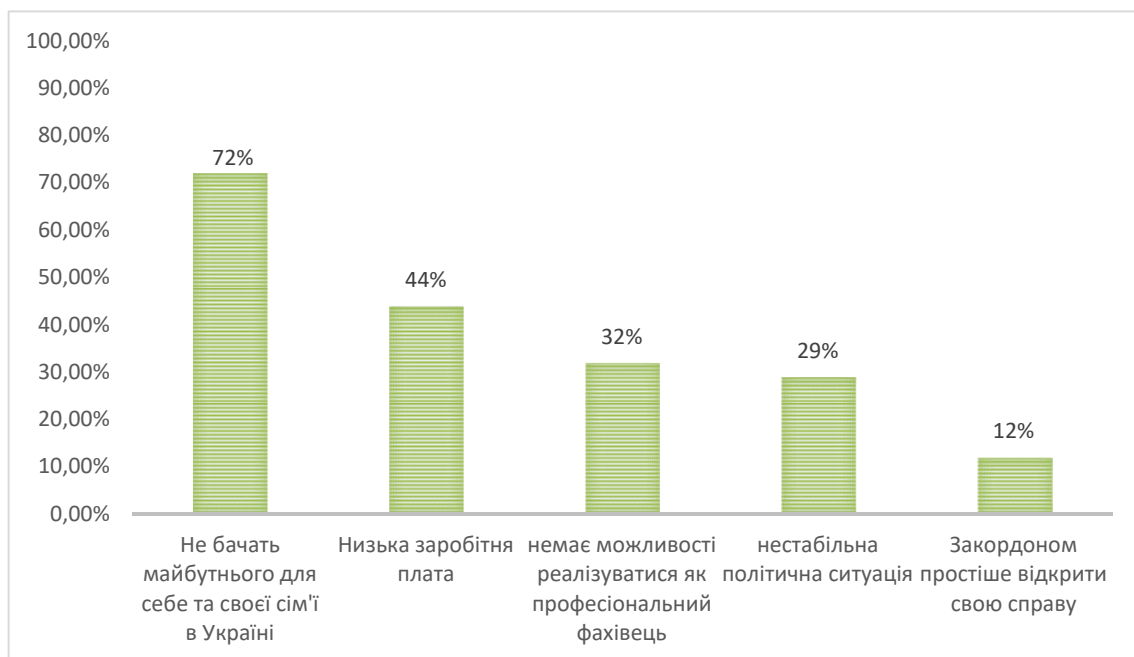

Рис. 2 Причини трудової міграції українців

На даний момент чисельність населення України на 2018 рік становить близько 42 400 000 чоловік (без урахування Криму і ДНР). За минулий рік Україну покинуло близько 18 000 мігрантів, що є рекордною цифрою для країни. У той же час імміграція в Україну є практично нульовою, так як людей, які бажають приїхати сюди, відштовхують політичні та економічні проблеми країни. З кожним роком ми бачимо збільшення емігрантів, що свідчить про наростання негативних процесів в економічній, соціальній, медичній сферах.

Слід звернути також увагу на критичну ситуацію з якістю знань та навичок випускників навчальних закладів. Не дивлячись на те, що Україні є однією серед лідерів, що має вищу освіту, рівень задоволеності роботодавців теоретичними знаннями студентів є дуже низьким. Це говорить про те, що сучасна система освіти не повністю справляється навіть із виконанням мінімально поставлених завдань, а саме надання якісної теоретичної освіти, формування світогляду та інтелектуального розвитку випускників. Однак причина низької конкурентоспроможності молодих спеціалістів на ринку праці криється не лише в недосконалості системи підготовки кадрів, а й в соціально-адаптивному сприйнятті молоддю свого майбутнього та майбутнього своєї країни, відсутністю мотивації до отримання освіти та працевлаштування.

Вплив трудових ресурсів на ефективну діяльність підприємства є дуже великим, адже персонал – це найбільш важлива складова виробничих сил підприємства. Без кваліфікованого персоналу одне підприємство не зможе досягти своєї мети, тобто отримання прибутку. Тому необхідно: стимулювання працівників до саморозвитку за допомогою створення сприятливого клімату у колективі; створення системи мотивації що до здійснення трудової діяльності та розвитку; постійна підготовка працівників та підвищення кваліфікації, а також залучення нових високкваліфікованих спеціалістів для більш ефективного розвитку підприємства.

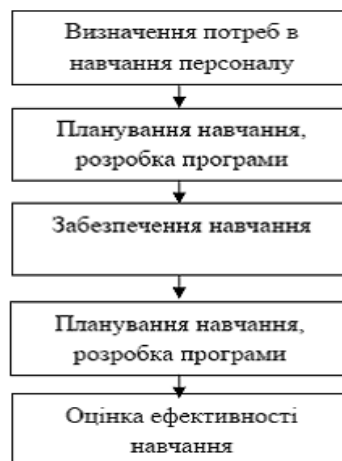

Рис. 3 Програма розвитку персоналу підприємства

Висновки. Отже, трудові ресурси характеризуються сукупністю специфічних рис, насамперед пов'язаних з їхнім соціально-економічним характером, який головним чином виявляється у відмінностях трудових від решти економічних ресурсів. Необхідно розробляти стратегії управління персоналом з урахуванням сучасного світового досвіду, створювати нові системи навчання і розвитку персоналу підприємства. Інвестування у розвиток людського капіталу дає можливість досягти не тільки короткострокового економічного успіху, а й закласти основу для формування позитивних довгострокових тенденцій у розвитку національної економіки і кожного підприємства зокрема. Державна політика має бути спрямована на стимулювання підприємств. Вкладення коштів у розвиток трудових ресурсів підвищить рівень ефективності підприємств як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

Література:

1. Інституційне та ресурсне забезпечення агропромислового комплексу Житомирської області: стат. зб. / відп. за вип. Н. О. Гончаренко, Н.В. Філатова; Гол. упр. статистики у Житомир. обл. – Житомир, 2016. – 165 с.
2. Гуменюк Ю.П. Перспективи міжнародної трудової міграції в умовах тектонічних зсувів світової економіки / Ю.П. Гуменюк // Євроінтеграційні процеси в суспільстві: трансформація та розвиток: матеріали Мінар. наук. – практ. конф. (Тернопіль, 22-23 квітня 2017 р.) – Тернопіль ТІСІТ, 2017. – 256 с.
3. Котновченко І.В. Міжнародна міграція робочої сили: попурі на тему економічного розвитку / І.В. Котновченко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2017. – № 748. – С. 295-310.
4. Щиков П.П. Глобальна міграція в світі – стан та перспективи для України / П.П. Щиков // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2017. – № 748. – С. 119-231.

*Синиця Світлана Михайлівна
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і фінансів
Івано-Франківського навчально-
наукового інституту менеджменту,
Тернопільського національного
економічного університету*

*Сапіщук Ростислав Тарасович
студент магістратури заочної
форми навчання за спеціальністю
"менеджмент" Івано-Франківського
навчально-наукового інституту
менеджменту*

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Потреба в безпеці є однією з основоположних потреб людини. В цьому ми можемо пересвідчитись познайомившись із працею американського психолога українського походження Абрагама Маслоу, який є засновник «теорії потреб», що знайшла широке застосування в економіці, займаючи важливе місце в побудові теорій мотивації і поведінки споживачів. Згідно його теорії, потреба в безпеці по фундаментальності поступається лише потребам, пов'язаних із задоволенням фізіологічних потреб. До таких потреб науковець відніс, потребу у відпочинку, в їжі, в даху над головою, в одязі, призначеної для захисту від впливу навколишнього середовища [1, с. 24].

Іншими словами, після того як людина змогла забезпечити себе їжею і дахом, на перше місце вийшла потреба в безпеці. На найбільш ранніх етапах розвитку людства, одним із основних аспектів безпеки виступала безпека оборонного характеру.

З розвитком суспільства відбувався розвиток і потреб людства, а це в свою чергу призводило до розвитку нових відносин між суспільством, паралельно відбувався розвиток і економічних аспектів. Принциповим, з точки зору концептуальних підходів до аспектів забезпечення економічної безпеки держави, став перехід до капіталістичного ладу, при якій чітких обрисів став набувати процес, який був відомий в економіці як заміщення праці на капітал. Дане явище послужило причиною появи конкуренції серед приватних підприємств, яка породила загрозу втрати конкурентоспроможності, що супроводжується припиненням

функціонування компанії і зменшення або навіть повною втратою можливості виплачувати податки в бюджет держави [3, с. 72].

Виникнення даного виду загроз вимагало прийняття з боку держав заходів, спрямованих на захист економічних інтересів приватних підприємств, які здійснювали свою діяльність на відповідних територіях [4, с. 341].

На даний момент питання, що стосуються забезпечення економічного зростання підприємств стають все більш актуальними. На дане зростання організації може впливати загальноекономічна ситуація в державі зокрема і в світі в цілому (економічний бум, чи криза).

Ситуація в державі, крім ряду інших аспектів, залежить від здатності відповідних державних органів забезпечувати не тільки економічну безпеку самої держави, але і його господарюючих елементів - підприємств. Разом з тим, підприємства різних галузей повинні прикладати власні зусилля, спрямовані на забезпечення їх економічної безпеки.

В сучасних умовах, такі підприємства характеризуються відкритим конкурентним середовищем, економічною і політичною нестабільністю, господарюючі суб'єкти мають повну самостійність з точки зору прийняття рішень в області вибору стратегії розвитку, вибору контрагентів, організації виробництва і збуту продукції, джерел фінансових ресурсів та інших управлінських рішень. Практично всі ризики, пов'язані з веденням господарської діяльності лягають в даний час на плечі підприємців. У зв'язку з цим, набувають першорядну важливість проблеми виживання підприємств і забезпечення їх економічної безпеки. [2, с. 10]

Моніторинг економічної безпеки країни є ефективним механізмом контролю реалізації державної політики в частині забезпечення економічної безпеки державна політика в цій галузі покликана вирішувати ряд завдань, таких, як: оперативне інформаційне забезпечення органів державної влади та її суб'єктів; створення і вдосконалення системи моніторингу стану економічної безпеки; інформаційну взаємодію всіх органів влади; прогнозування в області наявності загроз економічній безпеці, характер даних загроз і можливі наслідки; контроль за станом загроз економічній безпеці країни [3, с. 214].

Отже, підводячи підсумок, хотілось би відмітити, що забезпечення економічної безпеки країни має характер державної політики і передбачає ряд заходів політичного, адміністративного та економічного характеру. Діяльність держави, яка спрямована на забезпечення економічної безпеки країни повинна включати до свого складу комплекс складових, які об'єднані загальним стратегічним задумом, а саме: всебічний об'єктивний моніторинг суспільства і економіки для виявлення і прогнозування внутрішніх і зовнішніх внутрішніх загроз ключовим інтересам об'єктів

економічної безпеки; розробка і реалізація комплексу довготривалих і оперативних заходів щодо попередження і нейтралізації зовнішніх і внутрішніх загроз.

Література:

1. Лозниця В. С. Психологія менеджменту: теорія і практика. Навч. посібник / В.С. Лозниця. - К., КНЕУ, 1997. - 245 с.
2. Мунтіян В. І. Економічна безпека України : монографія / В. І. Мунтіян. - К. : Вид-во КВІЦ, 1999. - 464 с.
3. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення [Текст] : монографія / Т. Г. Васильців, В. І. Волошин, О. Р. Бойкевич, В. В. Каркавчук ; за ред. Т. Г. Васильціва. - Львів : Ліга-Прес, 2012. - 386 с.
4. Клименко Т. В. Основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання [Текст] / Т. В. Клименко // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. - 2011. - № 4(58). - С. 340-343.

*Соломатіна Тетяна Василівна
кандидат економічних наук, доцент
кафедри фінансів та банківської
справи Східноукраїнський
національний університет ім.
Володимира Даля*

ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛ ЗОНИ СТЕПУ УКРАЇНИ

На сьогодні, більшість вчених світу згодна з тим, що техногенна діяльність людини привела до глобальних змін клімату. Змінюється клімат і в Україні. За 100 останніх років температура приземного повітря збільшилася на 0,6° С. Збільшилася частота екстремальних явищ. Тривалість зими скоротилася майже на місяць. Кількість опадів за 20 років майже не змінилася, але в січні і червні зменшилося на 10-20%, іноді до 40%, у вересні і березні збільшилося на 13-27%. Стає нормою не рівномірність їх випадіння, як по роках, так і протягом року. Засухи повторюються частіше і стають сильнішими. За останні 20 років повторюваність засух збільшилася майже удвічі, вони розповсюджуються в райони, де раніше не спостерігалися (у зону достатнього зволоження). Виросла кількість і інтенсивність стихійних явищ: зливи, сильний вітер, сильні снігопади, ожеледиця і ін.

В таких умовах сучасні технології в рослинництві вимагають поглиблених знань про основні тенденції зміни клімату. Технологічні елементи, здатні подолати вплив небажаних наслідків для мінімізації виробничих ризиків і, навпаки, використати позитивні явища в зміні клімату, ще достатньо не затвердились. Максимально пристосувати технології під сучасні природно-кліматичні умови – проблема багатьох напрямків розвитку аграрної науки.

На основі таблиць основних кліматичних показників сходу України та статистичних методів дослідження клімату сходу України, складену за період 170 років [1,С.167-203.] відзначимо, що середньорічна температура протягом зазначеного періоду підвищилася на 1,25°C. Аналогічна тенденція спостерігається по кількості опадів (+130 мм) та показнику водозабезпечення ГТК Селянінова (+20%). Крім того, існують дослідження [2,С.17-24], які свідчать про зниження показника континентальності клімату на 11,4%, що пов'язано зі зменшенням амплітуди коливань літніх та зимніх температур. Якщо темпи зміни континентальності зберігатимуться, то протягом наступних 100 років зміни складатимуть ще 6,7%.

При таких кліматичних умовах, які склалися на сході України, спостерігається велика залежність врожаю від зовнішніх факторів, і насамперед від кількості опадів. Так, наприклад, озима пшениця та соняшник (площа під їх посівами перевищує 50%) потребують за період вегетації від 3000 до 6000 т води з 1 га. Як правило, нерівномірність випадіння опадів не дозволяє отримати вологу в періоди, потрібні для культури.

Причому, для кожної культури є свій критичний період по відношенню до вологи. Якщо саме в цей період буде спостерігатися дефіцит водних ресурсів, то врожай буде значно меншим. Для озимої пшениці таким періодом є вихід в трубку – колосіння (30 днів)(рис1).

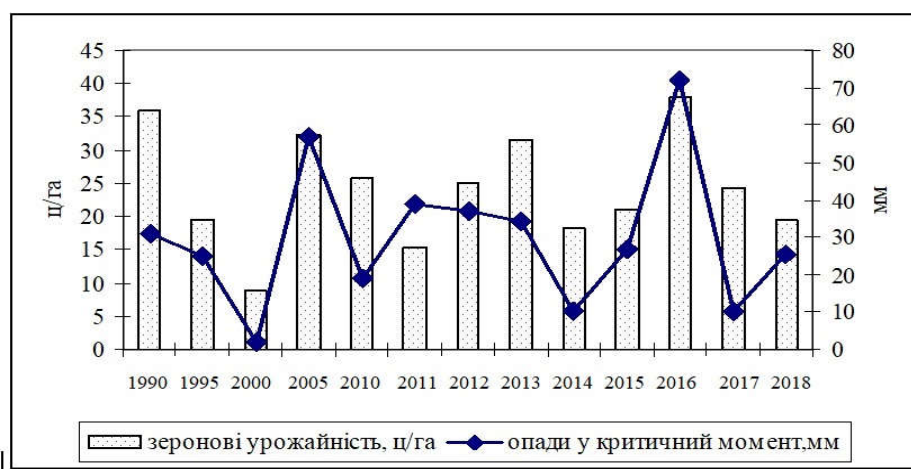

Рис.1. Динаміка зв'язку врожайності озимої пшениці з кількістю опадів у критичний період

За цей час використовується більш 50% води всього вегетаційного періоду. Для соняшника цей період складає 40 днів (20 днів до цвітіння та 20 днів після початку цвітіння). Нестача води у цей період, навіть протягом 10 днів, може знизити врожайність на 30-35% і олійність на 10-20%. Саме тому, ми вважаємо за доцільне проаналізувати зв'язок урожайності зазначених культур з кількістю опадів саме у критичний період, а не опадів у цілому за рік або за вегетаційний період. Розрахунки довели, що наявність опадів у критичний період в зоні степу України, впливає на урожайність озимої пшениці майже на 70% (тіснота зв'язку 0,69), а на урожайність соняшника – на 60%. Достовірність розрахунків склала 86% та 67% відповідно. Таким чином, проведені розрахунки ще раз підтвердили, що лімітуючим фактором рослинництва зони степу виступають опади. Але у зв'язку із нерівномірним їх розподілом потрібно сорти і гібриди сільськогосподарських культур по групам стиглості підбирати таким чином, щоб критичний період їх по відношенню до вологи співпадав з максимумом опадів.

Бібліографічний список:

1. Соколов І.Д., Долгих О.Д., Соколова О.І.- Основные климатические показатели востока Украины.- Харьков: ЛНАУ, 2018. – С.6-20.
2. Хромяк В.М. Ризики ведення рослинництва в умовах північно-східного Степу в зв'язку зі зміною клімату/В.М.Хромяк, В.В.Наливайко// Вісн. аграр. науки. – 2016. – №9. – С 17-24.

Струк Наталія Петрівна
кандидат економічних наук, доцент,
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК БАЗОВИХ КОМПОНЕНТ «ЯКОСТІ ЖИТТЯ» ТА «ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ»

В сучасному глобалізованому світі якість життя населення є однією з найважливіших соціально-економічних категорій. Тому уточнення основних компонент якості життя населення, визначення взаємозв'язку базових компонент «якості життя» та «добробуту населення» є актуальним і перспективним дослідженням. Існує багато концепцій і підходів, що аналізують життя людини і характеризують його якість. Досліджуючи еволюцію категорії «якість життя», можна відстежити різні підходи до її визначення, зокрема: філософський; об'єктивний; суб'єктивний; економічний, управлінський.

Проведений аналіз дає змогу дійти висновку про те, що у ході історичної еволюції основні підходи до визначення базових компонент якості життя багаторазово змінювалися. Це доводить, що існуючі трактування містять інтегральне, комплексне походження, яке змінюється під впливом розвитку суспільних відносин. Якість життя тісно пов'язана із добробутом населення і формується під впливом багатьох факторів, взаємозв'язок і взаємовплив яких продемонстровано на рисунку 1. Об'єктивну компоненту якості життя можна поділити на економічну, соціальну та екологічну (природну) та суспільно-політичну складові, або, іншими словами, на складові того середовища населення, яке формує якість його життя. Економічна складова якості життя населення охоплює реальні доходи населення (грошові та сукупні) у співвідношенні із споживчими цінами, зайнятість та умови праці, матеріальне становище тощо [1, с. 7-11; 2, с. 43-48]. Соціальна складова охоплює охорону здоров'я, освіту, соціальне забезпечення, культуру, мистецтво, транспортну інфраструктуру, криміногенне середовище тощо.

Рис. 1 – Взаємозв'язок базових компонент «якості життя» та добробуту населення

Екологічна складова – стан екології та навколишнього середовища, в якому проживає людина. Суспільно-політична складова залежить від суспільно-політичної ситуації і стану суспільного середовища. Суб'єктивна компонента (задоволеність життям) відбиває ставлення особистості до життя і до майбутнього. Елементами структури якості життя є самопочуття, задоволеність життям, щастя (чи комбінація цих

елементів). На нашу думку, суб'єктивний підхід зосереджений на розгляді ціннісних установок, але об'єктивний підхід є найбільш поширеним, він визначає якість життя через параметри об'єктивних умов і процесів життєдіяльності. У цілому, якість життя – це одна з найважливіших управлінських та соціально-економічних категорій.

Література:

1. Геєць В. Новий прагматизм – інструмент досягнення кращого майбутнього [Текст] / В. Геєць // Економічна теорія. – 2017. – №1. – С. 5-24.
2. Гриценко А.А. Логіко-історичні засади кардинальних економічних змін і переходу до реконструктивного розвитку [Текст] / А.А. Гриценко // Економіка України. – 2017. – №5-6. – С. 39-55.

*Синиця Світлана Михайлівна
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і фінансів
Івано-Франківського навчально-
наукового інституту менеджменту,
Тернопільського національного
економічного університету*

*Вагилевич Микола Богданович
студент магістратури заочної
форми навчання за спеціальністю
"менеджмент" Івано-Франківського
навчально-наукового інституту
менеджменту*

ОСНОВНІ ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний етап економічного розвитку України пов'язаний із системною активізацією негативних чинників впливу та різних загроз такому розвитку. Останнім часом національна економічна безпека все більше трансформується в економічну безпеку підприємств. Від рівня її забезпечення залежать рівень конкурентоспроможності, інвестиційна привабливість та інноваційний розвиток економіки країни, зайнятість населення та якість життя.

Зміни, що відбуваються в світі та в Україні, суттєво впливають на становище підприємств та їхню економічну безпеку. Мінливість зовнішніх та внутрішніх викликів висуває більш жорсткі вимоги до системи економічної безпеки підприємства. Така система повинна враховувати існуючі небезпеки та загрози, а також прогнозувати потенційні загрози з метою мінімізації негативних наслідків [4, с. 23].

Сенс економічної безпеки полягає в забезпеченні поступального економічного розвитку суспільства з метою виробництва необхідних благ та послуг, що задовольняють в повній мірі індивідуальні та суспільні потреби з однієї сторони, та вміння протистояти усім викликам та загрозам економічній безпеці з іншої сторони [2, с. 31-32].

Для нормального функціонування та розвитку, економічна безпека будь-якого підприємства на наш погляд зобов'язана відповідати наступним вимогам:

- стан захищеності усіх систем підприємства при здійсненні господарської діяльності в певній ситуації;
- стан всіх ресурсів підприємства (капіталу, трудових ресурсів, інформації, технологій, техніки, прав) та підприємницьких здібностей, при якому можливе найефективніше їх використання для стабільного функціонування і динамічного науково-технічного та соціального розвитку, здатність запобігати або швидко нівелювати різні внутрішні та зовнішні загрози;
- сукупність організаційно-правових, режимно-охоронних, технічних, технологічних, економічних, фінансових, інформаційно-аналітичних та інших методів, спрямованих на усунення потенційних загроз та створення умов для забезпечення ефективного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності відповідно до їхніх цілей та завдань;
- стан соціально-технічної системи підприємства, котрий дає змогу уникнути зовнішніх загроз і протистояти внутрішнім чинникам дезорганізації за допомогою наявних ресурсів, підприємницьких здібностей менеджерів, а також структурної організації та зв'язків менеджменту[1, с. 86-87].

Виходячи з вище викладеного ми дійшли висновку що основною метою управління економічною безпекою - є забезпечення найефективнішого функціонування, найпродуктивнішої роботи операційної системи та економічного використання ресурсів, забезпечення певного рівня трудового життя персоналу та якості господарських процесів підприємства, а також постійного стимулювання нарощування наявного потенціалу та його стабільного розвитку.

Дотримання таких рекомендацій призводить до стійкості підприємств до різного роду викликів. А це в свою чергу дає можливість менеджменту підприємства вчасно зреагувати на такі виклики та протидіяти їм.

Основні ознаки нормального функціонування економічної безпеки підприємства зумовлюють формування необхідних структуроутворюючих елементів і загальної схеми організації економічної безпеки [5, с. 48].

Однак, в сучасних умовах функціонування економічної системи, яка заснована на ринкових відносинах, однією із важливих критеріїв, що впливає на розвиток ринкової економіки, є те, що відсутні гарантії сталого розвитку, так як діють закони ринку. Таким чином, відсутність гарантії сталого розвитку економіки породжує певну невизначеність, яка призводить до того, що для того, щоб забезпечити ефективне функціонування діяльності підприємств, необхідно здійснити прогноз можливих факторів ризику, небезпек і загроз економічній безпеці, а також вжити екстрених заходів для того, щоб нейтралізувати або послабити їх вплив [3, с. 54].

Дану тенденцію можна простежити по зменшенню зростання експорту в зарубіжні країни в певних галузях економіки, зокрема в металургії. В даний час в нашій державі зберігається досить високий рівень інфляції в порівнянні з сусідніми країнами, де рівень інфляції становить близько 2-3%. Самої величезної внутрішньої загрозою економічній безпеці може служити зменшення науково-технічного потенціалу та трудових ресурсів чому найбільш «посприяла» ратифікація безвізового режиму з Європейським союзом, та ситуація на Сході України.

Таким чином, кількість загроз економічній безпеці господарюючого суб'єкта існує досить велика кількість. Необхідно розглядати всі загрози в комплексі для того, щоб провести повноцінний аналіз діяльності підприємств в умовах сучасного часу. Вся система загроз економічній безпеці може бути представлена як динамічна структура, яка має пов'язану систему, в результаті чого, вирішення однієї загрози може призвести до появи іншої загрози та посилити загальний вплив на діяльність підприємства.

Такі особливості проявляються особливо в наш час, так як зараз досить багато загроз економічній безпеці та кризових ситуацій. Виходячи з усього перерахованого вище, необхідно зробити висновок про те, що аналіз загроз дозволить побудувати систему щодо забезпечення економічної безпеки на різних господарських рівнях і дозволить запобігати появі загроз на стадії зародження, а також запобігати усім негативним наслідкам, що могли б виникнути в діяльності підприємства.

Література:

1. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: [монографія] / Т. Г. Васильців. - Львів: Арал, 2008. — 384 с.
2. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностика фінансово-господарської діяльності підприємств. Навчальний посібник. - К.: Кондор, 2007. - 180 с.
3. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства: Навч. посіб. / Л.І. Донець, Н.В. Ващенко - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 240 с.
4. Зеркалов Д. В. Безпека комерційної діяльності: у 2 кн. Кн. 2: Захист. Довідник / Д. В. Зеркалов. — К.: Основа, 2006. — 800 с.
5. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко- правовий аспект / М. І. Камлик. — К. : Атіка, 2005. — 432 с.

Маркетинг

*Заблудовська Ольга Геннадіївна
студентка, Придніпровська
державна академія будівництва та
архітектури*

*Захарченко Наталія Василівна
кандидат економічних наук, доцент,
Придніпровська державна академія
будівництва та архітектури*

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ НАПРЯМКІВ МАРКЕТИНГУ

У статті розглядаються основні передумови та можливості застосування концепції маркетингової інновації на підприємствах.

Ключові слова: інновації, інноваційний маркетинг, маркетинг, напрямки в маркетингу.

«Інновації» - це не тільки технології, які в недалекому майбутньому будуть використовувати для поліпшення своєї позиції на ринку. Це той самий спосіб маркетингу в компаніях, з метою врахувати потребу покупців, впровадити у виробництво нововведення в формі об'єктів, технологій, продуктів, що є результатом наукових досліджень, котрі якісно відрізняються від своїх аналогів або ж конкурентів. Маркетингова діяльність в інноваціях - це частка інноваційної продукції, що потрапляє на ринок, в Україні становить - 5-6%. Головною причиною обмежень є перш за все те, що гальмується впровадження інновацій в сфері маркетингу. Складовими цього процесу є:

- зростання витрат на розвиток нових продуктів;
- невдале позиціонування нового товару.

Структурні зміни, що відбуваються в останні роки в Україні, характеризуються стрімкою втратою позицій галузями, які визначають науково-технічний прогрес. Незважаючи на ці обмеження в сучасному світі інноваційні технології є одними з найважливіших і визначальних концепцій розвитку маркетингового середовища підприємства.

З сприятливих чинників для впровадження нововведень: впровадження значних змін в дизайн продуктів і послуг; реалізація нової маркетингової стратегії, орієнтованої на розширення складу споживачів або ринків збуту; використання нових каналів продажів (прямі продажі, інтернет-магазин, впровадження месенджерів); безперервний пошук нових ринкових пропозицій, вміння аналізувати і реалізовувати нові ідеї. [1].

Перехід до інноваційної моделі економічного розвитку вимагає реалізації трьох типів маркетингових інновацій:

- нові старі продукти, які представляють собою нові способи застосування знайомих споживачам продуктів;
- нові ринки, що представляють нові групи споживачів продуктів;
- нові способи ведення комерційної діяльності, які являють собою новаторські підходи до поставок давно існуючих продуктів і обслуговування як «лояльних», так і нових споживачів. [3]

У сучасних умовах вони є найважливішими джерелами зародження ідей маркетингових інновацій.

Інноваційний розвиток України має базуватися на таких напрямках в маркетингу:

1. Вивчення ситуації в державі, аналіз основних макроекономічних процесів (в тому числі показники платоспроможності населення і т.д.).

2. Застосування різних технологій, за допомогою яких можна виявити найбільш затребуваний на ринку товар або товарну групу. Найчастіше для цих цілей використовують соціологічні опитування серед різних верств населення.

3. Глибокий аналіз конкурентних якостей продукції, що випускається підприємством продукції, визначення її достоїнств і недоліків.

4. «Портфельний аналіз». Є комплексним методом дослідження всіх основних аспектів підприємницької діяльності. Завдяки йому, можна розробити ефективну стратегію для просування на ринку максимально привабливого для споживача продукту.

5. Створення сприятливих умов підприємствами, стратегія на зовнішніх ринках, підтримка конкуренції на внутрішньому ринку.

Для того, щоб вживати заходи щодо зниження накладних та адміністративних витрат, потрібно сприяти зниженню рівня потенційно ризику «зависання продукту» на ринку (2, [стр.24]).

Для максимального використання іноваційного розвитку в Україні потрібна постійна робота над новими продуктами, технологіями. Допомагає вирішити ці завдання інноваційна маркетингова діяльність, яка в сучасних умовах стає ядром корпоративних конкурентних стратегій. У процесі поліпшення інвестиційного клімату та всебічне стимулювання капіталовкладення або інвестиційних процесів, може прискорити розвиток інвестицій в Україні.

Література:

[1] Сайт: <http://www.ecsocman.edu.ru/db/msg/320737.html>

(2, [стр.24]) Валдайцев С.В. Менеджмент технологічних інновацій. - СПбГУ, 2003. - 560 с.

[3] Волкович А. Р. Інноваційні технології в системі маркетингових комунікацій [Електронний доступ] / А. Р. Волкович, Л. К. Яцишина // Ефективна економіка. – 2014. – № 3. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2839>.

*Гришук Світлана Віталіївна
старший викладач, Національний
університет державної фіскальної
служби України*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТОРСЬКИХ ПРОЦЕДУР В ПРОЦЕСІ ДІАГНОСТИКИ БАНКІВ

Постановка проблеми. На сьогоднішній день широка диверсифікація банківських послуг та продуктів, а також поглиблення впливу процесів світового фінансового простору на розвиток банківського сектора спричиняє необхідність в детальному системному контролі за їхньою діяльністю.

У свою чергу, сфера аудиторських послуг в Україні представлена низкою міжнародних компаній, що свідчить про довершеність даної галузі. Банківські установи вже використовують при складанні фінансової звітності Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) і в цьому їм допомагають аудиторські компанії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні питання проведення аудиту та організації внутрішнього контролю в банках розглядалися в роботах А. В. Бурковської, В. П. Москаленко, О. М. Сарахман, О. В. Усатенко та ін.

Разом з тим, особливості організації та проведення аудиту банківських організацій вивчені недостатньо. Теоретично слабо вивчені питання методики аудиту активних операцій банку, насамперед у частині попереднього планування перевірки, вивчення та оцінки систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю на різних етапах аудиту, формування аудиторської вибірки, складання загального плану і програми аудиту банківських операцій.

Найважливішою складовою аудиту банків є фінансовий аналіз їх стану, що необхідний на всіх етапах його здійснення: на стадії підготовки та складання загального плану аудиту, під час формування аудиторських доказів, здійснення аудиторських вибірок, оцінювання суттєвості спотворень бухгалтерської звітності, обґрунтування висновків, що містяться в аудиторському висновку.

Аналітичні розрахунки можуть міститися в письмовій інформації аудиту керівництву банку за результатами перевірки, використовуватися в ході перевірки господарських операцій, виробничого споживання ресурсів, кредитних угод, оплати і розрахунків, а також для оцінювання вірогідності фінансових результатів діяльності банку. Фінансовий аналіз є основним методом дослідження не тільки в аудиті бухгалтерської

звітності, а й у податковому аудиті, аудиті на відповідність вимогам, в ціновому аудиті, управлінському аудиті, у спеціальних видах аудиту (інвестиційному, операційному тощо) [5].

Важливим етапом підготовки фінансової звітності банків аудиторами є визначення ключових питань, які, на професійне судження аудиторської команди, були найбільш значущими в ході перевірки за поточний період. Кожне питання має бути описаним відповідно до Міжнародних стандартів аудиту 701. Найпоширенішими є питання щодо перевірки справедливої вартості нерухомості майна банків, адже у відповідності до листа НБУ від 3.01.2018 № 20-0010/129 до Аудиторської палати України, дане питання потребує особливої уваги, в частині забезпечення належної експертної оцінки вартості майна банку, згідно з положенням МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості».

Беручи до уваги той факт, що більшість банків є акціонерними товариствами та отримують ліцензії на продаж цінних паперів та облігацій, обов'язковим є розгляд питання щодо операцій банку з цінними паперами, інформація про які має бути відображена в окремій примітці фінансової звітності банку. Інформація банку має адекватно відображати структуру портфеля цінних паперів, а якість портфеля визначає його склад та розмір.

Результати аудиторських перевірок свідчать про недосконалість поступового переходу банків на МСФЗ. Найбільш поширеною є проблема розрахунку кредитного ризику за активними операціями банків, та визначення суми резервів за кредитними операціями у відповідності до вимог стандартів. Зокрема банки не в повній мірі дотримуються внутрішніх методик та вимог нормативно-правових актів Національного Банку України (Положення НБУ №351), в частині: здійснення неправильної оцінки фінансового стану боржника, не виявлення ознак, що свідчать про високий кредитний ризик боржника, врахування забезпечення за кредитними операціями банку, що не відповідає критеріям прийнятності.

Важливо відмітити присутність членів аудиторської команди на всіх етапах діагностики, адже у випадку відсутності аудитора, ніякі альтернативні аудиторські процедури не можуть бути використані замість інвентаризації та аудитори не можуть діяти повної обґрунтованої впевненості стосовно залишків по окремим позиціям.

Отже, завданням аудиту банків, крім встановлення достовірності бухгалтерської звітності і відповідності здійснених ними господарських операцій чинним нормативним актам, є оцінка фінансового стану банківських установ, їх платоспроможності, раціональності вироблених або передбачуваних інвестицій, поточних доходів і витрат, розроблення рекомендацій щодо їх оптимізації. На думку багатьох зарубіжних фахівців, сучасний аудит банківських установ повинен являти собою свого роду експертизу бізнесу, систему оцінки минулого і перспектив

майбутнього, поєднуючи у собі специфічні аудиторські методи і прийоми та елементи фінансового аналізу.

Література:

1. Бурковська А.В. Комплексний підхід до оцінки фінансового стану підприємства / А.В. Бурковська, О.Ю. Соловійов // Наукові праці Полтавської держ. аграрної академії. – Вип. 1 (4) – Т. 2. – Полтава: ПДАА. – 2012. – С. 73–77.
2. Москаленко В.П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства як основа для діагностики його банкрутства / В.П. Москаленко, О.Л. Пластун // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 6. – С. 180–192.
3. Методичні рекомендації щодо проведення внутрішнього аудиту фінансових установ, затверджено розпорядженням Держкомісії з регулювання ринків фінансових послуг від 27.09.2005 р. №4660 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.minfin.gov.ua.
4. Усатенко О. В. Шляхи вдосконалення обліку і аудиту кредитних операцій із фізичними особами у комерційному банку / О. В. Усатенко, М. К. Терещенко // Економічний простір. — 2013. — № 69. — С. 214–222. — Режим доступу
5. Омелянчук Т.М. Особливості проведення аудиторської оцінки у процесі діагностики фінансового стану підприємств [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ea.donntu.ua:7869/43-305-312.pdf>

Мельник Катерина Володимирівна
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри
корпоративних фінансів і
контролінгу, Київський національний
економічний університет ім.
В. Гетьмана

Самодіна Юлія Ігорівна
студентка факультету маркетингу,
Київський національний економічний
університет ім. В. Гетьмана

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Фінансовий аналіз господарської діяльності компанії стає невід'ємною складовою стратегічного розвитку підприємства завдяки економічному прогресу. Щоб зрозуміти стан фінансової звітності та

визначити подальші напрями руху, компанії використовують різні методи і показники для аналізу діяльності. Наразі існує низка нетрадиційних методів аналізу зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, але часто вони мають обмежену сферу застосування, зокрема, спрямовані на виявлення ознак банкрутства, рівня інвестиційної, приватизаційної привабливості, кредитоспроможності. Тому існує необхідність в удосконаленні існуючих методичних підходів аналізу фінансової звітності, адже це дасть змогу отримати більш повну інформацію про рівень фінансового стану підприємств [5].

Головними вимогами до фінансової звітності є можливість порівнювати фінансові звіти за різні періоди, а також звіти різних підприємств, що допоможе забезпечити загальні інформаційні потреби [1]. Для того, щоб звітність була дієвим засобом контролю та управління, необхідно виконувати всі висунені до обліку вимоги: достовірність відображення, використання ресурсів компанії і фінансових результатів. Також важливим є виконання звітності у встановлені строки.

Систематизуючи вищесказане, пропонуємо ввести певні зміни для об'єктивного представлення інформації у фінансовій звітності [3]:

1. Встановити укладання Звіту про рух грошових коштів лише прямим методом, але ввести додатково в Звіт дані про оперативну звітність, адже використання двох методів потенційно ускладнює аналітичну роботу користувачів. На нашу думку, прямий метод надає вичерпну інформацію щодо усіх видів надходжень та витрачання грошових коштів [4].

2. Створити поділ дебіторської заборгованості залежно від строку її обороту в складі оборотних активів. Завдяки цьому користувач зможе відстежити строки погашення дебіторської заборгованості для планування надходжень грошових коштів на рахунки підприємства. Також завдяки цьому є можливість виявити прострочену заборгованість, яка вимагає проведення правових заходів згідно чинного законодавства.

3. Сформувати окремими статтями в Звіті про фінансовий результат підсумки фінансової та інвестиційної діяльності. Це пов'язано з тим, що надана у такий спосіб інформація дозволить відобразити склад фінансового результату підприємства в розрізі основних видів його діяльності за звітний період.

4. Запровадити новий звіт «Аналіз фінансової діяльності підприємства», який має на меті надання повної та важливої інформації для прийняття управлінських рішень на підставі фінансових показників та коефіцієнтів, відображених у даному звіті. До них, зокрема, варто віднести такі показники щодо оцінки якості виробництва, визначення внутрішніх резервів зростання обсягів виробництва, збуту, рентабельності капіталу, ліквідності, оборотності запасів, ступеня заборгованості та ринкової вартості компанії. Головна умова виконання звіту – дані

показники повинні бути прораховані та зіставлені з середньогалузевими нормативними значеннями. Це дасть можливість миттєво аналізувати діяльність компанії та робити подальші кроки.

5. Більш детально розкривати інформацію про витрачені суми прибутку в примітках до фінансової звітності із введеної статті «Використання прибутку». Основне завдання - визначення ступеня оптимальності розподілу і використання отриманого прибутку і з'ясувати правомірність та обґрунтованість розподілу чистого прибутку відповідно до установчих документів, облікової політики та рішення зборів засновників.

6. Надавати звіт незалежного аудитора або служби внутрішнього аудиту за міжнародними стандартами. Цей захід дозволить перевірити дотримання чинного порядку ведення обліку, своєчасність подання та достовірність інформації. Така ревізія надаватиме незалежні і об'єктивні висновки щодо ефективності систем управління, використання ресурсів, заходів для мінімізації ризиків та відповідності діяльності компанії законодавству [2].

Отже, не можна обмежуватися лише цими пунктами, але вони є досить суттєвими в структурі змін та покращення аналізу звітності. На нашу думку, дані напрями удосконалення фінансової звітності будуть сприяти покращенню якості аналізу, попередженню банкрутства та визначенню перспектив розвитку виробництва в умовах конкурентної боротьби. Вдосконалена методика зможе структурувати інформацію і зробити її більш зрозумілою.

Література:

1. Дубинська Е. С. Методичний підхід до аналізу фінансової звітності вітчизняних підприємств / Е. С. Дубинська. // «Молодий вчений». – 2017. – №4. – С. 658–661.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс] Режим доступу: - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. Кулинич М. Б. Удосконалення методики складання та аналізу фінансової звітності підприємств / М. Б. Кулинич. // Економіка і суспільство. – 2016. – №6. – С. 367–372.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.help/psbo>
5. Скорина Є. І. Переваги та недоліки складання звіту про рух грошових коштів / Є. І. Скорина. // Економіка та держава. – 2014. – №6. – С. 64–67.

*Деркач Тетяна Анатоліївна
кандидат економічних наук,
Відокремлений структурний
підрозділ Агротехнічний коледж
Уманського національного
університету садівництва*

*Мельник Юлія Миколаївна
викладач, Відокремлений
структурний підрозділ
Агротехнічний коледж Уманського
національного університету
садівництва*

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ- БАНКІНГУ В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток банківського сектору нерозривно пов'язаний із впровадженням нових та вдосконаленням вже існуючих банківських операцій та послуг. Посилена конкуренція між банками змушує їх шукати нові шляхи залучення клієнтів, активно використовуючи для цього можливості системи інформаційного забезпечення операційної діяльності. Враховуючи стрімке зростання ролі мережі Інтернет практично у всіх галузях економіки, одним із важливих напрямів перспективного розвитку вітчизняних банків є розробка та впровадження високотехнологічних online - послуг.

Інтернет-банкінг (Internet banking) – це технологія віддаленого банківського обслуговування, яка дає змогу клієнтові отримувати банківські послуги через мережу Інтернет. З'явилася вона на початку 80-х років XX століття і з того часу набуває все більшої популярності як у світовій, так і вітчизняній практиці банківської діяльності.

Так, у країнах Європи кількість банківських операцій у Інтернеті складає більше 30% від загального обсягу послуг. Кількість клієнтів інтернет-банкінгу у США та Європі вже досягла 120 млн. осіб., а оборот інтернет-банкінгу у Європі складає більше 5 млрд. євро. [1]. За даними НБУ в Україні обсяг операцій, здійснених у мережі Інтернет (операції з використанням платіжних карток у системах інтернет - та мобільного банкінгу та e-commerce) у 2018 році становив 32,6 % (або 422,9 млрд. грн.) [3].

Сьогодні базовий перелік послуг, які можна отримати шляхом використання інтернет-банкінгу в Україні вже досить широкий і, беззаперечно, матиме тенденцію до зростання, оскільки він є економічно вигідною послугою як для банку так для їх клієнтів.

Зокрема, значно підвищується ефективність роботи як банку, так і клієнтів; знижуються витрати на залучення нових клієнтів; швидкість обслуговування клієнтів обмежується не кількістю та спроможністю окремих філій та відділень банку, а чинниками, якими значно легше керувати, зокрема потужністю комп'ютерної мережі; підвищується якість роботи з клієнтами банку [5]. Крім того, за допомогою інтернет-банкінгу клієнти мають змогу здійснювати контроль за власними рахунками як в Україні так і за її межами. Так, здатність дистанційно управляти поточними рахунками дає змогу клієнтам без часових обмежень (цілодобово) переказувати кошти між своїми рахунками та на інші рахунки в своєму чи інших банках, оплачувати послуги (комунальні, зв'язку, страхування), поповнювати мобільний телефон, переглядати (друкувати) виписки про рух коштів, самостійно блокувати картку, купувати квитки тощо.

За результатами дослідження компанії «Фінансовий клуб» серед 50 провідних вітчизняних банків у 2018 році переможцями в номінації «Інтернет-банкінг» визначено «Приватбанк», «ПУМБ» та «Укрсоцбанк». На думку експертів, саме ці банки мають найбільш функціональну систему дистанційного банківського обслуговування та охоплюють найширше коло клієнтів [4].

Враховуючи всі вищезазначені переваги можна стверджувати, що система дистанційного банківського обслуговування є перспективним шляхом розширення переліку банківських послуг, процес розвитку яких в Україні залежить від декілька факторів:

По-перше, наявність постійного доступу до мережі Internet. На жаль, сьогодні ще не всі населені пункти мають постійний інтернет-зв'язок, що забезпечував би вільний доступ клієнтів до банку в режимі 24/7 у будь-якій точці країни. Хоча за статистикою в Україні спостерігається тенденція зростання частки населення, яка користується всесвітньою мережею (близько 63 %), однак вона все ще суттєво поступається провідним Європейським країнам.

По-друге, наявність відповідного програмного забезпечення. Перевагою є те, що для виконання операцій використовується доступний стандартний браузер (GoogleChrome, InternetExplorer, Opera, Mozilla тощо) Проте, доступний, не означає надійний. Багатофункціональне програмне забезпечення крім задоволення широкого спектру потреб клієнтів повинно гарантувати і належний рівень безпеки здійснення операцій. Але, встановлення надійної системи віддаленого банківського обслуговування

вимагає значних витрат не лише на її розробку та впровадження, а й на постійне її обслуговування, що не завжди під силу малим та середнім банкам.

Отже, інтернет-банкінг є невідомою складовою банківського сектору, яка розширює межі взаємозв'язку між клієнтом та банком, що у свою чергу є одним із пріоритетних завдань вітчизняних банків в процесі конкурентної боротьби за кожного окремого клієнта.

Література:

1. Голюк В. Я., Драпалюк Т.А. Інтернет-банкінг та особливості його використання в Україні. / В. Я. Голюк, Т.А. Драпалюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///C:/Documents%20and%20Settings/Макс/Мои%20>
2. Неізнана О.В. Огляд новітніх електронних технологій і аналіз сучасного розвитку банку / Неізнана О.В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elibrary.donnuet.edu.ua/172/1/Nieizviestna_article_29_03_2016.pdf
3. Офіційний сайт НБУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.
4. Офіційний сайт компанії Фінансовий клуб. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://banksrating.com.ua>.
5. Шпильовий В.А. Підходи до класифікації банківських послуг / В.А. Шпильовий // Економіка та держава. – 2016. – № 1. – С. 27-30.

*Ампілогова Катерина Олександрівна
студент, Харківський торговельно-
економічний інститут Київського
національного торговельно-
економічного університету*

*Науковий керівник: Сидоренко Ольга
Олексіївна, старший викладач,
Харківський торговельно-
економічний інститут Київського
національного торговельно-
економічного університету*

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Митний контроль є частиною системи державного контролю, і зміст його залежить від проведеної державою митної політики. Головна вимога до митного контролю – його ефективність. Від ефективності здійснення митного контролю залежать стан економіки країни, розширення обсягу міжнародної торгівлі і зниження кількості порушень митного законодавства. Як показує історичний досвід розвитку багатьох розвинутих країн світу, митна справа є неодмінним елементом високоефективної організації життя суспільства і, перш за все, функціонування його економіки [1]. Від провадження митної справи залежить не тільки митна безпека країни та захист митних інтересів держави, але й також рейтингове місце країни у міжнародній спільноті, що обумовлює її важливість та ефективність провадження.

Дослідження різних поглядів на регулювання процесів зовнішньоекономічної діяльності показує необхідність розширення фіскального впливу на потенціал щодо збільшення дохідної частини за рахунок потенційних митних платежів. Однак недостатньо досліджена науковцями роль контролю в управлінні митними надходженнями, що потребує формування нової філософії фіскальної політики, яка сприятиме збільшенню їхньої частки в структурі бюджету. Для оцінки фіскальної ефективності оподаткування зовнішньоекономічної діяльності необхідно визначити, яку частку дохідної частини бюджету становлять митні платежі (рисунок 1.1).

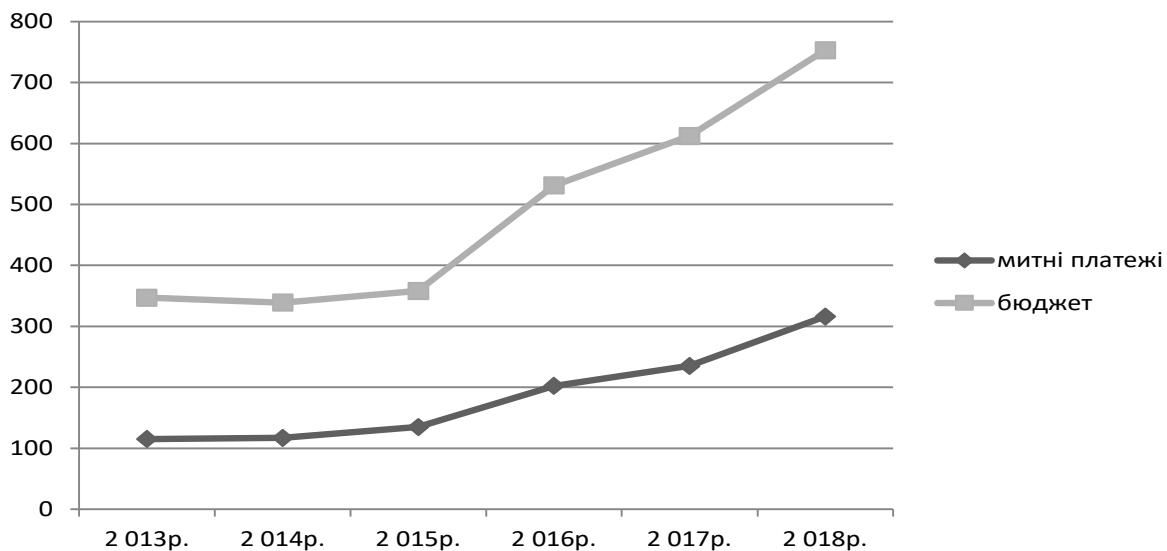

Рисунок 1.1 – Динаміка показників митних платежів та бюджету України за 2013-2018 рр.

Джерело: Складено автором за [2]

У процесі аналізу фіскальної ефективності виявлено позитивну тенденцію зростання митних платежів за 2013-2018 рр. Розвинені країни, вважають, що саме економічна свобода в міжнародній торгівлі сприяє економічному зростанню і підвищенню економічного добробуту людей [2].

Потенційним резервом зростання надходжень митних платежів до державного бюджету є підвищення рівня організації митного контролю, який на даному етапі виступає визначальним чинником збільшення обсягів сплачених до бюджету митних платежів. Для розширення фіскального потенціалу України і забезпечення соціально-економічного розвитку держави необхідне формування якісно нових підходів до оподаткування зовнішньоекономічної діяльності, зумовлене зміною парадигми фіскальної системи, яка, незважаючи на фіскальну функцію, спроможна вплинути на формування умов максимальної ефективності функціонування конкурентного середовища в національній економіці за рахунок таких інструментів оподаткування, як мито, акцизний податок із увезених на митну територію України підакцизних товарів та ПДВ із увезених на митну територію нашої держави товарів

На основі проведених досліджень специфіки оподаткування зовнішньоекономічної діяльності та з урахуванням моніторингу світового досвіду сформульовано взаємозв'язок щодо вдосконалення регулюючого потенціалу в контексті забезпечення збалансування бюджету за рахунок збільшення потенційних митних надходжень, отриманих від дії інструментів фіскального ефекту. Слід зазначити, що в сучасних умовах роль контролю полягатиме не тільки в комплексній оцінці сфери

оподаткування зовнішньоекономічної діяльності, а й у виявленні додаткових джерел наповнення бюджету за рахунок прийняття управлінських рішень, що сприятимуть формуванню потенційних митних надходжень за рахунок дії інструментів фіскальних ефектів.

Отже, необхідне збільшення дохідної частини бюджету за рахунок потенційних митних надходжень і використання інформації мережевого обліку, основним завданням якого є своєчасність виявлення недоліків адміністративного, нормативно-правового та фінансового характеру, що підвищить ефективність контролю та сприятиме залученню оптимального потенціалу митних платежів за рахунок фіскального ефекту [3].

Література:

1. Єдинак В.Ю. Вплив митної політики на зовнішньоекономічну діяльність підприємств / В.Ю. Єдинак, Н.М. Плешкова, С.П. Ніжніченко // Ефективна економіка, 2014. – № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&-z=3581>
2. Світова організація торгівлі. URL: <https://economics.studio/finansistam/svitova-organizatsiya-torgivli-organizatsiya-torgivli49740.html>.
3. Шевчук В.О., Середа В.Ф. Фінансовий контроль як форма реалізації контрольної функції. Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. 2004. Вип. 16. С. 492-495.

*Грицай Лілія Ігорівна
студентка факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет*

*Гупаловська Мирослава Богданівна
кандидат економічних наук, доцент
кафедри фінансів, Тернопільський
національний економічний
університет*

ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ

У сучасних умовах суттєво зростає роль та значення місцевих бюджетів, які активно впливають на соціально - економічні процеси як держави в цілому, так і окремих її територій.

Специфіка функціонування та особлива роль місцевих бюджетів виявляється у складі та структурі їх видаткової частини. Бюджетні видатки дають змогу розкрити і дослідити економічну сутність місцевих бюджетів, фінансову базу органів місцевого самоврядування, які покликані вирішувати завдання місцевого значення, забезпечувати населення публічними послугами, сприяти всебічному і гармонійному розвитку територій, реалізації державної фінансової політики.

Важливою складовою соціальної політики держави є соціальний захист та соціальне забезпечення населення. Видатки бюджету на соціальну сферу займають значне місце у видатках бюджету, при чому їх обсяг щорічно зростає. Разом з тим, рівень соціального захисту населення залишається низьким, тому пошук нових та ефективних методів оптимізації видатків на соціальний захист населення стає невідкладною проблемою, яку необхідно вирішувати.

Як зазначає О. Кириленко, із коштів місцевих бюджетів фінансуються найзначніші заходи держави в галузі економіки та соціальної політики [1].

Видатки місцевих бюджетів тісно пов'язані з інтересами всього суспільства і безпосередньо впливають на добробут населення. Виконання видаткової частини бюджету в частині соціального захисту сприяє задоволенню життєво необхідних потреб кожного громадянина на рівні не нижче прожиткового мінімуму.

Сучасна система соціального захисту населення в Україні включає такі основні елементи: сукупність державних соціальних гарантій, у тому числі соціальні пільги окремим категоріям населення; традиційну форму державної, соціальної допомоги та соціальне страхування.

Головна відмінність українських соціальних стандартів від їхніх європейських аналогів в тому, що в Україні ці величини часто збільшуються виходячи суто з політичних міркувань, без урахування економічної динаміки та реальних можливостей економіки [2].

З метою забезпечення найефективнішого використання бюджетних коштів на соціальний захист їх розподіл здійснюють на основі принципу субсидіарності з урахуванням критерії повноти надання гарантованих послуг та наближення їх до безпосереднього споживача.

За рахунок місцевих бюджетів реалізується значно ширше коло соціальних програм, які охоплюють різні верстви та демографічні групи населення. Одним із найбільш пріоритетних напрямів фінансування є соціальних видатків є соціальний захист сім'ї, молоді та дітей. Про це свідчить найбільша частка видатків на зазначені цілі у структуру видатків місцевих бюджетів на соціальний захист, яка у 2017 році складала 63%. Більше 10 % становлять кошти, виділені на соціальний захист на випадок непрацездатності.

Соціальний захист можна розглядати як систему юридичних, економічних, фінансових та організаційних засобів та заходів у державі щодо захисту населення від несприятливих наслідків соціальних ризиків. Виконання видаткової частини бюджету пов'язане з використанням бюджетних коштів. Це питання завжди було в центрі уваги науковців і практиків, оскільки в процесі фінансування розкривається призначення бюджету, його спрямованість на виконання функцій держави та органів місцевого самоврядування, характеризується ефективність використання бюджетних ресурсів [3].

На даний час, необхідним є поглиблення теоретико-методологічних засад фінансового забезпечення системи соціального захисту населення, розкриття її сутності як складової регуляторного механізму фінансової політики країни, що надасть змогу посилити взаємозв'язок фінансового регулювання із динамікою соціально-економічного розвитку.

Разом з тим, в сучасних економічних умовах важливим є обґрунтування напрямів удосконалення механізму фінансового забезпечення соціального захисту населення з урахуванням провідного досвіду країн із розвинутою та трансформаційною економікою, стратегічних завдань соціального та економічного розвитку країни. Доцільним є подальший розвиток положень щодо бюджетного, податкового, страхового, кредитного механізмів системи соціального захисту.

Отже, соціальний захист населення має важливе значення, а тому потребує першочергового бюджетного фінансування. Враховуючи низький рівень соціальної безпеки громадян, недостатню ефективність діючої системи соціального захисту населення, а також значну залежність населення від соціальних допомог і соціальних послуг, що надаються за рахунок коштів бюджету, виникає потреба в пошуку альтернативних джерел фінансування соціальних проектів, модернізації всієї системи функціонування мережі установ соціальної сфери і вдосконалення форм надання соціальних бюджетних допомог.

Література:

1. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). – К.: НІОС. 2000. – 384 с.
2. Толуб'як В.С. Фінансові механізми пенсійного забезпечення: Монографія / В.С. Толуб'як. – Тернопіль: ТЗОВ «Терно-граф», – 2011. – 336 с.
3. Скулиш Ю.І. Проблеми та перспективи бюджетного забезпечення соціальної сфери в Україні : монографія / Ю.І. Скулиш. – К. – 2012. – 288 с.

*Матвієнко Вікторія Геннадіївна
студентка, факультету адвокатури,
Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого*

*Науковий керівник: Шульга Тетяна
Михайлівна, кандидат юридичних
наук, доцент, Національний
юридичний університет імені
Ярослава Мудрого*

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ

Податковий контроль, як складова державного управління економікою країни, виконує функцію органів управління, а як завершальна стадія управлінського процесу - це є форма зворотного зв'язку між суб'єктом та об'єктом управління. Як самостійна система, податковий контроль здійснює контрольні процедури, спрямовані на встановлення відхилень у діяльності системи, що контролюється, від заздалегідь визначених параметрів; причин виникнення цих відхилень і шляхів їх усунення, застосовуючи при цьому власні форми і методи для ефективного досягнення поставленої мети [4].

Згідно з Податковим Кодексом України, податковий контроль – це система заходів, яких вживають контролюючі органи з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань виконання розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи (органи державної податкової служби та митні органи) [1]. Ця система заходів становить окремий елемент системи державного управління. Податкове контролювання, на мою думку, доцільно розглядати як послідовне виконання певних дій суб'єктами контролю, тобто як процес забезпечення реалізації податкового контролю в державі[5].

Основним методом податкового контролю є перевірка. Об'єктивна передумова застосування податкових перевірок пов'язана з повноваженнями органів, які наділені правом на проведення контролюючих дій. Подібними правами у широкому сенсі наділені всі органи, що здійснюють контроль за надходженням податків і зборів до бюджетів. Однак спеціально для цієї мети створені органи Державної фіскальної служби України. Так, за результатами перевірок ДФС України

у 2017 році до бюджету донараховано 36,5 млрд. грн. грошових зобов'язань у т.ч. за результатами планових документальних перевірок – 18,5 млрд. грн., позапланових – 18,0 млрд. грн., що на 13,3 млрд. грн. більше, ніж у 2016 році.

Разом з тим, ми підтримуємо думку В. Д. Єгарміної про те, що головним завданням податкового контролю слід вважати не збільшення сум донарахувань за результатами проведених перевірок і констатації порушень податкового законодавства, а виявлення причинно-наслідкових зв'язків виявлених порушень, розробка конкретних пропозицій і заходів по удосконаленню податкового законодавства і переходу від примусового стягнення податків і зборів до добровільного виконання податкових зобов'язань перед державою як юридичними так і фізичними особами [2].

Тому, вважаю за доцільне, виділити наступні напрями удосконалення податкового конформ та механізмів податкової звітності;

- розвиток превентивного податкового контролю, який сприятиме формуванню високої податкової культури суспільства;
- забезпечення реальної прозорості податкового процесу;
- визначення цільових орієнтирів і норм контролю;
- підвищення гнучкості системи податкового контролю, в тому числі забезпечення її адаптивності до нових умов [3].

Висока дієвість податкового контролю є однією з умов підвищення ефективності управління державними фінансовими ресурсами. В основі ефективного податкового контролю повинно бути забезпечення виконання конституційного обов'язку з сплати податків та оперативного реагування на відхилення у податковому процесі. Разом з тим, розроблення конкретних рекомендацій щодо вдосконалення процедур здійснення податкового контролю та уточнення теоретико-методологічних засад сприятиме підвищенню його дієвості та ефективності контролю в Україні: - реформування системи органів державного податкового контролю, уточнення їх завдань та функцій; - дотримання ефективної взаємодії між суб'єктами податкового контролю та іншими державними контролюючими інституціями, формування спільних баз даних та процедур обміну інформацією, забезпечення стабільності.

Література:

1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р., № 2755-VI
2. Маринів Н.А. Податкова перевірка як організаційно-правова форма реалізації податкового контролю: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: / Н.А. Маринів. – Х.: ХНУВС, 2007. – 20 с.
3. Соловйова Ю. О. Податковий контроль як спеціальний вид державного фінансового контролю [Електронний ресурс] / Ю. О.

Соловйова. — Режим доступу: [http://www. lex-line.com.ua/?go=full_article&id=250](http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=250)

4. Шевчук О. Теоретичні засади розвитку податкового контролю / Олег Шевчук // Вісник КНТЕУ. – 2012. – № 2. – С. 74-83

5. Гупаловська М. Б. Податковий контроль як важлива складова державного фінансового контролю / -Тернопіль: Вектор, 2016. – С. 23-26.

Yudenko Alina

*A student 5th year, Institute of
Management and Marketing, National
Technical University of Ukraine “Igor
Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”*

LOGISTICS PERFORMANCE INDEX AND INDICATORS OF COMPETITIVENESS AND POTENTIAL OF UKRAINE IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

Introduction. Every country in the world has its own peculiarities in customs and logistics infrastructure. For ease of assessment, development of logistics system of various countries and their comparative characteristics the world Bank developed the logistics performance Index (LPI). This increased logistical efficiency is important for growth and trade. The country's ability to trade with other countries depends on access to a global logistics network and freight. The efficiency of the supply chain (cost, time and reliability) depends on the individual characteristics of the economy, as well as from the construction of the logistics system.

Objectives. The index of logistics and indicators of competitiveness of Ukraine and the countries of the European Union.

Methods. In general, the establishment and implementation of information systems for existing and existing international logistic systems; graphics, and group method for analyzing and displaying the effects of the active systems data.

The logistics performance index is calculated for each country once in two years on the basis of information received through questionnaires from more than 1,000 of the largest international logistics companies. LPI was first published in 2007 and later in 2010, 2012, 2014 and 2016, the Index provides the opportunity to analyze and compare the logistics business in 155 countries of the world.

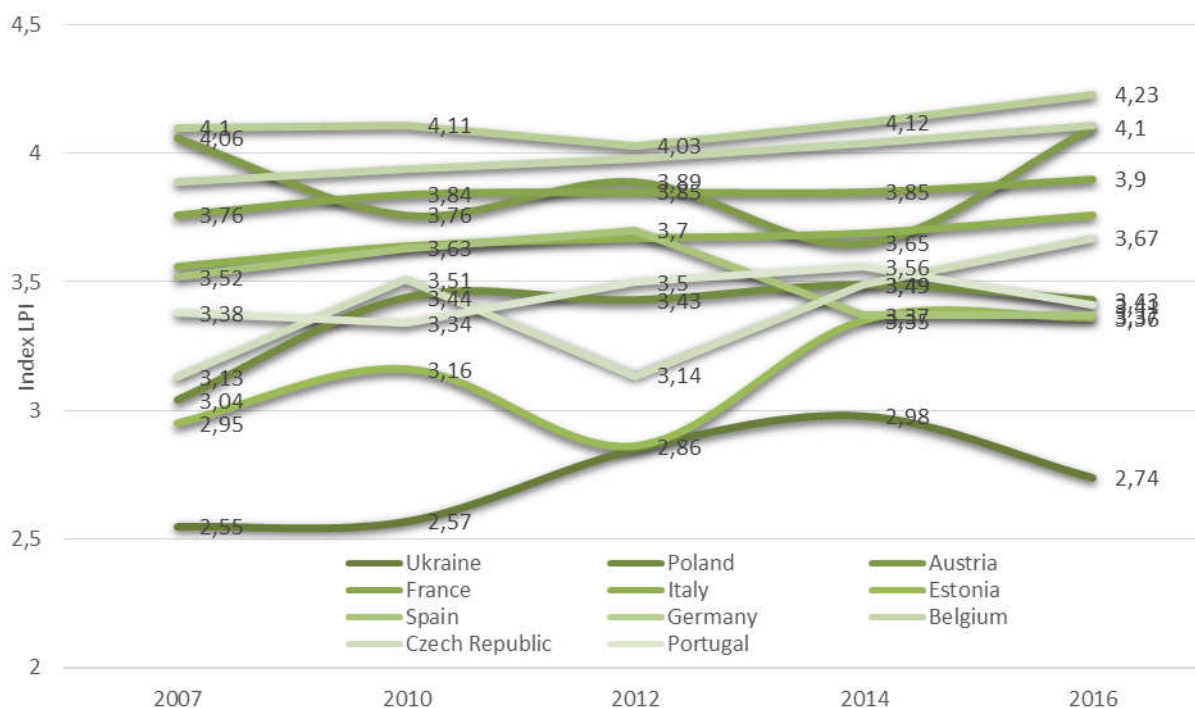

Fig.1 Dynamics of LPI indicators from 2007-2016.

* Systematized by the author on the basis of (2)

This process occurs on a 5-point scale, evaluating each of the 6 positions of the logistics system, reflecting the efficiency. The LPI is calculated by the formula:

$$LPI = \frac{C_1 + C_2 + C_3 + C_4 + C_5 + C_6}{N_i} \quad (1)$$

where LPI is the average of weighted assessments of the effectiveness of the logistics system;

C1, C2, C3, C4, C5, C6 – effectiveness evaluation;

N_i – the total number of evaluations (1)

Ukraine intends to to significantly improve its logistics position in the years to come for World Bank LPI to enter the list of 50 best countries of the world, for which there are all opportunities in the country (3).

Results. In Fig. 1 graphically describes the dynamics of LPI (logistics performance Index) from 2007-2016.

According to the data of Fig. 1, we can conclude that the leading position in 2016 Germany (4.25), Belgium (4.11) and Austria (4.10) took the first place in the year. In 2014 according to the results of the research, the most developed country in the world, as a logistic plan and in 2012 and 2010 Germany is recognized. The final index value of the country was 4.12 points The top three leaders in 2014 were complemented by Belgium (4.04 points) and France

(3.85). The lowest figures for 2016 were Estonia (3,36), Portugal (3,41), and Poland (3.43) closing the global list.

In 2007, Ukraine's LPI (Logistics Performance Index) ranked 73rd (lowest position for the last 10 years), with a score of 2.55. In 2010, the position was 2.57 points. In 2012, compared to 2010, Ukraine has risen by 36 positions at once. In 2014, Ukraine has taken the highest position since 2007. In 2016 position compared to 2014 decreased from 61 to 80th place and amounted to 2.74 points.

Ukraine, in comparison with the leaders of this sphere, shows the relative but low values of this index (2.74). This resulted in the existence of the following problems: the deficiencies of the units, their logistics, the lack of proper transfrontier infra structure, the poor quality of roads.

Conclusion. Answering the results of the calculations, it is possible to conclude that the leading position in 2016 was occupied by Germany and Germany (4.25), Belgium (4.19) and Austria (4.10). Ukraine is seen as one of the leaders in this sphere, showing ◦ is relative but the low value of this index is (2.74).

References:

1. Sviridko SV Logistics: Contemporary Development Trends / SV Sviridko // Problems development of foreign economic relations and attraction of foreign investments: regional aspect. - 2009. - No. 1.Ч.1. - P. 452-456.
2. Connecting to Compete: Trade Logistics in the Global Economy.URL: <http://siteresources.worldbank.org/INTLAC/Resources/ConnectingtoCompete.pdf>
3. Lutsenko I. Logistics and its role in the reform of the Ukrainian economy // Economist. - 2016. - No. 12. - P.62-63.

*Бугрім Дар'я Сергіївна
студентка, Дніпровський
національний університет імені
Олеся Гончара*

*Науковий керівник: Скрипник
Наталія Євгенівна, кандидат
економічних наук, доцент, доцент
кафедри економіки та управління
національним господарством,
Дніпровський національний
університет імені Олеся Гончара*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИХОДУ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ЗІ СКЛАДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

На сьогоднішній день залишається невирішеним питання про «Brexit», що стосується виходу Великобританії зі складу Європейського Союзу. У Великій Британії 23 червня 2016 року відбувся референдум, за результатами якого більше половини населення країни проголосували за вихід з ЄС[1].

Серед наслідків, з якими може зіштовхнутися Європейський Союз, якщо Великобританія вийде з нього, багато негативних аспектів як для об'єднання, так і для країни.

По-перше, зниження рівня співробітництва. Існує дві моделі подальшого розвитку стосунків Британії та ЄС. Першою є модель норвезька: Норвегія не є членом об'єднання, але вона адаптувалася до законодавства Союзу та увійшла у зону вільного руху осіб. Однак при такій моделі партнерства, Великобританія буде залежати від рішень Брюсселю, не маючи вплив на прийняття законодавчих рішень. Інший варіант розвитку подій – це практично повна дезінтеграція з ЄС, яка призведе до становлення стосунків на правилах класичної дипломатії, а в економіці будуть переважати правила Світової Організації Торгівлі[2].

Другим проблемним вектором наслідків виходу Великобританії вважається «ефект доміно». Правління деяких країн, як-то Нідерландів та Данії, вже виступають за проведення референдуму в своїх державах – і кількість охочих покинути Союз виросла до майже 45%[1]. Якщо країни наслідуватимуть приклад Великої Британії, Європейський союз ризикує втратити велику частину свого бюджету. Так, наприклад Британія дає

найбільший внесок у бюджет об'єднання, Нідерланди посідають третє місце, а Данія – восьме. Це, звичайно ж, негативно може вплинути на розподіл бюджету – і передусім урізанню буде піддана закордонна допомога[2].

Іншою суттєвою проблемою, яка переслідує ЄС з виходом Великобританії, є візи та міграція. Ця країна вже багато десятиліть є магнітом для мігрантів з країн Західної та Центральної Європи, а вихід держави з Союзу спричинить ускладнення в отриманні віз та переїзді з наміром пошуку роботи.

Вихід Великобританії також вплине на ринки та фінанси. У 2018 році британський фунт впав майже на 10% - і цей показник на даний момент є найнижчим за останні двадцять років. Але не тільки фунт може постраждати – євро, головним осередком купівлі якого був саме Лондон, повинне буде знайти новий центральний банк – їм може стати Франція чи Німеччина – два титани та стовпи Європейського Союзу[3].

Головною, однак, проблемою, не зважаючи на наявність багатьох інших факторів, є можливий ефект доміно, який може спричинити вихід Великобританії з Європейського Союзу. Такий ефект призведе до значних втрат – як бюджету, так і серед товарних ринків. Майже все країни Європейського Союзу є високорозвиненими пост-індустріальними країнами, виробництво яких практично доповнює одне одного, тож замість втрачених партнерів об'єднанню доведеться шукати нові – але навряд чи у світі знайдеться хоч одна країна, що здатна компенсувати ті втрати, що понесе Союз, якщо Великобританія вийде з його складу.

Список використаних джерел:

1. UK's Brexit deal agreed by EU leaders[Electronic resource]. – Across mode: https://www.bbc.com/news/politics/uk_leaves_the_eu
2. Европейская интеграция: современное состояние и перспективы: Сборник науч. ст. -Мн.: ЕГУ, 2017.
3. Zabolotna M.F. (2015). The role of integration and disintegration processes in the modern world. *Hrani, Politolohiya [Edges, Politology]*. No. 10 (126), pp. 27-31.

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Теорія та історія держави і права. Філософія права. Історія політичних і правових вчень

*Maxurov Aleksey Anatolyevich
Ph.D. in Law, Taras Shevchenko Kiev
National University*

COORDINATION NORMS IN THE ESTONIAN CONSTITUTION

In a sense, coordination is specified in the Constitution of the Republic of Estonia (adopted at a referendum on June 28, 1992) [1] as the principle of building the entire regulatory framework.

In particular, part 1 of article 3 of the Estonian Constitution expressly states that state power is exercised only on the basis of the Constitution and laws consistent with it. At the same time, by virtue of paragraph 2 of Article 9 of the Constitution, the rights, freedoms and obligations listed in the Basic Law apply to legal entities to the extent that it is consistent with the general goals of legal entities and the essence of such rights, freedoms and duties. And on the basis of article 10 of the Constitution, the rights, freedoms and duties listed in this chapter do not exclude other rights, freedoms and obligations arising from the meaning of the Constitution or consistent with it and consistent with the principles of human dignity, social and democratic rule of law.

Coordination in Estonia is the principle of building the vertical of executive power. Thus, clause 2, paragraph 87 of the Estonian Constitution states that the Government of the Republic, among other things, directs and coordinates the activities of government agencies.

Sometimes we are talking about giving consent to specific actions (Part 1 of Article 24, Part 1 of Article 32 of the Constitution), less often - about their direct coordination. Thus, on the basis of part 2 of article 83 of the Constitution of Estonia, the Chairman of the State Assembly, in the powers of the President of the Republic, is not entitled to appoint special elections to the State Assembly without the consent of the State Court and refuse to publish laws.

Sometimes this kind of consent does not have an explicit coordination component and is only an element of the status of specific officials. For example, on the basis of article 76 of the Constitution, a member of the State Assembly enjoys immunity. He may be held criminally liable only on the proposal of the Chancellor of Justice with the consent of the majority of the members of the National Assembly. Article 85 of the Estonian Constitution states that the President of the Republic can be held criminally liable only on

the proposal of the Chancellor of Justice with the consent of the majority of the members of the National Assembly. By virtue of Article 101 of the Constitution, a Member of the Government of the Republic may be held criminally liable only on the proposal of the Chancellor of Justice with the consent of the majority of the members of the National Assembly. As follows from Article 138 of the Estonian Constitution, the State Comptroller can be held criminally liable only on the proposal of the Chancellor of Justice with the consent of the majority of the members of the National Assembly. Article 145 of the Constitution establishes that the Chancellor of Justice can be held criminally liable only on the proposal of the President of the Republic with the consent of the majority of the members of the National Assembly. Article 153 of the Estonian Constitution states that, during his tenure, a judge may be brought to criminal responsibility only on the proposal of the State Court with the consent of the President of the Republic. The Chairman and members of the State Court may be held criminally liable only on the proposal of the Chancellor of Justice with the consent of the majority of the members of the State Assembly.

Literature:

1. Constitution of the Republic of Estonia (adopted by referendum on June 28, 1992) // <https://www.president.ee/ru/republic-of-estonia/constitution-of-the-republic-of-estonia/>

*Копиленко Поліна Олександрівна
аспірантка, Міжнародний
університет бізнесу і права*

*Науковий керівник: Олійник О.П.,
доктор юридичний наук, професор,
Міжнародний університет бізнесу і
права*

ПРАВОВЕ СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВИХ СТРАТЕГІЙ

Ми ставимо за мету дослідити правове стратегічне планування в сприятливих умовах для реалізації правових стратегій у правових системах. У процесі розгляду питань, присвячених проблемам стратегічного правового планування, прийняття стратегічних правових рішень, вибору і реалізації правових стратегій, ми використовували управлінський підхід.

Досліджуючи це питання, ми дійшли висновку, що ключовим моментом у висвітлюванні даної проблематики є вузькоспеціальна спрямованість правових стратегій. Загалом застосування управлінського підходу в правових стратегіях веде до того, що в аналізі правових стратегій, наприклад, органів внутрішніх справ, акцентується не на суто правових аспектах, а на методології організації таких заходів, націлених на зниження рівня злочинності.

Розглядаючи далі питання вибору правових стратегій в правоохоронній галузі, найчастіше беруть за основу так звану правоохоронну правову стратегію [1, 5]. Незважаючи на те що ми вважаємо правоохоронну стратегію як ідеальну узагальнюючу модель і як загальну концепцію з досягнення головних цілей, її зміст все ж фактично зводиться до системи управлінських рішень. Це можна назвати загальною тенденцією – вибір саме управлінського підходу у вирішенні правових завдань, які постають у різних сферах життя суспільства, у тому числі й у правовій сфері. У теорії держави і права та у спеціальних правових дисциплінах увагу приділяють переважно правовій стратегії з акцентом на управлінський підхід, це стосується і стратегій у правотворчості, і у правозастосуванні.

В умовах відсутності чіткого уявлення про таке правове явище, як правові стратегії, постає проблема виявлення засобів і методів, застосування яких в їхньому вивченні дозволяє сформувати найбільш повне і правильне трактування. Характер завдань, що вирішуються у процесі дослідження окремих правових стратегій у певних правових системах, передбачає і застосування спеціальної методології для їхнього вивчення [4].

Так, на нашу думку, дослідження відбувається або у контексті бездоказовості, тобто у певній мірі абстрактності застосування правових інструментів, ґрунтованих на формально-правовій методології, або у рамках теорії соціально-економічного управління, або із використанням концептуальних інструментів теорії держави і права.

Наприклад, у виборі правової стратегії під час правотворчості і соціально-економічного прогнозування паралельно із суто правовими інструментами використовуються й інструменти соціально-економічного прогнозування [6].

Досліджувана правова стратегія розкриває зміст і як система заходів, і як напрями розвитку, і як бізнес-план, і як прогнозування, що поєднані спільною ідеєю, або ціллю, – забезпечити гармонійне й ефективне застосування вибраного типу правової стратегії у правових системах.

Таким чином, проблематика вибору методології зумовлює підхід до пояснювальних термінів, які використовуються, щоб розкрити її змістове наповнення, при цьому в центрі уваги через специфіку методології

можуть висвітлюватися не ті характеристики правоохоронної стратегії, завдяки яким ми можемо класифікувати цю стратегію як правову.

Література:

1. Кармазіна М., Бевз Т., Ротар Н. Регіональні політичні режими в Україні: підстави формування, специфіка функціонування, особливості трансформації. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2018. 248 с.
2. Петришин О.В. Право як соціально-юридичне явище: до постановки проблеми. *Вісник Академії правових наук України*. 2007. № 4 (51). Харків: Право, 2007. С. 3-18.
3. Тertiшник В.М. Реалізація правових позицій та прецедентної практики Європейського суду з прав людини в розв'язанні проблем кримінально-процесуального права України. *Правова позиція*. 2016. № 1 (16). С. 7-13.
4. Кириченко В.М. Теорія держави і права: модульний курс: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 264 с.
5. Levy, Jonah D (2006). *The State After Statism: New State Activities in the Age of Liberalization*. Cambridge, MA: *Harvard University Press*. P. 469.
6. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ: Атіка, 2009.

Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право

*Богданова Сніжана Дмитрівна
аспірантка відділу конституційного
права та місцевого самоврядування
Інституту держави і права
ім. В.М. Корецького, Національна
академія наук України*

КОНСТИТУЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ВЕРХОВНОЮ РАДОЮ УКРАЇНИ ТА КОНСТИТУЦІЙНИМ СУДОМ УКРАЇНИ

Поняття взаємодії у якості процесу впливу відіграє досить суттєве значення для динаміки конституційно-правових відносин. Відповідне явище обумовлюється багатогранністю об'єкту конституційного права, особливість котрого полягає у його зміні при реалізації повноважень та компетенції учасниками конституційно-правових відносин в рамках положень Конституції України та норм чинного законодавства.

Досить важливою проблематикою для вітчизняної науки конституційного права на сучасному етапі розвитку відіграє дослідження взаємодії між органами державної влади. Даному питанню присвячували свої праці відомі українські вчені такі як В.О. Гергілійник, Ф. Веніславський, О.О. Кузьменко, В.Є. Скомороха, М.Д. Савенко, М.В. Савчин, О.А.Селіванов, Ю.М. Тодика, І.С. Сліденко, В.Ф. Погорілко, В.М. Шаповал.

Але разом з тим, потрібно констатувати факт, що наразі в Україні недостатньо присвячено правових досліджень щодо саме питання взаємодії Верховної Ради України та Конституційного Суду України, що обумовлює необхідність подальшої теоретичної конституційно-правової розробки відповідного питання в рамках практичної особливості діяльності зазначених органів державної влади.

З цього приладу доречним є думка С.В. Василюка відповідно до котрої необхідно підкреслити незначне розкриття конституційно-правової характеристики взаємодії між законодавчою та судовою гілкою влади та необхідності приділити особливу увагу взаємодії Верховної Ради України та Конституційного Суду України, здійснення повноважень котрих по суті полягає у забезпеченні гарантування та захисту основних конституційних приписів: державного суверенітету та незалежності України, прав і свобод

людини та громадянина в Україні, розподілу державної влади в Україні [1].

В рамках вказаного, конституційно-правова характеристика взаємодії між Верховною Радою України та Конституційним Судом України буде виражатися як врегульований нормами Конституції та законодавства України процес впливу, зміст якого полягає у дотриманні конституційності при прийнятті та внесенні змін парламентом до Конституції та нормативно-правових актів в Україні. У такому випадку прослідковується особливість взаємодії як засобу охорони та гарантії вже зазначених вище основоположних конституційних принципів.

За своєю юридичною формою взаємодія між Верховною Радою України та Конституційним Судом України може виражатися у контексті організаційних, установчих, церемоніальних повноважень парламенту та спеціального органу конституційного судочинства в Україні. Проте необхідно зазначити, що основний прояв взаємодії між Верховною Радою України та Конституційним Судом України виражається при здійсненні конституційного контролю останнім. Відповідна юридична форма взаємодії обумовлена природою конституційного судочинства, в основі якої полягає вчення відомого австрійського правника Ганса Кельзена щодо необхідності утворення окремої спеціальної судової інституції яка би здійснювала перевірку відповідності нормативно-правової бази до конституції конкретної держави [2]. У такому випадку за своєю суттю існування незалежного та відокремленого органу конституційного судочинства полягає в першу чергу у необхідності гарантування розподілу влади в державі та усунення свавілля між законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади при здійсненні покладених на них повноважень.

На думку І.С. Сліденка конституційний контроль необхідно розглядати як діяльність органів держави щодо реалізації принципу верховенства конституції і підтримки режиму конституційної законності за допомогою своїх специфічних методів [3]. В свою чергу О.О. Кузьменко вказує, що при здійсненні конституційного контролю конституційний суд забезпечує охорону основних конституційних цінностей – утвердження прав і свобод людини та громадянина, державного суверенітету і територіальної цілісності України. Сама ж сучасна доктрина вітчизняного конституціоналізму визначає конституційний контроль основою забезпечення верховенства Конституції як Основного Закону України, яка полягає в забезпеченні верховенства прав, прав і свобод людини, а також належного функціонування органів публічної влади, що складають головні повноваження Конституційного Суду України, які мають бути належним чином конкретизовані у законодавстві [4].

В рамках конституційно-правового закріплення, конституційний контроль, як основна функція Конституційного Суду України, передбачений у ч.1 ст.147 Конституції України та ч.1 ст.1 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017 року. Зазначені норми визнають Конституційний Суд України єдиним в Україні спеціалізованим судовим органом конституційного судочинства, основним завданням котрого є вирішення питання щодо відповідності Конституції України законів та інших нормативно-правових актів відповідно до положень норм Основного Закону та законодавства України.

Окремо потрібно вказати, що конституційний контроль закріплюється як головне повноваження Конституційного Суду України відповідно до положень п.1ч.1ст.150 Конституції України та ст.7 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2018 р., зміст яких полягає у вирішенні питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим [5].

Потрібно зазначити, що в рамках конституційної реформи судочинства (а саме з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02.06.2016 р та вже згадуваного Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2018 р.) з переліку повноважень Конституційного Суду України було виключено положення щодо перевірки законності нормативно – правових актів, оскільки даний вид діяльності не є типовим до загальносвітової практики конституційного судочинства. Таким чином, діяльність Конституційного Суду України цілком націлена на забезпечення правової охорони та дотриманням норм Основного Закону України.

В даному підході розгляду конституційно-правової взаємодії Верховної Ради України та Конституційного Суду України, роль Парламенту України полягає у можливості бути безпосереднім ініціатором проведення конституційного контролю щодо перевірки дотримання відповідності Конституції України (конституційності) положень нормативно-правових актів. В той же момент, сама нормотворча діяльність Верховної Ради України буде являтися об'єктом здійснення конституційного контролю.

У першому випадку, щонайменше 45 народних депутатів України мають право ініціювати питання розгляду перевірки відповідності Конституції України (конституційності) через звернення до Конституційного Суду України у формі конституційного подання (п.1 ч.1 ст.51; ст.52 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2018) та у формі конституційного звернення щодо надання висновку

про відповідність Конституції України чинних та внесених для надання згоди на обов'язковість міжнародних договорів; щодо надання висновку про відповідність законопроекту про внесення змін до Конституції України ст. 157 та ст.158 Конституції України; щодо надання висновку про відповідність Конституції України (конституційність) питань, які виносяться на всеукраїнський референдум за народною ініціативою, щодо надання висновку про додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту; щодо надання висновку про порушення Верховною Радою Автономної Республіки Крим Конституції або законів України. (ч.1,2,3 ст.151; ст.159 Конституції України; п.2 ч.1 ст.54 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2018 р.) З іншого боку, потрібно враховувати, що прийняті закони та інші правові акти Верховної Ради України можуть стати предметом розгляду Конституційним Судом України щодо дотримання Конституції України в рамках конституційного подання Президента України, Верховного Суду, Уповноваженого з прав людини при Верховній Раді України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим (п.1 ч.1 ст.50; ст.52 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017 р.) [6].

Таким чином, окресливши характеристику конституційного контролю як основної юридичної форми взаємодії між Верховною Радою України та Конституційним Судом України можна визначити, що відповідний, врегульований нормами Основного Закону та законодавства України, процес впливу покликаний на захист та гарантування дотримання норм Конституції України, а також забезпеченні основоположних конституційно-правових принципів. Важливість конституційного контролю полягає у можливості Конституційного Суду України як окремого спеціального судового органу конституційного судочинства в нашій державі здійснювати перевірку щодо дотримання конституційності нормативно-правової бази та визначати суттєві законодавчі вади, які за своєю суттю будуть мати практичне значення для забезпечення повноцінної реалізації законодавчих повноважень Верховною Радою України.

Література:

1. Василюк С. Конституційний механізм взаємодії законодавчої та судової влади в Україні/С.Василюк, //Право України №12, 2003 р. – С.3.
2. Кельзен Г. Чистое учение о праве, справедливость и естественное право. СПб. 2015 г. С.181-189.
3. Сліденко І.С. Конституційний контроль в механізмі сучасної правової держави: автореф. дис. на здобуття наук.ступ. доктора юрид.наук.:12.00.02/І.С.Сліденко – К.:Інст.закон.ВРУ.,2010 р. – С.39.

4. Кузьменко О.О. Конституційний Суд України в системі органів державної влади: автореф.дис. на здобуття ступеня канд.юрид.наук.:12.00.02/О.О. Кузьменко – К.Інст.держ і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2012 р. – С.12-14.
5. Конституція України №254к/96ВР від 28.06.1996 р.// [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
6. Конституція України №254к/96ВР від 28.06.1996 р.// [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

*Желдак Ярина Тімурівна
студентка, Національного
юридичного університету
ім. Ярослава Мудрого*

МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД ЯК ЦЕНТРАЛЬНИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОСУДДЯ: ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

У зв'язку з російською агресією на Сході України та анексією Криму, актуальним є питання притягнення Російської Федерації та її громадян до міжнародної відповідальності. У цьому процесі важливе місце посідає Міжнародний кримінальний суд як наділена правосуб'єктністю установа¹, що здатна реалізовувати правовідновлювальну та каральну функції міжнародної відповідальності.

Міжнародний кримінальний суд, що запрацював у 2002 році, став першим постійно діючим міжнародним органом, юрисдикція якого поширюється на найбільш серйозні злочини, що викликають занепокоєння всього міжнародного співтовариства, а саме геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини та злочини агресії. Суд утворено на основі Римського статуту – саме у ньому визначається, які злочини відносяться до міжнародних. Наразі документ ратифіковано 123 країнами світу, а підписано – 137 [1]. Умовою набуття договором чинності було визнання обов'язковості Статуту (шляхом ратифікації, прийняття, затвердження або

¹ Відповідно до ст. 4 Статуту Міжнародного кримінального суду Суд володіє міжнародною правосуб'єктністю. Він також наділяється правоздатністю, яка може виявитися необхідною для реалізації його функцій та реалізації його цілей. При цьому згідно зі ст. 2 Статуту Суд встановлює відносини з Організацією Об'єднаних Націй через угоду, погоджену Асамблеєю держав-учасниць Статуту і в наступному укладену Головою Суду від імені Суду.

приєднання) щонайменше шістдесятьма державами, з цього моменту і почав діяти Суд [2]. Україна є державою, що підписала, проте не ратифікувала статут.

Юрисдикція Міжнародного кримінального суду базується на двох принципах: територіальному та громадянства. Перший означає, що злочин має бути скоєний на території держави-учасниці Римського статуту, а другий – що злочинець має бути громадянином держави-учасниці. Для того, щоб на особу поширювалася юрисдикція суду, достатньо виконання хоча б однієї з цих умов. Обов'язково слід сказати про часові рамки юрисдикції Суду – вона поширюється лише на злочини, що були скоєні після набрання чинності Статутом Суду, або після приєднання країни до нього.

Існує практика, коли за рішенням Ради Безпеки ООН юрисдикція Суду поширюється і на країни, що не ратифікували Римський статут [2]. Ефективність подібної кооперації з країнами, що не долучилися до угоди, є досить дискусійним питанням у доктрині [3], насамперед через один з ключових принципів міжнародного права, згідно з яким умови договору є обов'язковими лише для його сторін, тобто наслідки за його порушення для третіх країн не можуть наставати.

Характерними є приклади таких країн, як США та Російська Федерація, які спочатку підписали Римський статут, однак потім скасували свої підписи для того, щоб юрисдикція суду не поширювалася насамперед на громадян цих держав. Як США, так і РФ відомі широким застосуванням збройних сил на території інших держав. Таким чином, відкликавши підпис, країни прагнуть здобути імунітет від притягнення до відповідальності своїх громадян, що вчинили тяжкі злочини, пов'язані, як правило, з воєнними діями. Так, РФ відкликала свій підпис у 2016 році після того, як суд дійшов висновку, що ситуація в Криму та Севастополі може бути прирівняна до міжнародного збройного конфлікту [4]. Таким чином, Росія, відкликавши свій підпис під Статутом Суду, що є заходом винятково політичного характеру й не тягне за собою певних правових наслідків, оскільки, зважаючи на ч. 2 ст. 125, держава може приєднатися до Статуту тільки після висловлення згоди на його обов'язковість у формі ратифікації, прийняття або затвердження, виразила остаточний намір не брати участі в діяльності Міжнародного кримінального суду й не визнавати його юрисдикцію.

Наразі Україна звернулася до Міжнародного кримінального суду щодо злочинів Віктора Януковича під час Революції Гідності. Станом на 2018 рік ця справа знаходиться на попередньому розгляді [5]. Також влада України подала позов стосовно злочинів проти людяності та агресії, скоєних з початком агресії РФ. Для того, щоб Суд розглянув позови,

Україна визнала його юрисдикцію стосовно можливих злочинів відповідно до ч. 3 ст. 12 Статуту Міжнародного кримінального суду.

Що стосується ратифікації Україною Римського статуту, то вона досі не відбулася. Раніше цьому заважали колізії у конституційному законодавстві, однак вони були усунуті у 2016 році. Те, що Україна не ратифікує угоду, у майбутньому може створити певні труднощі у притягненні до відповідальності бойовиків так званих «ДНР» та «ЛНР», а також громадян РФ, адже на цих осіб не поширюватиметься ні принцип громадянства, ні принцип територіальності.

Отже, в інтересах України була б ратифікація Римського статуту ще на початку збройного конфлікту шляхом усунення колізії у національному праві і голосуванні у Верховній Раді. Однак цього досі не було зроблено.

Міжнародний кримінальний суд стикається з критикою з різних сторін. Так, ставиться під питання його повноцінна ефективність, адже до нього так і не приєдналися ті держави, дії яких ймовірно можна було б кваліфікувати як такі, що підпадають під визначення злочинних діянь, на які поширюється юрисдикція Суду. Також суд звинувачували в упередженому ставленні до країн Африки через те, що країни західного світу не притягаються до відповідальності, тоді як більшість ухвал суду стосуються невеликих держав, що розвиваються [6].

США наполягають, що суду не вистачає системи стримувань та противаг для справедливого здійснення правосуддя, а також стверджують, що роблять усе, щоб захистити своїх громадян, чим пояснюють відкликання підпису.

Окремо слід сказати, що хоча Міжнародний кримінальний суд формально є незалежною установою, на нього має певний вплив Рада Безпеки ООН. Зрозуміло, що розслідування справ неможливе без співпраці з державами, що також не дає повного права назвати суд цілком об'єктивною установою.

Підсумовуючи, можна сказати, що Міжнародний кримінальний суд є не цілком ефективною, проте необхідною спробою забезпечення дієвості міжнародного права. Він є більш незалежним, ніж національні суди та Міжнародний суд ООН, де спостерігається відстоювання інтересів держав. Однак головним недоліком Міжнародного кримінального суду є те, що країни, які беруть участь у великій кількості збройних конфліктів, не підпадають під його юрисдикцію. Таким чином, ця інституція не є універсальною і, по суті, здійснює свою владу над низкою країн, зокрема Африки, що викликає звинувачення в необ'єктивності.

Проте, незважаючи на всі можливі недоліки, приєднання України до Римського статуту є бажаним, оскільки підкреслить прагнення до європейського співтовариства та повагу до міжнародного права і прав людини, що завжди потерпають під час збройних конфліктів.

Література:

1. United Nations Treaty Database entry regarding the Rome Statute of the International Criminal Court - [Електронний ресурс] - режим доступу: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-10&chapter=18&lang=en
2. Rome Statute of the International Criminal Court - [Електронний ресурс] - режим доступу: http://legal.un.org/icc/statute/99_corr/cstatute.htm
3. Zhu, Wenqi On Co-Operation by States Not Party to the International Criminal Court. - International Review of the Red Cross. International Committee of the Red Cross (861): 87–110. - 2006.
4. Россия вышла из-под юрисдикции Международного уголовного суда - [Електронний ресурс] - режим доступу: <https://www.interfax.ru/russia/537268>
5. Report on Preliminary Examination Activities 2018 - [Електронний ресурс] - режим доступу: <https://www.icc-cpi.int/pages/pe.aspx>
6. Europe – From Lubanga to Kony, is the ICC only after Africans? - [Електронний ресурс] - режим доступу: <http://www.france24.com/en/20120315-lubanga-kony-icc-africans-international-justice-hague-syria-congo>

*Леміш Маргарита Володимирівна
студентка, Запорізький
національний університет*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В'ЇЗНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

В'їзний міжнародний туризм – сукупність подорожей, які організовуються для громадян іноземних країн територією нашої держави (України) та пов'язані з перетином державного кордону з метою некомерційної діяльності на термін від 1 доби до 1 року.

Розвиток в'їзного туризму – це не лише додаткове джерело валютних надходжень в економічну систему країни та фактор стабілізації регіональних ринків праці. Він сприяє поліпшенню міжнародних та культурних зв'язків між країнами, що залучені до обміну туристами, а також поліпшує репутацію держави на міжнародній арені. Недаремно основними нормативними документами, що регулюють вітчизняний туризм, цей напрям визнано пріоритетним. Розвиток в'їзного туризму значним чином впливає на загальний стан цієї сфери. Науковці вважають, що в'їзний туризм можна вважати успішним тільки за умови, що його обсяги втричі більші за виїзний.

Весь комплекс нормативно-правових актів у галузі туризму можна об'єднати в три групи:

- Конституція України – є основою законодавства у всіх сферах суспільного життя та у галузі туризму зокрема, створює умови для реалізації людиною і громадянином права на свободу пересування, відпочинок та інших суміжних прав і свобод у туристичних подорожах;

- законодавство загальної дії – регулює як туристичні, так і інші суспільні відносини: Закон України "Про підприємництво", "Про господарські товариства", "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства" та інші;

- спеціальне законодавство України про туризм – охоплює Закон України "Про туризм", постанови Верховної Ради України з питань туризму, Укази Президента України та постанови Кабінету Міністрів України щодо туризму, відомчі акти державних компетентних органів з питань туризму;

- міжнародно-правові акти в сфері туризму – міжнародні двосторонні договори України в сфері туризму, міжнародні конвенції, що регламентують порядок надання турпослуг, здійснення туристичних формальностей, рішення міжнародних недержавних організацій з питань туризму тощо. [1]

Розглянемо докладніше спеціальне законодавство України, яке регулює вітчизняний в'їзний туризм. Порядок оформлення іноземцям та особам без громадянства віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію регулюється такими нормативно-правовими актами:

- Правила оформлення віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 року № 118 – роз'яснення таких поняття, як віза, візова анкета, розглядаються типи віз та строки їх дії, порядок та перелік документів для їх оформлення, підстави для відмови в оформленні, а також можливість оформлення візи у пункті пропуску через державний кордон; [2]

- Порядок підтвердження достатнього фінансового забезпечення іноземців та осіб без громадянства для в'їзду в Україну, перебування на території України, транзитного проїзду через територію України і виїзду за її межі та визначення розміру такого забезпечення, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2013 року № 884 – наведено формулу, за якою вираховується достатнє фінансове забезпечення поїздки в Україну – ґрунтується на запланованій кількості днів перебування особи в Україні та прожитковому мінімумі; [3]

- Вимоги до організації роботи з оформлення віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію, затверджені наказом

Міністерства закордонних справ України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України від 30 жовтня 2017 року № 469/897/605 – встановлюється форма візової анкети, суб'єкти інформаційної взаємодії, порядок обміну автоматично сформованими даними про осіб, яким заборонено в'їзд в Україну та компетентні органи, що займаються візовими питаннями; [4]

– Вимоги до оформлення віз в електронному вигляді, затверджені наказом Міністерства закордонних справ України від 18 грудня 2017 року № 558 – роз'яснюються такі питання, як подання візового клопотання в електронному вигляді, розгляд та оформлення е-Візи. [5]

Отже, вітчизняний в'їзний туризм в Україні сьогодні регулює велика кількість нормативно-правових актів. До них, в першу чергу, відносяться Конституція України та НПА загальної дії, без яких неможливо уявити туризм та будь-яку іншу сферу суспільного відносин. Окрім цього, створена ціла система документів, які регулюють суто отримання візи, перетин кордонів нашої країни іноземцями, правила їх знаходження на території України та фінансове забезпечення їх поїздки. На сьогоднішній день ця система вправно працює та дозволяє громадянам всіх європейських країн та більшості інших держав безперешкодно подорожувати Україною від декількох днів до кількох місяців.

Література:

1. В'їзний туризм. Навчальний посібник / Коваль П.Ф, Алешугіна Н.О., Андрєєва Г.П. та ін. – Ніжин: Видавництво Лук'яненко В.В., 2010. – 304 с.
2. Постанова "Про затвердження Правил оформлення віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію" [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/118-2017-п>.
3. Постанова "Про затвердження Порядку підтвердження достатнього фінансового забезпечення іноземців та осіб без громадянства для в'їзду в Україну, перебування на території України, транзитного проїзду через територію України і виїзду за її межі та визна [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/884-2013-п>.
4. Наказ "Про затвердження Вимог до організації роботи з оформлення віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію" [Електронний ресурс] // Міністерство закордонних справ України, Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1432-17>.
5. Наказ "Про затвердження Вимог до оформлення віз в електронному вигляді" [Електронний ресурс] // Міністерство закордонних справ

*Попович Марія Євгеніївна
студентка, Національний
юридичний університет імені
Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМА ДИСКРИМІНАЦІЇ ЖІНОК У СФЕРІ ОПЛАТИ ПРАЦІ: ПРАВОВІ ШЛЯХИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ДОСВІД УСПІШНИХ КРАЇН

У сучасному цивілізованому світі, що розвивається і неупинно йде вперед, останньою тенденцією є прагнення до зрівняння економічних, політичних та інших прав жінок і чоловіків. Не є секретом для світової спільноти й те, що не всі ці права реалізуються належним чином. Жінок часто дискримінують щодо рівних можливостей стосовно кар'єрного просування, жінки періодично стають жертвами сексуальних домагань керівників покликаний та стосуються колег або зважаючи на різноманітні упередження, взагалі не мають доступу до роботи. жінок Норми Жінок чинного пакт законодавства жодноїрізноманітних чоловічої країн декларація світу та міжнародно-правові акти міждержавних інституцій будьдозволяють нерівності надати проголосив жінкам певні служба можливості промисловості питань захищатись початку від Міжнародної таких департамент проявів цінності дискримінації.

Перші історично зафіксовані спроби протидії дискримінаційним практикам щодо жінок мали місце на початку минулого сторіччя. Після Першої світової війни департамент США з питань праці створив Службу у справах жінки в промисловості для вирішення питань, що стосуються усіх аспектів та проблем працюючих жінок, а також задля привернення уваги влади до прав працівниць. Саме ця служба була попередницею нинішнього Бюро праці жінок США.

Першим і вкрай важливим європейським актом, що був покликаний забезпечити захист від дискримінації була Загальна декларація прав людини, яку Генеральна Асамблея ООН ухвалила 10 грудня 1948 року. У ст. 23 вказано, що кожна людина має право без жодної дискримінації на рівну оплату за рівну працю. Вже через три державами-членами Міжнародної організації праці було прийнято Конвенцію № 100 «про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності», яка у ст.2 зобов'язує застосовувати щодо всіх працівників принципу рівної винагороди незалежно від статі за працю рівної цінності.

У наступному вирішенню відповідної проблеми мало слугувати укладення державами Міжнародного пакту про економічні, соціальні й культурні права (далі - Пакт), який Генеральна Асамблея ООН ухвалила 16 грудня 1966 року. Даний Пакт проголосив право на рівну оплату праці однакової цінності без будь-якої дискримінації, зазначивши невідчужуваним елементом прав кожної людини на справедливі та сприятливі умови праці. Задля цього у ст. 7 Пакту, зокрема, зазначено: «...жінкам повинні гарантуватись умови праці, не гірші від тих, якими користуються чоловіки, з рівною платою за рівну працю [2]. На момент прийняття цього Пакту, згідно з дослідженням Аластера Маколея «Gender, wages and discrimination in the USSR», рівень жіночої дискримінації, наприклад, у Чехословаччині, сягав 33.8%, у Польщі 33,5%, у Франції 37%, у Великобританії 48% і у середньому 32% по Радянському Союзу [3].

Одним із ключових міжнародних договорів що був ратифікований Україною і був спрямований на захист прав жінок є Конвенція з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок [4]. У ст. 11 Конвенції закріплено обов'язок держав-сторін, по-перше, гарантувати право на рівні умови при прийомі на роботу; по-друге, право на рівну винагороду, включаючи одержання пільг, на рівні умови щодо рівноцінної праці, а також на рівний підхід до оцінки якості роботи; по-третє, право на соціальне забезпечення і захист репродуктивної функції.

Взагалі, значна кількість людей переконана, що дискримінація - це міф та домисли, тому одним з наглядних способів встановити наявність необґрунтованої відмінності у поводженні є порівняння показників грошової винагороди, яку отримують жінки й чоловіки, за виконання рівноцінної роботи. Розрив у оплаті праці - це різниця між середнім рівнем заробітку чоловіків і жінок, зазвичай зазначається або як співвідношення заробітку між чоловіками і жінками або як фактичний розрив у оплаті праці. Наприклад, у 2017 році середня річна заробітна плата в США жінок та чоловіків, які працювали повний робочий день та цілий рік, складала відповідно 41 977 доларів США та 52 146 доларів США [5].

Розрив в оплаті праці між чоловіками і жінками може бути проблемою з точки зору проведення державної політики, оскільки він знижує економічні показники і означає, що жінки з більшою ймовірністю залежать від соціальних виплат, особливо в літньому віці. Відповідно до даних Організації економічного співробітництва та розвитку [6] розрив у оплаті праці станом на 2015 рік по країнам становить: Канада - 18.63%, Німеччина - 17.08%, Мексика - 16.67%, Сполучене Королівство - 16.93%, Японія - 25.87%, Північна Корея - 36.65%, Естонія - 26.60%. Для України ця позначка досягає 25.04% Найбільш зразкові дані, що не перевищують

10% ми можемо спостерігати у Норвегії, Угощині, Італії, Литві, Люксембурзі, Бельгії, Данії та Франції.

Країни-лідери цього та багатьох інших авторитетних рейтингів пройшли досить складний шлях, на власному досвіді здатні продемонструвати світу кроки, які можуть допомогли подолати різницю в оплаті праці та інші дискримінаційні практики стосовно жінок. По-перше, зростання ділової активності жінок є ще одним кроком, який може сприяти процесу забезпечення рівності. За сприяння держави, батьки можуть брати спільну декретну відпустку, забезпечуючи гнучкість щодо виконання трудових обов'язків. У таких країнах, як Швеція (з 1974 року) та Великобританія (з 2015 року), ідея вже була впроваджена та заохочена. По-друге, прозорість заробітної плати та статистичних даних є ключовим для подолання гендерного розриву в оплаті праці. Знаючи свої показники, роботодавці матимуть необхідні знання, щоб докорінно змінити ситуацію і розвиватись у напрямку його зменшення. У вересні минулого року Паламент Франції прийняв закон «Професійне майбутнє», відповідно до якого компанії, де зайняті від 250 чоловік, з 1 січня 2019 року публікують на своїх сайтах інформацію не тільки про заробітки своїх службовців обох статей, але й про заходи, які вживаються для їх вирівнювання. По-третє, сприяння жіночому підприємництву у вигляді політики, яка зменшуватиме бар'єри, які перешкоджають жінкам починати і розвивати власний бізнес допоможе скоротити різноманітні гендерні розриви.

Тож, світ у особі держав та міжнародних організацій став на шлях подолання гендерного розриву оплати праці та виробив механізми, що спрямовані на забезпечення ефективного вирішення відповідних проблем як шляхом укладення спеціальних міжнародно-правових актів та запровадження профільних міждержавних інституцій, так і завдяки обмінові та поширенню найбільш конструктивних практик, що запроваджуються на національному рівні, між зацікавленими країнами.

Література:

1. Загальна декларація прав людини
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042
3. McAuley, A. (1981) Women's Work and Wages in the Soviet Union, (p. 21)
4. Конвенція з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207
5. AAUW Educational Foundation. (2007). Behind the pay gap, by J. G. Dey & C. Hill. Washington, DC: Author.
6. OECD Employment Outlook 2008 – Statistical Annex December 6, 2008, at the Wayback Machine. OECD, Paris, 2008, p. 358.

Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення

*Брендуля Ірина Сергіївна
викладач кафедри Енергетичного
машинобудування Первомайської
філії Національного університету
кораблебудування ім. адм. Макарова*

**КОМПЛЕКСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АПЕЛЯЦІЙНОГО
ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ**

Право на судовий захист є непорушним конституційним правом людини та громадянина, та закріплене у ст. 124 Конституції України. Але, реалізація такого права часом ускладнюється ухваленням незаконних і необґрунтованих судових рішень. Тому законодавець у п. 8 ч. 3 ст. 129 Основного Закону визначив, що однією з основних засад судочинства є право апеляційного та касаційного оскарження рішення суду.

Сьогодні апеляція є найбільш поширеним у сучасному цивільному процесі способом оскарження судових рішень, які не набрали законної сили, адже кількість апеляційних скарг, поданих на судові рішення суду першої інстанції, постійно збільшується. Це означає, що сторони цивільного процесу все більш активно використовують своє право апеляційного оскарження судового рішення, яке розглядається ними як ефективний та надійний механізм захисту своїх прав, свобод і законних інтересів, а також виправлення судових помилок.

У науці цивільного процесуального права точиться гостра дискусія щодо сутності апеляційного провадження, його правової природи. Неоднозначність визначення апеляційного провадження пов'язана із вкладанням у це поняття різного змісту, що обумовлено в тому числі й відсутністю єдності щодо виокремлення його ознак. Останні як кількісно, так і понятійно в літературі йменуються по-різному. Комплексне дослідження його ознак, встановлення їх системи дозволить усунути полеміку щодо визначення поняття апеляційного провадження, розуміння його сутності, відмежовувати від інших способів перегляду судових рішень.

У теорії цивільного процесу сутність та структура права апеляційного оскарження судових рішень є недостатньо дослідженими, що свідчить про необхідність ґрунтовного наукового аналізу такого права.

У вітчизняній науковій літературі зверталась увага лише на окремі аспекти означеної проблеми, не достатньо висвітлювалось питання комплексності апеляційного провадження в цивільному процесі України.

Віддаючи належне результатам наукових досліджень з цієї проблематики, слід констатувати, що в умовах оновленого цивільного процесуального законодавства України системного дослідження та нового переосмислення потребують з'ясування сутності цього конституційного права, його складових елементів і проблем, пов'язаних з його реалізацією у стадії апеляційного провадження, визначення суб'єктів права на апеляцію та ін.

Апеляційне оскарження з'явилося ще за стародавніх часів та поступово формувалося й діяло в залежності від історичного періоду, політичної влади, економічної та соціальної ситуації в певній державі. Кожний історичний етап розвитку тієї чи іншої країни, зокрема, Стародавнього Риму, Німеччини, Франції, Росії (України, під час перебування у складі Росії), суттєво вплинув на становлення інституту апеляції. Аналізуючи історичний досвід апеляційного оскарження, ми маємо можливість скористатися надбаннями наших пращурів, відмітити всі позитивні та негативні моменти для того, щоб порівняти отримані знання із сучасністю та вирішити проблемні питання у майбутньому [1, с.121].

Щодо сутності апеляції в цивільному процесі України, можна констатувати, що вона полягає в перегляді законності й обґрунтованості судового рішення, яке не набрало законної сили. У ЦПК України запроваджена неповна модель апеляції, яка передбачає в законі один випадок розгляду справи повторно, – це очевидна незаконність або необґрунтованість рішення суду першої інстанції у справах окремого провадження. Оскільки повторність розгляду справи вказаним нормативним приписом відбувається за ініціативи суду, а не учасників процесу в суді першої інстанції, учасники процесу не наділені правом подавати нові докази під час повторного розгляду справи, тому така повторність жодним чином не засвідчує запровадження окремих елементів повної апеляції в цивільному судочинстві України [2, с.129].

До складу суб'єктів, які беруть участь на першому етапі апеляційного провадження, входять: суд (суддя) першої інстанції, оскільки він на наступний день після закінчення строку для подання апеляційної скарги надсилає її разом зі справою до апеляційного суду, суд (суддя) апеляційної інстанції, особи, за ініціативою яких порушується апеляційне провадження та їх процесуальні опоненти, тобто особи, які мають заперечення щодо поданої апеляційної скарги. Дві останні категорії суб'єктів повинні мати право на апеляційне оскарження.

Законодавче не визначення конкретного переліку осіб, які мають право апеляційного оскарження судового рішення, з одного боку, сприяє дотриманню та реалізації прав, свобод та законних інтересів осіб відповідно до чинного законодавства, а з другого – призводить до зловживань особами цим правом з метою затягування розгляду справи. Процесуальне значення приєднання до апеляційної скарги в цивільному судочинстві полягає в тому, що дозволяє повніше реалізувати принцип доступності особи до правосуддя. А також виявляє процесуальну активність і волю не тільки співучасників, а й інших осіб, які беруть участь у справі та дозволяє суду апеляційної інстанції зрозуміти ще до судового засідання їх правову позицію у справі. І сприяє реалізації принципу забезпечення права особи на судовий захист [3, с.59].

Заяву про апеляційне оскарження ухвали суду першої інстанції може бути подано протягом п'яти днів з дня проголошення ухвали, а апеляційну скаргу на цю ухвалу – протягом десяти днів після подання заяви про її оскарження. Чинним ЦПК України чітко регламентовано вимоги до форми і змісту заяви про апеляційне оскарження та апеляційної скарги. Вони обов'язково подаються у письмовій формі. Законодавець значно змінив порядок подання апеляційної скарги. Заяву про апеляційне оскарження та апеляційну скаргу згідно зі ст. 296 ЦПК слід подавати до апеляційного суду через суд першої інстанції.

Проте останній вже не вирішує питання про дотримання форми та змісту скарги і не приймає залежно від цього рішення про її направлення до апеляційного суду або повернення суб'єктові звернення – через три дні після закінчення строку подання апеляційної скарги суд першої інстанції за будь яких обставин повинен надіслати скаргу разом зі справою до апеляційного суду. Протягом трьох днів після надходження справи суддя-доповідач вирішує питання про прийняття апеляційної скарги до розгляду апеляційним судом. Тобто вже не суддя першої інстанції приймає скаргу на своє рішення, а суддя вищестоящего суду. Цим самим законодавець значно спростив доступ до правосуддя, підвищив гарантії об'єктивного незалежного вирішення цивільно-правових спорів [4, с.33].

Повноваження суду апеляційної інстанції – це сукупність його прав на здійснення встановлених законом процесуальних дій щодо рішення, яке не набрало законної сили і є предметом перевірки за апеляційною скаргою.

Розглянувши апеляційну скаргу, суд апеляційної інстанції постановляє ухвалу в разі: залишення апеляційної скарги без задоволення, а судового рішення – без змін; зміни ухвали суду першої інстанції; скасування судового рішення і постановлення нової ухвали; скасування судового рішення і залишення позовної заяви без розгляду або закриття провадження у справі; визнання судового рішення нечинним і закриття

провадження у справі; скасування ухвали суду і направлення справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Суд апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги може своєю постановою змінити постанову суду першої інстанції або прийняти нову постанову, якими суд апеляційної інстанції задовольняє або не задовольняє позовні вимоги.

З усіх процесуальних питань суд апеляційної інстанції постановляє ухвали.

Судові рішення суду апеляційної інстанції ухвалюються, проголошуються, видаються або надсилаються особам, які беруть участь у справі, в порядку, встановленому статтями 160, 167 ЦПК.

Отже, апеляція є однією з форм оскарження судового рішення, що не набрало законної сили, у кримінальній, цивільній, адміністративній або господарській справі.

Структура права апеляційного оскарження складається з єдності декількох взаємопов'язаних, але цілком самостійних, таких, що не збігаються за змістом, правомочностей, а саме: 1) подання до суду апеляційної скарги, доповнень і змін до неї; 2) вимоги щодо прийняття судом першої та апеляційної інстанції апеляційної скарги, поданої особою, її представником; 3) розгляд апеляційної скарги в суді; 4) ухвалення судом апеляційної інстанції певного рішення з приводу поданої апеляційної скарги.

Відмітимо, що вимога щодо подачі апеляційної скарги до суду першої інстанції, а не безпосередньо до апеляційною є правильним рішенням законодавця, адже, як правило апеляційні суди знаходяться на значній відстані від сторін, і це може ускладнити подання скарги.

Перелік використаної літератури:

1. Історія виникнення та розвитку апеляційного провадження в цивільному процесі. І.В.Циб // Вісник ОНУ імені І.І.Мечникова, 2012. Т.17, Вип.7. – С.115-121.
2. О.Захарова. Сутність інституту апеляції в цивільному процесі України // Национальный Юридический журнал: теория и практика, грудень 2015. – С.129-131.
3. Батрин О.В. Суб'єкти апеляційного оскарження судового рішення в цивільній справі / О.В.Батрин // Форум права. – 2013. - №1. – С.47-52.
4. К. В. Гусаров. Повноваження суду апеляційної інстанції за правилами ЦПК України // Бюлетень Міністерства юстиції України № 12 (50) 2005, С.27-34.

*Коваленко Анна Романівна
економіко-правове відділення,
спеціальність «Право», 4 курсу,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

*Науковий керівник: Голобородько
Наталія Володимирівна, викладач,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

Здійснення в Україні соціально-економічних та політичних перетворень зумовлює необхідність підвищення ефективності захисту прав громадян і, зокрема, забезпечення реалізації передбаченого у ст.42 Конституції України обов'язку держави захищати права громадян як споживачів. За останні роки створено новий комплексний інститут споживчого права, в якому закладені основні підвалини для подальшого розвитку відносин за участю громадян-споживачів. Чинне законодавство України встановлює певні юридичні засоби забезпечення підвищеного захисту прав споживачів. Проте, переважна частина положень цього правового інституту не отримала належного наукового обґрунтування, зокрема, стосовно захисту прав споживачів у сфері надання послуг. Формування споживчих відносин та споживчого законодавства в Україні започатковано після переходу країни до ринкових реформ та прийняття закону України "Про захист прав споживачів", який з цього моменту піддавався постійному істотному оновленню. Таке оновлення здійснюється з метою досягнення відповідності цивільного законодавства України стандартам Європейського Союзу та іншим міжнародно-правовим актам. Відзначається, що передумовами прийняття споживчого законодавства та формування комплексного інституту споживчого права стали переважно міжнародні фактори, як "консумерський рух" за встановлення механізмів підвищеного захисту споживача як "слабкої" сторони, Хартія Європейського Союзу (1973 р.), Керівні принципи ООН захисту інтересів споживачів та ін. До основних прав споживачів Керівні принципи віднесли: право на безпеку товарів; право на інформацію; право на вибір товарів; право на виявлення своїх думок; право на задоволення основних потреб; право на відшкодування шкоди; право на освіту; право на здорове навколишнє середовище.

Беручи до уваги інтереси і потреби споживачів у всіх країн особливо в країнах, що розвиваються, і враховуючи, що споживачі повинні мати право на доступ до безпечних товарів, а також важливість сприяння справедливому, рівноправному та стійкому економічному і соціальному розвитку, керівні принципи своєю метою визнали: сприяння країнам у

встановленні і подальшому забезпеченні належного захисту свого населення як споживачів; сприяння створенню структур виробництва і розподілу, здатних задовольнити потреби та запити споживачів; заохочення високого рівня етичних норм поведінки тих, хто пов'язаний із виробництвом та розподілом товарів і послуг для споживачів; сприяння створенню незалежних груп споживачів. огляду на взяті Україною зобов'язання Верховна Рада прийняла 12.05.1991 року Закон України „Про захист прав споживачів”, що зараз діє із відповідними змінами. Суттєву роль у регулюванні відносин за участю споживачів відіграють норми цивільного права, які містяться перш за все у Цивільному кодексі - кодифікованому галузевому нормативному акті, що має силу закону і встановлює основні критерії участі громадян і юридичних осіб у цивільному обороті. Але деталізація правових приписів, спрямованих на регулювання і захист прав споживачів, здійснюється спеціальним законодавством, основу якого складає Закон України „Про захист прав споживачів” та деякі інші законодавчі акти, які прямо або опосередковано впливають на соціальну політику держави. Зокрема, це Закони України „Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції”, „Про стандартизацію”, „Про поштовий зв'язок”, „Про транспорт” та багато інших.

Література:

1. Дудла І.О. Захист прав споживачів: Навчальний посібник. -К.: Центр учбової літератури, 2007. - 448 с.
2. Закон України “Про захист прав споживачів” від 12.05.1991 р. в редакції Закону України від 01.12.2005 р. // ВВР України. - 2006. -№ 7. - Ст.84.

*Лишавська Катерина Іванівна
студентка 4 курсу спеціальності
«Право», Таращанського державного
технічного та економіко-правового
коледжу*

*Науковий керівник: Голобородько
Наталія Володимирівна, викладач,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ РОЗДРІБНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ

Роздрібна купівля-продаж є одним з найбільш розповсюджених договорів серед суб'єктів цивільних правовідносин, що обумовлено необхідністю постійного задоволення особистих, домашніх потреб

шляхом придбання товарів. Договір купівлі-продажу, безумовно, є одним з найефективніших засобів взаємозв'язку виробництва і споживання, регулятором нормального функціонування господарського комплексу країни. Він може укладатися між громадянами, між організаціями (підприємствами, установами), а також між організаціями і громадянами, що свідчить про його універсальність. За договором купівлі-продажу продавець зобов'язується передати покупцеві майно у власність або повне господарське відання чи оперативне управління, а останній зобов'язується прийняти це майно і сплатити за нього обумовлену угодою грошову суму. Це оплатний, двосторонній і консенсуальний договір. Він спрямований на безповоротне відчуження продавцем майна і перехід його у власність (повне господарське відання чи оперативне управління) покупця і, отже, є юридичною підставою виникнення таких зобов'язальних правовідносин, які зумовлюють появу у покупця абсолютного речового права. За договором роздрібної купівлі-продажу продавець, який здійснює підприємницьку діяльність з продажу товару, зобов'язується передати покупцеві товар, що звичайно призначається для особистого, домашнього або іншого використання, не пов'язаного з підприємницькою діяльністю, а покупець зобов'язується прийняти товар і оплатити його (ч. 1 ст. 698 ЦК України). Основними особливостями цього договору які виокремлюють його серед інших видів договорів купівлі-продажу, є такі: 1) договір роздрібної купівлі-продажу завжди є публічним, тобто продавець взяв на себе обов'язок здійснювати продаж товарів кожному, хто до нього звернеться, на однакових для всіх покупців умовах, за винятками, встановленими законом (ст. 633 ЦК України). Спеціально для цього договору законодавець деталізував положення про публічну оферту. 2) продавцем за договором роздрібної купівлі-продажу може виступати лише фізична або юридична особа, яка здійснює підприємницьку діяльність з продажу товарів. Однією з вимог для заняття торговельною діяльністю є наявність у продавця торгового патенту. Покупцем може бути фізична або юридична особа. Залежно від особливостей окремих договорів купівлі-продажу законодавець висуває спеціальні вимоги до особи покупця. 3) товар як предмет договору роздрібної купівлі-продажу обов'язково має призначатися для особистого, домашнього або іншого використання, не пов'язаного з підприємницькою діяльністю. 4) законодавець установив додаткові (порівняно із звичайним договором купівлі-продажу) права та обов'язки сторін договору роздрібної купівлі-продажу, а також наслідки невиконання ними зобов'язань за цим договором, які будуть розглянуті нижче. При цьому потрібно зауважити, що покупцю надаються спеціальні права навіть у разі продажу йому товару належної якості, тобто при дотриманні продавцем покладених на нього обов'язків. Відповідно до ст. 706 ЦК України покупець зобов'язаний оплатити товар

за ціною, оголошеною продавцем у момент укладення договору, якщо інше не встановлено законом або не впливає із суті зобов'язання. Спеціальних вимог до форми договору роздрібної купівлі-продажу законодавець не встановлює. Зобов'язання за цим договором, зазвичай, повністю виконуються сторонами у момент його вчинення. Тому, як правило, договір роздрібної купівлі-продажу укладається в усній формі, а покупцеві видається документ, що підтверджує отримання від нього грошей (касовий чек, товарний чек, розрахункова квитанція тощо), за винятком випадків, установлених законом (наприклад, ст. 9 Закону України "Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг").

Література:

1. Бірюкова І.А., Заїка Ю.О. Цивільне право України – 2014 р., 480 -с

*Небоженко Дар'я Анатоліївна
студентка 2 курсу, спеціальності
«Право», Таращанського державного
технічного та економіко-правового
коледжу*

*Науковий керівник: Бахмат Світлана
Вікторівна, викладач Таращанського
державного технічного та
економіко-правового коледжу*

УКЛАДЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ

Конституція України проголосила людину, її права та свободи найвищою соціальною цінністю. Одним із гарантованих Основним законом є визначене у ст. 43 Конституції України право людини на працю. Закріплення, забезпечення та захист цього права є функцією трудового законодавства. Тому, можливість людиною в повному об'ємі реалізувати своє конституційне право залежить від ефективності норм трудового права, їх здатності всебічно регулювати трудові правовідносини. Положення ст. 43 Конституції України сформульоване на підставі ст. 23 Загальної декларації прав людини, у ч. 1 якої вказано, що кожна людина має право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі і сприятливі умови праці та на захист від безробіття.

Об'єктом дослідження- є суспільні відносини, які виникають під час укладання трудового договору.

Предметом дослідження є правові норми, які регулюють порядок укладання трудового договору.

Мета даного дослідження полягає- у вивченні правової сутності трудового договору та порядку його укладення.

Відповідно до Конституції України не допускається будь-яке пряме або непряме обмеження прав чи встановлення прямих або непрямих переваг при укладенні трудового договору залежно від походження, соціального і майнового стану, расової та національної належності, статі, мови, політичних поглядів, релігійних переконань, членства у професійній спілці чи іншому об'єднанні громадян, роду і характеру занять і місця проживання. **Актуальність** цього дослідження зумовлена тим, що трудовий договір посідає особливе місце в системі правового забезпечення суспільних відносин у сфері найманої праці. На основі такого договору, як відомо, виникають трудові відносини працівника з роботодавцем, що само собою створює цілу систему суспільних відносин, регульованих правом. Інститут трудового договору, зрештою, є основним в системі правових норм, закріплених в актах чинного трудового законодавства. У проекті Трудового кодексу України питанням укладення трудового договору приділяється особлива увага.

Досягнення поставленої мети обумовлюється виконання таких завдань:

- охарактеризувати поняття та зміст трудового договору;
- визначити види та сторони трудового договору;
- встановити форму трудового договору;
- детально проаналізувати етапи укладання трудового договору;
- проаналізувати гарантії при укладенні трудового договору.

Література:

1. Трудове право України : практикум: навч.посіб. / П.Д. Пилипенко, З.Я. Козак, Д.Р. Лещух, Т.В. Парпан; за ред. П.Д. Пилипенка. – Київ : Вид. дім “Ін Юре”, 2010. – 344 с.

*Олексієнко Анастасія Сергіївна
студентка третього курсу
Факультету соціології і права,
Київський національний технічний
університет «Київський
політехнічний інститут ім.
Ігоря Сікорського»*

*Науковий керівник: Солончук Ірина
Вікторівна, старший викладач,
Київський національний технічний
університет «Київський
політехнічний інститут ім.
Ігоря Сікорського»*

СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

Суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин — це носій цивільних процесуальних прав та обов'язків. ЦПК поділяє суб'єктів на дві групи: суд та учасники цивільного процесу, а останніх своєю чергою, — на осіб, які беруть участь у справі (ст. 26 ЦПК), та інших учасників процесу (ст. 47 ЦПК) [1].

Основним критерієм визначення належності того чи іншого суб'єкта цивільних процесуальних відносин до тої чи іншої групи, є зміст його діяльності та наявність юридичної заінтересованості. Тому доцільно провести поділ суб'єктів на три групи: суд; особи, які беруть участь у справі; особи, які сприяють судовому розгляду та вирішенню справи (інші учасники цивільного процесу) [2, ст. 349].

Суд є обов'язковим суб'єктом цивільних процесуальних правовідносин. Особливою властивістю цього суб'єкта є те, що він повинен бути безстороннім та об'єктивним. Для забезпечення цього у законодавстві закріплений інститут відводу (самовідводу).

Основним призначенням суду як суб'єкта цивільних процесуальних правовідносин є відправлення правосуддя, яке належить до його виключної компетенції. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами та особами не допускається.

Відповідно до ст. 18 ЦПК від імені суду виступає й суддя, який одноособово розглядає цивільну справу. Повноваження ми судді користуються також народні засідателі, які беруть участь у вирішенні справ, визначених законом [1].

Особи, які беруть участь у справі, — це учасники (суб'єкти) цивільних процесуальних правовідносин, які наділені юридичною заінтересованістю, що визначає їхній правовий статус при розгляді та вирішенні цивільної справи.

У справах позовного провадження особами, які беруть участь у справі, є сторони та треті особи. У справах наказного та окремого проваджень ними є заявники та інші заінтересовані особи. Також особами, які беруть участь у справі, є їхні представники, органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб (сі. 26 ЦПК) [1].

Особи, які беруть участь у справі, відрізняються від інших суб'єктів тим, що вони мають юридичну заінтересованість у результатах вирішення судом справи і у реалізації ухваленого по ній рішення. Заінтересованість особи може бути матеріально-правовою та (або) процесуальною.

Матеріально-правова заінтересованість — це особиста ознака суб'єкта цивільних процесуальних правовідносин (особи, яка бере участь у справі), яка полягає у прагненні за допомогою судової діяльності поновити порушене, оспорене чи невизнане право, законний інтерес (отримати певне майно, благо, встановити певний стан, обставини) або навпаки, не допустити їх порушення [2, ст. 345].

Процесуальна заінтересованість — це функціональна ознака суб'єкта цивільних процесуальних правовідносин (особи, яка бере участь у справі), що полягає у прагненні досягти певного процесуального результату у формі відповідного судового рішення, що відповідає функціональному призначенню участі цього суб'єкта у розгляді та вирішенні цивільної справи. Процесуальною заінтересованістю наділені як суб'єкти матеріальних правовідносин, так і ряд учасників цивільного процесу, які беруть участь у справі, для виконання покладених на них функцій в силу закону, договору чи з іншої підстави [2, ст.356].

Тому, зважаючи на наявність чи відсутність матеріально-правової заінтересованості у справі, осіб, які беруть участь у справі, можна поділити на дві групи:

- особи, які захищають у процесі особисті інтереси — сторони та треті особи, оскільки вони наділені матеріально-правовою, так і процесуальною заінтересованістю у справі;

- особи, які захищають інтереси держави, громади, групи осіб або конкретної особи. Такі суб'єкти мають виключно процесуальну заінтересованість у справі, не мають і, як правило, не повинні мати матеріально правової. Якщо вони мають таку заінтересованість, то виступати у відповідному процесуальному статусі не можуть, а повинні бути залучені у процес як сторона чи третя особа [2, ст. 346].

Інші учасники цивільного процесу - це особи, які надають суду та особам, які беруть участь у справі, організаційну, інформаційну та інші допомогу, чим сприяють належному судовому розгляду та вирішенню справи. До них слід відносити такі суб'єкти: секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, перекладач, спеціаліст, особа, яка надає правову допомогу. Перелік цих осіб, зазначений у ст. 47 ЦПК, не є вичерпний. До інших учасників процесу належать педагоги, лікарі [1].

Список використаних джерел:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492
2. Комаров В. В., Бігун В. А., Баранкова В. В. та ін. Курс цивільного процесу: підручник / Комаров В. В., Бігун В. А., Баранкова В. В. та ін. ; за ред. Комарова В. В.. - Х., 2011. - 1352 с. 2011

*Ходаківський Олександр Юрійович
студент магістратури факультету
Екології і права, Житомирський
національний агроекологічний
університет*

*Науковий керівник: Бучинська Анна
Йосипівна, кандидат юридичних
наук, доцент, Житомирський
національний агроекологічний
університет*

ПЕРЕДАЧІ МАЙНА В ОРЕНДУ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ОРЕНДОДАВЦЯ

Враховуючи особливість мети договору оренди, а саме те, що орендар отримує майно лише у тимчасове користування, необхідно приділити достатньо уваги процесу та умовам передачі майна в оренду і його поверненню власникові, адже орендовану річ після припинення договору слід повернути орендодавцеві у тому ж самому стані, в якому вона й була одержана, з урахуванням звичайного зносу, тому всі недоліки речі бажано виявити ще при її отриманні в оренду, оскільки в іншому випадку можливо, що орендареві доведеться нести матеріальну відповідальність за наявність цих недоліків. Порядок передачі майна у тимчасове користування за плату врегульований у чинному законодавстві Цивільним та Господарським кодексами України. У Господарському кодексі (далі – ГК) України йдеться про оренду майна у сфері господарювання. Але у п. 6ст. 283 ГК України зазначено, що до відносин оренди застосовуються відповідні положення Цивільного кодексу (далі –

ЦК) України з урахуванням особливостей, передбачених ГК України. Таким чином, незалежно від того, у якого суб'єкта орендується рухоме (наприклад, автомобіль) чи нерухоме (наприклад, приміщення) майно, перевага при складанні договору оренди повинна віддаватися нормам ЦК України. Якщо майно береться в оренду у суб'єкта підприємництва, повинні також враховуватися норми ГК України.

Чинним законодавством визначаються вимоги до речі, яка може бути предметом договору оренди. Оскільки орендар, як було зазначено, є тільки тимчасовим користувачем і після закінчення строку договору або у випадку його дострокового розірвання зобов'язаний повернути наймодавцю в натурі те майно, що було отримане від останнього, то предметом договору оренди можуть бути лише індивідуально визначені, не споживні речі, які не знищуються у процесі їх використання (ч. 1 ст. 760 ЦК України).

До переліку речей, які можуть передаватися в оренду, можуть бути віднесені земельні ділянки, будівлі, транспортні засоби, виробниче обладнання, рухомі речі побутового призначення тощо. [1, с. 15].

Також, згідно з ч. 1 ст. 283 ГК України майно, що передається в оренду, може використовуватися орендарем винятково для здійснення господарської діяльності. У ч. 3 ст. 283 ГК України прямо вказані можливі категорії об'єктів оренди за господарськими договорами, а саме: державні та комунальні підприємства чи їх структурні підрозділи як цілісні майнові комплекси, нерухоме майно (будівлі, споруди, приміщення), а також інше окреме індивідуально визначене майно виробничо-технічного призначення, що належить суб'єктам господарювання. Згідно зі ст. 284 ГК[4, с. 52]. України щодо об'єкта оренди як однією з істотних умов у договорі необхідно вказати склад і вартість майна з урахуванням його індексації.

Після того, як орендодавець та орендар визначили об'єкт оренди та узгодили інші істотних умов договору, орендодавець має виконати свій обов'язок відповідно до ст. 765 ЦК України, який полягає у своєчасній (негайній чи в строк, зазначений у договорі) передачі орендареві майна в користування. Згідно з ч. 1 ст. 767 ЦК України орендодавець зобов'язаний передати наймачеві річ у комплекті та у стані, що відповідають умовам договору оренди та її призначенню. В іншому разі орендодавець буде змушений нести відповідальність за недоліки переданого майна, які перешкоджають звичайній експлуатації, як за неналежне виконання зобов'язання. Наслідками відповідно до ст. 611 ЦК України може бути розірвання договору, зміна його умов, в тому числі, зменшення орендної плати, відшкодування збитків тощо. Відповідно до ч. 2 ст. 767 ЦК орендодавець повинен також попередити орендаря і про особливі властивості та недоліки речі, які йому відомі і які можуть бути небезпечними для життя, здоров'я, майна орендаря чи інших осіб або ж призвести до пошкодження самої речі під час користування нею. Також орендодавець не має обов'язку відповідати і за ті недоліки речі, які

орендар може виявити під час огляду речі, що передається в оренду, адже ч. 3 ст. 767 ЦК зобов'язує орендаря у присутності орендодавця перевірити справність речі й ті явні дефекти, для виявлення яких достатньо звичайної уважної перевірки одержуваного в оренду майна. Якщо ж під час передачі речі орендар неякісно виконає цей обов'язок або взагалі не приділить цьому уваги, то річ буде вважатися такою, що передана йому в належному стані. Положення ст. 768 ЦК України містять правило щодо можливості надання орендодавцем гарантії якості речі, переданої в оренду. Існування такої гарантії надає орендареві право у разі виявлення недоліків, що перешкоджають її використанню відповідно до договору. Орендодавець при укладенні договору повинен попередити орендаря про всі права третіх осіб на майно, що передається в оренду, інакше орендар вправі вимагати зменшення розміру орендної плати або ж розірвання договору та відшкодування збитків.

Щодо окремих видів оренди встановлено обов'язок складання документа, що засвідчує факт передання майна. Але вбачається доречним, що передачу майна у користування слід фіксувати в юридично значимих документах [2, с. 80].

Література:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Київ: Парламентське видавництво, 2018. 356 с.
2. Домбругова А. Умови передачі та повернення орендованого майна. Юридичний вісник України. 2005. С. 11–16.
3. Калаур І. Р. Повернення майна наймодавцю: окремі аспекти регулювання. Право і суспільство. 2015. № 2. С. 79–84.
4. Господарський Кодекс України : Закон України від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. № 21–22. –Ст. 144.

Чечель Аліна Олександрівна
студентка 2 курсу, спеціальності
«Право», Таращанського державного
технічного та економіко-правового
коледжу

Науковий керівник: Бахмат Світлана
Вікторівна, викладач Таращанського
державного технічного та
економіко-правового коледжу

УКЛАДЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ

Становлення правової держави в умовах розвитку ринкової економіки потребує наведення належного порядку в сфері нормативного забезпечення соціально-трудових відносин, оскільки для багатьох

громадян праця є єдиним джерелом добробуту. Відносини між найманими працівниками та роботодавцем є ваговою складовою суспільних відносин.

Праця людини у будь-якій суспільно-економічній формації визначає можливість досягнення певного рівня достатку. Кожен історичний етап розвитку трудових відносин, має свої особливості та потребу правового регулювання трудових обов'язків працівника відповідно до соціально-економічних та політичних умов, розвитку суспільства, що обумовлює існування такого інституту трудового права, як дисципліна праці.

Початковий етап становлення законодавства про дисципліну праці пов'язують із появою трудових відносин. Актуальність даного дослідження полягає в більш глибокому розумінні головних засад і методів дотримання дисципліни праці, його правовому регулюванні та шляхах вирішення нагальних проблем сьогодення у вказаній сфері. Метою дослідження є: дослідити поняття трудової дисципліни, методи її забезпечення та правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку, види заохочень та дисциплінарної відповідальності працівників, порівняльний аналіз трудової дисципліни в проекті Трудового Кодексу та діючого трудового законодавства України. Дисципліна праці – це сукупність нормативно - правових приписів, які регулюють обов'язки сторін трудових правовідносин, спрямованих на забезпечення належного процесу праці. Трудова дисципліна — це встановлений нормами права порядок взаємовідносин учасників трудового процесу, що визначає точне і неухильне виконання ними своїх трудових функцій. Дисципліна на підприємствах, відповідно до положень 140 КЗпП України забезпечується створенням необхідних організаційних та економічних умов для нормальної високопродуктивної праці, свідомим ставленням до праці, методами переконання, а також заохоченням за сумлінну працю.

У трудових колективах створюється обстановка нетерпимості до порушень трудової дисципліни, суворої товариської вимогливості до працівників, які несумлінно виконують трудові обов'язки. Щодо окремих несумлінних працівників застосовуються в необхідних випадках заходи дисциплінарного і громадського впливу. Отже, на основі зазначених загальних положень можна дійти висновку, що трудова дисципліна – це сукупність правових норм, що регулюють внутрішній трудовий розпорядок і встановлюють трудові права та обов'язки сторін трудового договору, а також заохочення за успіхи в роботі та відповідальність за умисне невиконання трудових обов'язків. Головним змістом трудової дисципліни є не лише виконання правових норм у галузі праці, а й свідоме та творче ставлення до виконуваної роботи, забезпечення високої якості в роботі, раціональне використання робочого часу, прагнення до співробітництва та взаємоповаги. До правових методів забезпечення трудової дисципліни належать переконання та виховання, а до несумлінних працівників може вживатися метод примусу, який полягає в

застосуванні до порушників трудової дисципліни заходів дисциплінарного та громадського впливу. Правове регулювання трудових відносин нагально потребує переосмислення інституту дисципліни праці з метою приведення його у відповідність із сучасними потребами суспільного та економічного розвитку країни та міжнародними стандартами, а тому прийняття Трудового кодексу України є нагальною потребою.

Література:

1. Трудове право України : практикум: навч. посіб. / П.Д. Пилипенко, З.Я. Козак, Д.Р. Лещух, Т.В. Парпан; за ред. П.Д. Пилипенка. – Київ : Вид. дім “Ін Юре”, 2010. – 344 с.

***Шило Владислава Олександрівна**
економіко-правове відділення,
спеціальність «Право», III курс,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

***Науковий керівник: Голобородько**
Наталія Володимирівна, викладач,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ СТРАХУВАННЯ

В умовах сьогодення страхування автотранспортних засобів займає надзвичайно важливе місце. У зв'язку з розвитком виробництва автомашин і розповсюдженням автомобільного транспорту у всьому світі виникла необхідність в страхуванні засобів транспорту. На українському страховому ринку страхування автотранспортних засобів почало активно формуватися лише в останні роки, однак його розвиток не можна визнати послідовним і динамічним. Це пояснюється, насамперед, як нестабільною соціально-економічною ситуацією, так і наслідком культурно-історичних традицій українського суспільства. Звідси зрозуміло, що виняткової актуальності набувають питання розбудови та розвитку страхування автотранспортних засобів, які потребують наукового осмислення та практичного вирішення. У сучасних ринкових умовах страхування наземного транспорту займає найбільшу частку у структурі страхового ринку України як за обсягом страхових премій, так і за сумою страхових виплат, а, отже, його стан значно впливає на загальний розвиток ринку страхування в державі. Також для багатьох страхових компаній це є

досить прибутковим видом страхування, що зумовлює необхідність детального аналізу та виокремлення основних проблем та загроз, що можуть вплинути на його розвиток, з метою подальшого їх усунення. Згідно закону "Про страхування" під договором страхування розуміє письмову угоду між страхувальником і страховиком, згідно з якою страховик бере на себе зобов'язання у разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату страхувальнику або іншій особі, визначені у договорі страхування страхувальником, на користь якої укладено договір (подати допомогу, виконати послугу тощо), а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі у визначені строки та виконувати інші умови договору. Договір страхування може бути змінено, припинено з підстав та в порядку, визначеному положеннями ЦК про договори, з урахуванням особливостей, передбачених спеціальним законодавством. Договір страхування може бути змінено з урахуванням загальних правил зміни договорів, передбачених статтями 651, 651 ЦК України. Відповідно до ст. 28 Закону "Про страхування" договір страхування припиняється та втрачає чинність за згодою сторін, а також у разі: 1) закінчення строку дії; 2) виконання страховиком зобов'язань перед страхувальником у повному обсязі; 3) несплати страхувальником страхових платежів у встановлені договором строки. При цьому договір вважається достроково припиненим у випадку, якщо перший платіж не був сплачений за письмовою вимогою страховика протягом і 10 робочих днів з дня пред'явлення такої вимоги страхувальнику, якщо інше не передбачено умовами договору; 4) ліквідації страхувальника-юридичної особи або смерті страхувальника - громадянина чи втрати ним дієздатності за винятком випадків, передбачених цим Законом; 5) ліквідації страховика у порядку, встановленому законодавством України; 6) прийняття судового рішення про визнання договору страхування недійсним; 7) в інших випадках, передбачених законодавством України. Дія договору страхування може бути достроково припинена за вимогою страхувальника або страховика, якщо це передбачено умовами договору страхування.

Література:

1. Закон України «Про страхування» від 7 березня 1996 року.
2. Дзера О.В. «Цивільне право України» 2013 р., 1128 с.

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче
право. Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура
та адвокатура**

*Горбачов Олексій Юрійович
магістр, Міжрегіональна академія
управління персоналом інститут
права імені князя
Володимира Великого*

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Анотація: В роботі розглянуто антикорупційну політику України на сучасному етапі, проаналізовано особливості її розвитку та проблеми функціонування системи запобігання корупції.

Ключові слова: антикорупційне законодавство, корупція, боротьба з корупцією.

Тема роботи є досить актуальною через те, що за останні роки рівень корупції в Україні має дуже високі показники. За останні роки Україна зробила досить рішучі кроки в боротьбі з корупцією але, все ж на сьогодні існує проблема функціонування системи запобігання корупції.

Метою роботи є дослідження антикорупційної політики України на сучасному етапі, здійснення аналізу стану ефективності антикорупційного законодавства України.

Стан дослідження теми. Такі вчені як П.П. Андрушко, Ю.В. Баулін, О.І. Бойко, В.І. Борисов розглядають корупцію як соціально неприйнятне явище, яке завдає значної шкоди як в матеріальному, так і в моральному аспектах життя для Українців.

Основні положення. Особливо гостро сьогодні стоїть питання існування політичної та високопосадової корупції, що становить серйозну загрозу національній безпеці України та є розсадником інших форм корупції. Політична корупція, яка полягає в нелегітимному використанні учасниками політичного процесу та носіями публічної влади їх можливостей і повноважень з метою отримання особистих чи групових вигод, породжує корупційні схеми на всіх рівнях економічного та суспільного життя. До останнього часу корупція залишалась найбільш прибутковим і найменш ризикованим бізнесом в Україні. Високий рівень корупції відзначається у сфері державних закупівель, земельних відносин, будівництві, торгівлі, видобувній промисловості. Тіньові схеми у цих

галузях існують за підтримки високопосадовців та політиків. Успішна протидія корупції можлива за умови наявності таких складових: належного антикорупційного законодавства, ефективного його застосування відповідними державними органами та їх с координованості у своїй діяльності, політичної волі керівництва держави реально протидіяти корупції у всіх сферах і на всіх рівнях державної влади, підтримка антикорупційних заходів держави громадянським суспільством. Кожна із цих складових відіграє у справі протидії корупції свою особливу роль.

Боротьба з корупцією на сучасному етапі регламентується Законом України Про Запобігання Корупції. Цей Закон визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень. В основу Національної антикорупційної політики було покладено створення НАБУ(Національне антикорупційне бюро України), НАЗК (Національне агентство з питань боротьби з корупцією), ДБР (Державне бюро розслідувань). Розглянуто та прийнято Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» від 07 червня 2018 року № 2447 –VIII, відповідно до якого, до червня 2019 року, повинен бути створений Антикорупційний суд .

Висновки. За останні роки Україна зробила досить вагомий внесок у розвиток антикорупційного законодавства та антикорупційної політики. Так, наприклад, було створено Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) — правоохоронний орган з широкими силовими повноваженнями, на який покладається попередження, виявлення, припинення та розкриття корупційних злочинів, НАЗК (Національне агентство з питань боротьби з корупцією) — центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику, ДБР - ідеологія якого полягає в тому, що воно буде розслідувати кримінальні провадження, в яких фігурують правоохоронці, судді і найвищі службовці. Але навіть після такого серйозного реформування антикорупційної політики залишається ще безліч невирішених питань на які потрібно звернути увагу.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовт. 2014 року № 1700-VII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
2. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні : причини, наслідки, механізми протидії : монографія / Є. В. Невмержицький. –К. : КНТ, 2008. –368 с.

3. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2014-2017 роки: Закон України від 14.10.2014 року [Електронний ресурс].

*Кірічок Наталія Олександрівна
студент Міжрегіональної Академії
управління персоналом*

*Науковий керівник: Руденко Микола
Васильович, Міжрегіональна
академія управління персоналом*

СИСТЕМА ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження. На теперішній час в Україні продовжується період соціально-економічних та політико-правових реформ, в яких проходить реформування органів прокуратури, як і інших правоохоронних органів. Багато змін викликаються вимогами Європейського союзу, який наполягає на демократизації нашого суспільства, і, в тому числі, органів прокуратури. Реформування прокуратури полягає у тому, що з карального органу, яким вона була в радянські часи, тепер її діяльність спрямовується на захист основ конституційного ладу, переорієнтується на пріоритетне забезпечення прав та свобод людини й громадянина, забезпечення реальної незалежності прокуратури та її посадових осіб.

Проте не всі питання, що стосуються організації і діяльності, в тому числі і системи прокуратури України були розглянуті, деякі з них залишаються до сих пір дискусійними, як, наприклад, пропозиції створення при військових прокуратурах Державного бюро військовою юстиції (законопроект А. Матіоса). Таким чином, актуальність обраної теми є незаперечною.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають в сфері побудови та організації діяльності органів прокуратури України.

Предметом дослідження є правова модернізація системи прокуратури України в умовах європейської міждержавної інтеграції.

Метою дослідження є здійснення аналізу системи прокуратури України в сучасних умовах.

Висновки

Історія створення, формування і розвитку інституту прокуратури починається ще з 18 сторіччя і не закінчується дотепер. Основними рисами розвитку інституту прокуратури, на наш погляд, є зміни його сутності і функцій, що за часів української прокуратури за СРСР переважно полягали у реалізації функції загального нагляду та

кримінального переслідування осіб, які вчинили злочин. Тепер в умовах демократизації суспільства в незалежній Україні конституційно-правовий інститут прокуратури України наближається до європейської моделі, захищаючи права і свободи людини і громадянина України.

Правовою основою організації та діяльності прокуратури України є Конституція України, Закон України "Про прокуратуру" від 14.10.2014 року та інші законодавчі акти. Зауважимо, що новий Закон України «Про прокуратуру» дещо змінив функції прокуратури. Однією з суттєвих змін є позбавлення прокуратури функції загального нагляду. Одна з умов демократизації при наближенні України до ЄС - приведення функцій прокуратури до стандартів європейського союзу, а саме, позбавлення функцій загального нагляду. Збереження даної функції нагляду щодо додержання та застосування законів порушувало міжнародні зобов'язання нашої держави перед названими європейськими інституціями, внаслідок того її застосування стало закономірним у контексті євроінтеграційного курсу України. Я вважаю, що прийняття нового Закону «Про прокуратуру» внесло суттєві позитивні зміни в реформування функціональної моделі органів прокуратури України.

На сьогоднішній час прокуратура України серед інших правоохоронних органів займає особливе місце, яке пов'язано з виконанням нею сукупності різних функцій: від взаємодії в питаннях боротьби з корупцією та іншими правопорушеннями, координації діяльності до здійснення нагляду і контролю над іншими правоохоронними органами. Органи прокуратури займають у системі правоохоронних органів особливе, незалежне і самостійне місце, котре дозволяє визначити їх в якості єдиної системи державних органів із особливим конституційним та адміністративно-правовим статусом, який наділяє їх процесуальною незалежністю для ефективного та неупередженого виконання покладених на них обов'язків, основним функціональним призначенням яких є охорона та захист прав, свобод і інтересів людини та громадянина, утвердження режиму законності та правопорядку в суспільстві та державі, та які підзвітні та підконтрольні виключно Президенту України, Верховній Раді України та громадянам України.

Прокуратура України являє собою єдину систему, що здійснює функції, встановлені Конституцією України із метою захисту прав та свобод людини, загальних інтересів суспільства і держави. Слід зазначити, що система прокуратури була змінена новим Законом «Про прокуратуру» від 14.10.2014 року, в якій, крім Генеральної прокуратури України, регіональних прокуратур, місцевих прокуратур, з'явилися військові прокуратури та Спеціалізована антикорупційна прокуратури, що, на наш погляд, є позитивним результатом реформування.

Генеральна прокуратура України є найвищою ланкою системи органів прокуратури і Генеральний прокурор є *найвищою посадовою особою в єдиній системі органів прокуратури*, який очолює її роботу. У

структурі ГПУ утворюються департаменти та управління, відділи, і, крім того, Генеральна інспекція. Управління і відділи можуть бути як самостійними, так і входити у склад департаменту (управління). Генеральний прокурор затверджує Положення про самостійні структурні підрозділи Генеральної прокуратури України. На правах самостійних підрозділів в Генеральній прокуратурі України створюється Головна військова прокуратура, що очолюється заступником Генерального прокурора - Головним військовим прокурором та Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

Регіональні прокуратури, що діють у системі прокуратури України поділяються на: прокуратури областей та Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя. Керівником регіональної прокуратури є прокурор області, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя, що має першого заступника і не більше трьох заступників. Структура регіональної прокуратури включає різні за обсягом повноважень підрозділи - управління та відділи. Положення про управління, відділи, інші структурні підрозділи регіональних прокуратур затверджуються керівниками цих прокуратур.

В системі прокуратури України існують місцеві прокуратури, які очолюють відповідні керівники місцевих прокуратур. Керівники місцевих прокуратур мають першого заступника і не більше двох заступників. Кандидат на посаду прокурора місцевої прокуратури повинен відповідати наступним вимогам: бути громадянином України; мати вищу юридичну освіту, мати стаж практичної роботи у галузі права не менше двох років, володіти державною мовою. Добір, перевірку кандидатів на посаду прокурора місцевої прокуратури проводить Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів. Звільнення прокурора з посади може відбуватися у порядку дисциплінарного провадження (вчинення дисциплінарного проступку) або на загальних умовах.

Військові прокуратури є складовою частиною системи прокуратури України, які очолюються Головним військовим прокурором, який в свою чергу є заступником Генерального прокурора. Військові прокуратури на сьогоднішній час не наділяються особливими функціями та повноваженнями порівняно з іншими органами прокуратури, однак, мають певну специфіку функціонування, що зумовлена військовою сферою в якій вони працюють.

Спеціалізована антикорупційна прокуратура являє собою самостійний структурний підрозділ ГПУ України, а її керівник є заступником Генерального прокурора і підпорядковується безпосередньо. Спеціалізована антикорупційна прокуратура складається з центрального апарату і територіальних філій, які розташовуються в тих самих містах, де розташовані територіальні управління Національне антикорупційне бюро України. Основними функціями САП є проведення нагляду щодо додержання законів при проведенні оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування Національним антикорупційним бюро України,

піддержання державного обвинувачення в певних провадженнях, представництво інтересів громадянина чи держави у суді, пов'язаних з корупційними чи пов'язаними з корупцією правопорушеннями. При створенні Спеціалізованої антикорупційної прокуратури використовувався світовий досвід і, безумовно, типові моделі відповідних антикорупційних інститутів закордонних держав. Діяльність САП України повинна не тільки відповідати міжнародним стандартам, а й враховувати особливості національної правової системи України, для чого дуже важливо спрямувати діяльність САП саме на боротьбу з корупцією, забезпечити від неправомірного втручання у її діяльність і надати максимально необхідні ресурси (правові та матеріальні).

Список використаних джерел:

1. Логоша В. В. Місце прокуратури в системі органів державної влади. *Форум права*. 2011. № 3. С. 478-485.
2. Малюга В. І. Принципи організації та діяльності прокуратури України: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2002. 205 с.
3. Сухонос В. В., Звірко О.Є., Грицаєнко Л.Р. Прокуратура України у схемах, таблицях і діаграмах: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2006. 256 с.
4. Сухонос В. В. Прокуратура в системі державних органів України: теоретичний аналіз сучасного стану та перспектив розвитку: монографія. Суми: Університетська книга, 2008. 448 с.
5. Курочка М. Й., Каркач П. М. Прокурорський нагляд в Україні: підручник. Луганськ, 2004. 424 с.

***Кобець Аліна Віталіївна
економіко-правове відділення,
спеціальність «Право», III курс,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж***

***Науковий керівник: Голобородько
Наталія Володимирівна, викладач,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж***

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ

Призначення судом у вирокі особі, винній у вчиненні злочину, певного покарання і його відбування засудженим, є основною формою реалізації кримінальної відповідальності, закономірним підсумком

існування кримінально-правових відносин. Принципи гуманізму, економії кримінально-правового впливу в ряді випадків, спеціально регламентованих кримінальним законом, дають підстави для повного або часткового звільнення особи від покарання, коли стає зрозумілим, що цілі покарання досягнуті на момент його призначення або в певний період, коли відбута лише його частина. В цих випадках засуджена особа після визнання її винною у обвинувальному вирокі взагалі звільняється від відбування покарання або від його подальшого відбування. Під звільненням від покарання розуміється відмова держави від застосування покарання до особи, яку обвинувальним вирокі суду було визнано винною у вчиненні злочину. Звільнення від покарання має важливе значення у протидії злочинності, оскільки часто досягнення цілей, які стоять перед кримінальним правом, можливе без відбування покарання. Його відбування може стати зайвим, неефективним, зашкодити процесам ресоціалізації особи, яка вчинила злочин. Звільнення від покарання і його відбування здійснюється судом, рішення про звільнення від покарання і його відбування за амністією приймає Верховна Рада України, в порядку помилування - Президент України. Отже, звільнення від покарання та його відбування – це акт відповідних органів державної влади, згідно з яким до особи, яка визнана винною і засуджена, покарання не застосовується, або особа, відбувши частину покарання, звільняється від його подальшого відбування. Звільнення від покарання схоже на звільнення від кримінальної відповідальності. Але між ними існує й суттєва різниця. Відповідно до чинного кримінального кодексу звільненою від покарання може бути лише така особа, яку суд обвинувальним вирокі визнав винною у вчиненні злочину. У цьому – одна із відмінностей звільнення від покарання від звільнення від кримінальної відповідальності, котре, як уже зазначалося, може мати місце лише до винесення судом обвинувального вирокі і процесуально оформляється постановою (ухвалою) суду про закриття провадження у справі у зв'язку із звільненням особи від кримінальної відповідальності. Крім того, звільнення особи від кримінальної відповідальності та звільнення від покарання мають різні правові підстави, передбачені у відповідних статтях розділів кримінального кодексу. І наступна відмінність полягає у тому, що особа, яка за вчинення злочину була звільнена від кримінальної відповідальності, у всіх випадках визнається такою, що не має судимості. Особа ж яка звільняється від покарання у багатьох випадках (однак не у всіх) визнається такою, що має судимість. КК передбачено такі види звільнення від покарання та його відбування: 1) звільнення від покарання (тобто не призначення покарання):внаслідок втрати особою суспільної небезпечності; у зв'язку із закінченням строків давності; у зв'язку з хворобою особи. 2) звільнення від відбування

покарання: особи, засудженої за діяння, караність якого законом усунена (ч. 2 ст. 74); з випробуванням (ст.ст. 75—78); з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років (ст. 79); у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку (ст. 80); умовно-дострокове звільнення (ст. 81); вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (ст. 83); у зв'язку з хворобою (ст. 84); на підставі закону України про амністію або акта про помилування (ст. 85); 3) заміна більш м'яким покаранням: невідбутої частини покарання, якщо засуджений став на шлях виправлення (ст. 82); вагітним жінкам і жінкам, які мають дітей віком до трьох років (ч. 4 ст. 83); покарання повністю або невідбутої його частини на підставі закону України про амністію або акта про помилування (ст. 85); 4) пом'якшення призначеного покарання: якщо призначена засудженому міра покарання перевищує санкцію нового закону (ч. 3 ст. 74); на підставі закону України про амністію (ч. 2 ст. 86).

Література:

1. Кримінальне право України: Підручник / М.І. Мельник. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 680 с.
2. Кримінальне право України: загальна частина: підручник/ В.В. Сташис, В.Я. Тацій. – Х. Право, 2010 р. – 356 с.

*Кравчина Ірина Борисівна
старший викладач, Харківський
гуманітарний університет "Народна
українська академія"*

ПРО ВИТОКИ СУЧАСНИХ ПОГЛЯДІВ НА ОБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ

Питання щодо об'єкта злочину в теорії кримінального права є одним з найбільш складних і дискусійних. Його розробка почалася в юридичній науці ще з кінця XVIII століття після того, як поняття складу злочину з суто процесуальної трансформувалося в одну з важливіших кримінально-правових категорій. У подальшому об'єкт злочину досліджувався багатьма видатними вітчизняними та зарубіжними вченими, але далеко не всі аспекти цього найважливішого кримінально-правового інституту досліджено достатньою мірою, багато з них вирішено вкрай суперечливо і з часом не тільки не розв'язуються, а, навпаки, ще більше заплутуються, ускладнюючи процес вивчення цього елементу складу злочину.

Це стосується, в першу чергу, суті об'єкта (того феномену, що страждає від злочинного посягання), який інтерпретується вченими і як суспільні відносини, і як правове благо (інтерес), і як соціальна цінність, і

як людина (індивідуум) або її суб'єктивні права тощо. При цьому слід зазначити, що «більшість із цих підходів не є новими, оскільки були розроблені вітчизняними та зарубіжними криміналістами минулого. І це має своє пояснення, адже розвиток права відбувається у руслі двох напрямів сприйняття правового матеріалу – наступності (у межах національного права, тобто в історичному вимірі) і запозичення (з іноземного права, тобто у географічному вимірі), які органічно взаємозалежні і нерозривні» [1, 128]. У зв'язку з цим неабияке значення має дослідження проблеми об'єкта в історичній ретроспективі.

Сьогодні більшість вчених виділяють три періоди в розвитку вчення про об'єкт злочину: дореволюційний, радянський, обумовлений марксистсько-ленінським вченням, і сучасний.

Загальні засади сучасного розуміння об'єкта злочину були закладені дореволюційними вченими, серед яких: Г.І. Солнцев, В.Д. Спасович, А.Ф. Кістяківський, П.Д. Калмиков, Н.С. Таганцев, Н.Д. Сергіївський та ін.

Усе різноманіття поглядів згаданих та інших криміналістів, що існувало з другої половини до кінця ХІХ століття на об'єкт злочину в сучасній кримінально-правовій літературі, традиційно зводять до трьох концепцій.

Так, основні положення *нормативної теорії об'єкта*, яка набула поширення в працях К. Біндінга, Ж.-Л. Ортолана та інших і базувалася на формальному визначенні злочину, полягають у тому, що шкода при скоєнні злочину заподіюється безпосередньо нормі права, її формально закріпленому законом символу. За таким підходом, вважав М.С. Таганцев, «злочин стане формальним, життєво непридатним поняттям, що нагадує у нас переконання епохи Петра Великого, який вважав і ...вбивство, і носіння бороди ...однаково важливими діяннями, гідними смертної страти, бо все це винуватий здійснював, так само не боячись царського гніву» [2, 33].

Відповідно до *теорії суб'єктивного права* як об'єкта злочину, прихильниками якої виступали Ансельм Фейєрбах, В.Д. Спасович, Н.Д. Калмиков та інші, «злочин є протизаконним посяганням на чие-небудь право, таке істотне, що держава... при недостатності інших охоронних засобів, захищає непорушність його покаранням» [3, 84]. Називаючи у зв'язку з цим право в суб'єктивному значенні абстрактним поняттям, М.С. Таганцев відзначав, що воно само по собі не може бути безпосереднім об'єктом злочинного посягання, поки воно не знайде вираз у благові або інтересі, що конкретно існує» [2, 31–32].

Саме «життєві інтереси, правові блага» визнавали за об'єкт злочину представники теорії об'єкта як *правового блага* А.Ф. Кістяківський, І. Колір, Франц Лист, С.В. Познишев, Н.С. Таганцев, Л.С. Белогриць-

Котляревський та інші. Вони не вбачали різниці між благом та інтересом, вживаючи ці поняття як такі, що є взаємозамінними.

Для зазначеного періоду було характерним ототожнення об'єкта з тим, що сьогодні іменується предметом злочину. Так, особу, яка страждає від злочину, В.Д. Спасович називав і предметом, і об'єктом злочину. Речі, тварини та установи наділялися функцією об'єкта злочину й А.Ф. Кістяківським.

Слід підкреслити, що через відсутність єдиного підходу до визначення даного поняття, термінологічних розбіжностей, зачіпання і змішання засадних дефініцій, практично жоден з дореволюційних авторів не витримував чітких меж якої-небудь одної з вищезазначених концепцій. Тому, на наш погляд, об'єднання їх у три вказані групи є вельми умовним. «У цьому значенні, — вважає Г.П. Новосьолов, — показова характеристика позиції Н. С. Таганцева, яка зараховується до нормативної теорії, мабуть, лише за тими міркуваннями, що об'єктом злочину він називав «норму права в її реальному бутті» [4, 13].

Кінець XIX — початок XX століття відзначається поступовим визнанням того, що злочин заподіює шкоду всьому суспільству і зазіхає на суспільні відносини, але не як на певну систему, а як на відносини (соціальні зв'язки), що існують між конкретними суб'єктами. Об'єкт злочину розглядається як двоаспектне явище, котре характеризується порушенням заборони, яка виражена в правовій нормі, і наявністю блага (інтересу), якому безпосередньо заподіюється шкода. У вченні про об'єкт злочину в цей період спостерігається протистояння, а потім злиття основних концепцій об'єкта — нормативної та теорії об'єкта як правового блага або правоохоронюваного інтересу. На початку XX ст. вітчизняної кримінально-правовою наукою стала усвідомлюватися необхідність відмежування об'єкта злочину від того, що пізніше стануть називати предметом злочину.

Таким чином, вчення про об'єкт злочину своїм корінням сягає в кримінально-правові ідеї кінця XIX – початку XX століття. Погляди щодо того, на що посягає злочин, чому він завдає шкоди, які зародилися в цей час, розвинулися в палітру нормативної (об'єкт — норма права), соціологічної (об'єкт — правове благо, соціальний інтерес) і різного роду проміжних, дуалістичних концепцій об'єкта, котрі в 20-х роках XX століття змінилися в підсумку чітким усвідомленням того, що об'єктом будь-якого злочину є суспільні відносини, яким в результаті злочину заподіюється шкода або створюється загроза спричинення шкоди й які охороняються кримінальним законом.

Література:

1. Тацій В.Я. Об'єкт злочину / В.Я. Тацій // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2013. – № 1. – С. 126 – 143.
2. Таганцев Н.С. Русское уголовное право: Лекции. Часть общ.: В 2 т. / Сост. и отв. ред. Загородников Н.И.; РАН. Ин-т государства и права. – М.: Наука, 1994. – Т. 1. – 380 с.
3. Спасович В. Учебник уголовного права. Том 1. – С.-Петербург: Тип. Иосафата Огризко, 1863.– 180 с.
4. Новоселов Г. П. Учение об объекте преступления. Методологические аспекты. – М.: Издательство НОРМА, 2001.– 208 с.

*Матвієнко Вікторія Геннадіївна
студентка, факультет адвокатури,
Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого*

*Науковий керівник: Крицька І.А.,
асистент, Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого*

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА УЧАСТІ АДВОКАТА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ З ІНШИМИ ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ

В умовах розвитку та розбудови правової держави України значно зростає роль захисту прав і свобод людини та громадянина, а гарантії їх реалізації потребують свого подальшого удосконалення. Кваліфікованого захисту потребують особи, які притягуються до кримінальної відповідальності за вчинення злочинів.

Відповідно до ст. 45 КПК України, захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, щодо якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, щодо якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію). Захисником не може бути адвокат, відомості про якого не внесено до Єдиного реєстру адвокатів України або стосовно якого у Єдиному реєстрі адвокатів України містяться відомості про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю [2].

Так, ст. 47 КПК Литовської Республіки, дуже схожа зі ст. 45 КПК України і встановлює, що захисники це адвокати. У ролі одного адвоката

не можуть виступати в захисті дві або більше осіб, якщо тільки один з них не представляє інтереси захисту по відношенню до інтересів іншого захисту [3].

Правам невеликої або середньої тяжкості». Стаття 48 КПК Литовської Республіки визначає права та обов'язки захисника у кримінальному процесі. У цілому права та обов'язки захисника передбачені КПК Литовської Республіки досить схожі, а деякі навіть аналогічні українським. Однак існують кілька положень, на які, на нашу думку, слід звернути увагу. Так, наприклад відповідно до п. 6 ст. 48 КПК Литовської Республіки до повноважень захисника КПК Литовської Республіки відносить можливість оглядати та фотографувати місце подій, розпитувати окремих осіб про відомі їм обставини справи. В цілому адвокати в Україні керуються тими ж правами як і в Литовській Республіці, однак в КПК України вчинення таких дій чітко не регламентовано. На нашу думку, також варто звернути увагу, що до обов'язків захисника у Литовській Республіці належить виконання розпоряджень органів досудового слідства, прокурора, судді та суду. Ця норма нам не зовсім зрозуміла, адже законодавство Литовської республіки не встановлює меж цим розпорядженням, у зв'язку з чим виникає питання самостійності та незалежності адвокатської діяльності в Литовській Республіці.

Проаналізувавши положення КПК Литовської Республіки та порівнявши їх з положеннями КПК України, нами було виявлено, що більшість норм є доволі схожими, а в окремих випадках аналогічними, що свідчить про прогресивність та сучасність вітчизняного кодексу. Проте існують певні норми, впровадження та імплементація яких, на нашу думку, доцільно у Законодавство України.

Прогресивність положень українського законодавства про участь захисника у проведенні процесуальних дій можна простежити порівняно з аналогічними положеннями Кримінально-процесуального кодексу Федеративної Республіки Німеччини (далі – КПК ФРН) [4].

Порівняно із процесуальним законодавством України у якості захисника за § 138 КПК ФРН можуть бути обрані адвокати, які допущені судом, а також викладачі права у німецьких вищих навчальних закладах. Інші ж особи можуть бути допущені у якості захисників тільки з дозволу суду, якщо мова йде про випадки обов'язкового захисту й обрана особа не належить до числа осіб, які можуть бути призначені захисниками, – тільки спільно з одною із таких осіб.

Таким чином, на підставі аналізу кримінально процесуального законодавства зарубіжних країн можливо дійти до висновку, що деякі норми дуже схожі з процесуальним законодавством України, але є і деякі позитивні відмінності, які закріплені у процесуальному законодавстві

таких зарубіжних країн, як Литва та Німеччина, які, на нашу думку, можливо було б запозичити для вдосконалення кримінального процесуального законодавства України.

Список використаних джерел:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>.
3. Кримінально-процесуальний кодекс Литовської Республіки від 14.03.2002 р. – Режим доступу : [http://pravo.org.ua/files/_\(2\).pdf](http://pravo.org.ua/files/_(2).pdf).
4. Головненков П., Спица Н. Уголовно-процессуальный кодекс Федеративной Республики Германия – Научно-практический комментарий и перевод текста закона со вступительной статьёй профессора Уве Хелльманна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <file:///C:/Users/Hp/Downloads/sdrs02.pdf>.

*Риженкова Анна Олексіївна
«Міжрегіональна академія
управління персоналом», Навчально-
науковий інститут права ім. князя
Володимира Великого*

МЕХАНІЗМ УЧАСТІ ЗАХИСТУ ЯК СТОРОНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ПРОЦЕСІ ДОКАЗУВАННЯ

Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) [1] не передбачає безпосереднього визначення поняття «доказування» а ні в статті 3 КПК України (визначення основних термінів Кодексу), а ні в главі 4 КПК України (докази і доказування) Однак у частині другій статті 91 КПК України вказується, що доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження . Завдяки цій правовій нормі визначається сутність доказування, розкривається зміст процесу доказування в кримінальному провадженні.

При прийнятті законодавцем КПК України було враховано важливий принцип, що стосується доказування, а саме рівність сторін у процесі доказування. Відповідно до п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК України сторони кримінального провадження - з боку обвинувачення: слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених цим

Кодексом; з боку захисту: підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники.

З метою реалізації такої важливої загальної засади кримінального провадження, як рівність перед законом і судом (п. 3 ч. 1 ст. 7 КПК України), приписами частини другої статті 22 КПК України встановлено, що сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав, передбачених цим Кодексом. Отже, на підставі наведеного положення кримінально-процесуального законодавства, власне, і будується механізм участі сторони захисту у доказуванні в кримінальному процесі. Внаслідок цього у кримінально-процесуальній доктрині набув актуальності цілий комплекс питань, пов'язаний із механізмом участі захисту, як сторони кримінального провадження, у процесі доказування: визначення кола фактичних обставин, що складають предмет доказування при розгляді клопотань; прийнятністю загальної системи властивостей доказів стосовно судово-контрольного провадження із розгляду клопотань про застосування засобів доказування; суперечливим визначенням повноважень сторони захисту щодо самостійного збирання доказів у положеннях Розділу 2 КПК України, тощо.

Окремі питання, пов'язані із визначенням особливостей участі сторони захисту у процесі доказування в кримінальному провадженні, досліджували такі вчені, як: А. Р. Белкін, Ю. М. Грошевий, Н. М. Кіпніс, Л. Д. Кокорєв, О. Ю. Лань, Ю. Б. Пастернак, Р. Ю. Савонюк, О. С. Старенький, В. М. Тertiшник, А. О. Шульга, М. Є. Шумило та інші вчені-процесуалісти.

Метою даного дослідження є визначення елементів механізму участі сторони захисту у процесі доказування в кримінальному провадженні, аналіз дієвості такого механізму та проблематики його практичної реалізації.

Спростування доказів обвинувачення з метою забезпечення своєму підзахисному найбільш сприятливого становища не є єдиним завданням захисника в кримінальному провадженні. Захисник є суб'єктом доказування, який користуючись процесуальними правами свого підзахисного та діючи в рамках статей 46, 47 КПК України, здійснює збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок;

ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів.

Розглядаючи витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок як один із елементів діяльності захисника в процесі доказування, варто зазначити такі особливості: по-перше, дії захисника відбуваються з позиції сили та тиску закону, оскільки йдеться саме про витребування; по-друге, дії можуть бути спрямовані як на перевірку вже отриманих відомостей, так, власне, і на отримання нових.

Аналіз правозастосовної практики свідчить, що такий інструмент, як витребування копій документів, відомостей, висновків не завжди дієвий, оскільки орган, до якого надсилається таке клопотання, може не діяти в інтересах сторони захисту та надавати інформацію не оперативне.

Якщо при збиранні доказів у сторони захисту є відносно рівні права зі стороною обвинувачення, хоча сторона захисту й позбавлена такого інструменту, як тиск авторитету уповноваженого державного органу, то при перевірці та оцінці доказів усе обмежується лише власним внутрішнім переконанням особи, яка їх оцінює, оскільки сторона захисту позбавлена тих інструментів, за допомогою яких докази можуть бути перевірені негайно (слідчі (розшукові) дії, слідчий експеримент тощо).

Виходячи з положень частини першої статті 94 КПК України, сторона захисту, як суб'єкт перевірки та оцінки доказів, нормативно не закріплена. Сторона захисту при перевірці доказів може брати участь лише як ініціатор проведення слідчих (розшукових) дій. При цьому сторона захисту напрямку є залежною від сторони обвинувачення, оскільки клопотання про проведення таких слідчих (розшукових) дій подається саме слідчому чи прокурору. Слідчий чи прокурор повинен розглянути клопотання, але питання про його задоволення чи відмову у задоволенні вирішується на власний розсуд сторони обвинувачення залежно від того, чи побачить слідчий, прокурор, як зазначено в частині першій статті 220 КПК України, «наявність відповідних підстав». Представляється, що це є порушенням принципу рівності сторін, оскільки одна сторона – сторона захисту, залежить від іншої сторони – сторони обвинувачення. Для вирішення цього вважаю за доцільне додатково законодавчо передбачити можливість подавати стороною захисту клопотання про ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій на етапі досудового розслідування не лише слідчому, прокурору, а і слідчому судді.

Одним із шляхів перевірки доказів стороною захисту, що матиме

юридичну силу та не потребує згоди сторони обвинувачення, є проведення експертизи. Клопотання про проведення експертизи подається слідчому судді чи суду. О. Ю. Лань зазначає, що «захисник, виступаючи зі сторони захисту, має право самостійно залучити експерта для проведення експертизи на договірних умовах. У цьому разі проведення експертизи матиме статус саме процесуальної дії, а не слідчої (розшукової) дії» [2, с. 137]. Відбувається розведення понять залучення експерта стороною захисту і стороною обвинувачення, оскільки залучення експерта стороною обвинувачення розглядається як слідча (розшукова) дія, а не процесуальна.

Іншим механізмом, яким може користуватися сторона захисту при участі у процесі доказування, є тимчасовий доступ до речей і документів, що регулюється главою 15 КПК України. Слід зазначити, що тут сторона захисту має рівний статус зі стороною обвинувачення, оскільки клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів подається до слідчого судді [3, с. 200]. Доступ до речей і документів надається у разі, якщо такі речі: перебувають або можуть перебувати у володінні відповідної фізичної або юридичної особи; мають суттєве значення для встановлення важливих обставин у кримінальному провадженні; не становлять собою або не включають речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю. Щодо речей, які містять таємницю, що охороняється законом, то доступ до таких речей може бути наданий лише особі, що має відповідний рівень допуску. Законодавець регулює це питання в частині четвертій статті 517 КПК України, зокрема доступ до матеріалів, які містять відомості, що становлять державну таємницю, надається захисникам та законним представникам підозрюваного, обвинуваченого, потерпілому та їхнім представникам, яким надано допуск до державної таємниці та які потребують його під час здійснення своїх прав і обов'язків, передбачених КПК України, виходячи з обставин, встановлених під час кримінального провадження.

Отже, сторона захисту володіє рядом механізмів, за допомогою яких вона може брати участь у процесі доказування в кримінальному провадженні. Проте, хоча КПК України і закріплює принцип змагальності сторін та свободу в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їхньої переконливості, однак фактично сторона захисту має обмежену участь у процесі доказування, оскільки законодавець ставить її в пряму залежність від сторони обвинувачення. Це спостерігається, зокрема, при ініціюванні проведення слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, які проводяться лише за згоди сторони обвинувачення. При перевірці уже отриманих доказів та їхній оцінці сторона обвинувачення має порівняно ширші повноваження, оскільки вона на власний розсуд може проводити наведені процесуальні дії, спрямовані на

перевірку доказів, збирання нових доказів на основі наявних тощо.

Розглядаючи механізм участі сторону захисту в процесі доказування, слід зазначити, що наразі вона виступає не як самостійний суб'єкт доказування, а скоріш як факультативний. З одного боку, це впливає насамперед з того, що обов'язок доказування на сторону захисту не покладений. Проте доказування може виступати як один зі способів захисту, а тому його не можна обмежувати.

Чинна правова модель здійснення доказування захистом, як стороною кримінального провадження, надає йому нових можливостей для вирішення завдань захисту. Вона, як показує правозастосовна практика, потребує подальшого удосконалення, проте повинна визначатися змагальністю як засадою кримінального процесу, яка в суді першої інстанції за чинним законодавством України набуває системоутворюючого значення [4, с. 168].

За таких підстав, слід погодитися з пропозиціями дослідників про те, що необхідно законодавчо передбачити можливість сторони захисту повною мірою користуватися наявним механізмом доказування, не обмежуючи її в цьому залежністю від сторони обвинувачення. Насамперед, це можливість ініціювання слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій через незалежну сторону кримінального провадження – суд, зокрема через слідчого суддю на стадії досудового розслідування, а також доцільність спростити процедуру отримання допуску захисника до матеріалів, що містять державну таємницю, якщо це необхідно для підготовки до захисту, що, у свою чергу, може пришвидшити реагування органів досудового розслідування на обставини, які потребують вивчення і можуть мати значення для кримінального провадження.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. – ст. 88.
2. Лань О. Ю. Участь захисника в кримінальному процесуальному доказуванні: окремі проблемні питання / О. Ю. Лань // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2015. – № 1 (52). – С. 135-139.
3. Старенький О. С. Отримання доказів захисником у досудовому розслідуванні шляхом застосування тимчасового доступу до речей і документів / О. С. Старенький // European political and law discourse. – 2016. – Vol. 3, iss. 1. – С. 199-203 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2016_3_1_33.
4. Трофименко В.М. Особливості участі захисника в доказуванні в кримінальному провадженні: деякі теоретико-прикладні аспекти./В.М.

*Черв'як Євгенія Анатоліївна
"Міжрегіональна академія
управління персоналом", Навчально-
науковий інститут права ім. князя
Володимира Великого*

КОНСУЛЬТАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ АДВОКАТА ЯК ОДИН ІЗ ОСНОВНИХ ВИДІВ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 19 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» одним з видів адвокатської діяльності є надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань [1].

Аналіз цієї правової норми свідчить, що законодавець включив на перше місце у переліку видів діяльності адвоката саме консультативну роботу, що є не випадковим, оскільки для адвоката – це важлива складова його професійної діяльності та одна з найпоширеніших форм надання правової допомоги. Водночас, це також і найважчий та найбільш психологізований вид адвокатської діяльності.

Аналіз юридичної літератури свідчить, що питанням, пов'язаним із поняттям та проблемами здійснення консультативної діяльності, присвячувались окремі роботи Л.А. Воскобітової, С.Д. Гусарева, Я. Зейкана, О.Д. Святоцького, Д.П. Фіолевського, С.Я. Фурси та інших науковців. Проте досі в юридичній літературі, як й в законодавстві зустрічається використання різних термінів, а саме: «консультативна робота», «консультування», «консультативна діяльність», що свідчить про відсутність теоретичної та законодавчої визначеності щодо сутності цих понять. За таких підстав, дослідження даної проблематики є досить актуальним.

Відтак, метою даного дослідження є аналіз сутності поняття «консультативна діяльність», як однієї з основних видів роботи адвоката, її мети та завдання, а також формування новітнього підходу до розуміння адвокатської діяльності щодо надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань в аспекті вимог п. 1 ч. 1 ст. 19 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Будучи однією із складових адвокатської професійної діяльності, консультативна діяльність має специфічні властивості, обумовлені функціонуванням права і законності в суспільстві. Так, О.М. Бандурка та О.Ф. Скакун уточнюють, що розумінню і переконаності юриста у верховенстві права сприяють фундаментальні та спеціалізовані знання [2, с. 32-37]. У свою чергу, С.С. Сливка стосовно юридичної праці зазначає,

що «вона ґрунтується на теоретичних юридичних знаннях, практичних навичках, духовно-моральних засадах, котрі становлять основу професійної діяльності» [3, с. 67-77]. За таких підстав, все це впливає на побудову процесу консультативної роботи адвоката та обумовлює її специфіку.

Як показує аналіз юридичній та професійної психологічній літератури, її автори при характеристиці даного напрямку діяльності адвоката використовують наступні поняття: «консультація», «консультування», «консультативна діяльність», «консультативна робота». Це дає можливість зробити висновок, що дані поняття не є тотожними, а для розуміння сутності кожного з даних понять необхідно надати їх визначення.

При цьому слід зазначити, що стосовно визначення поняття консультативної діяльності, автори не мають спільної думки. Так, С.Д. Гусарев визначає консультативну діяльність як професійну діяльність юристів-фахівців з різних галузей права, основною функцією яких є правове забезпечення різноманітних форм та методів діяльності тієї організаційної структури, яка користується правовими послугами юрисконсульта [4, с. 386]. Інші науковці визначають поняття консультативної діяльності, вказуючи, що консультативна діяльність передбачає усні пояснення або складання спеціалістами за запитом правоохоронних органів, юридичних або фізичних осіб різноманітних письмових матеріалів (довідок, консультативних заключень, оглядів тощо) [5, с. 17]. Проте, не зважаючи на різноманітність підходів до визначення поняття консультативної діяльності, всі науковці є одностайними у тому, що це є одним із видів адвокатської діяльності. При цьому, Н.О. Обловацька визначає адвокатську діяльність як врегульовану законодавством України діяльність особи, яка отримала статус адвоката та має право на надання кваліфікованої юридичної допомоги населенню у вигляді консультацій, складання документів правового характеру, участь у судовому процесі та здійснення іншої юридичної допомоги, не забороненої законодавством України, з метою захисту прав, свобод і законних інтересів клієнтів [6, с. 48].

Щодо розмежування понять консультативної діяльності та консультативної роботи, слід зауважити наступне. В тлумачному словнику української мови зазначається, що робота – це коло занять, обов'язків, те, чим зайнятий хто-небудь. Щодо визначення поняття діяльність, то під нею розуміють застосування своєї праці до чого-небудь. З огляду на семантичне тлумачення термінів «консультативна робота» та «консультативна діяльність», можна зробити висновок, що ці поняття не є тотожними. На підставі визначеного, представляється, що консультативна діяльність – це систематична діяльність адвоката щодо надання роз'яснень, рекомендацій, складання письмових матеріалів, тобто є одним із видів адвокатської діяльності в широкому своєму розумінні. У свою чергу консультативна робота – це комплексне явище, яке полягає у

застосуванні адвокатом юридичних дій з метою вирішення конкретного правового питання клієнта.

Також у літературі зустрічаються окремі підходи до визначення поняття консультування, що дозволяє говорити про відмінність цього процесу від консультативної діяльності та консультативної роботи. Так, під консультуванням розуміють вид юридичної діяльності, що полягає у роз'ясненні довірительно способів захисту та реалізації його прав на основі чинного законодавства та правозастосовної практики шляхом формування рекомендацій з вирішення наявних правових проблем. Л. А. Воскобітова надає наступне визначення консультування – це процес взаємодії юриста і клієнта стосовно життєвої проблеми з метою виявлення можливих правових варіантів її вирішення та їх наслідків, з'ясування шляхів і засобів реалізації обраного варіанту. У процесі такої взаємодії відбувається спілкування між юристом і «неюристом» з приводу життєвої проблеми, що має правовий характер [7, с. 181]. Деякі автори визначають консультування як спілкування адвоката з клієнтом з метою інформування останнього про способи вирішення справи, у зв'язку з якою він звернувся до адвоката. Проте, слід зазначити, що такі визначення звужують розуміння консультування, розглядаючи під ним лише вирішення правового конфлікту клієнта.

З огляду на вищезазначене, можна зробити висновок про те, що поняття «консультативна діяльність», «консультативна робота», «консультування» та «консультація» не є тотожними. Дійсно, ці явища є взаємопов'язаними, проте мають різну природу, мету та завдання.

Отже, дослідження даної тематики показало, що під консультативною діяльністю адвоката слід розуміти систематичну професійну діяльність адвоката, що полягає у підготовці роз'яснень, рекомендацій, складанні письмових матеріалів.

Натомість консультативна робота адвоката – це комплексна діяльність адвоката щодо вирішення правової проблеми клієнта.

В свою чергу консультування – це безпосередній процес взаємодії адвоката та клієнта з метою знаходження правових методів та засобів вирішення юридичних проблем клієнта.

Нарешті, під консультацією варто розуміти таке комплексне явище, що являє собою результат спілкування адвоката з клієнтом.

Варто також зазначити, що в літературі консультативна діяльність розглядається як перший етап взаємодії довірителя та адвоката. Вважається, що таке розуміння даного поняття занадто вузьким, оскільки консультування клієнта відбувається на всіх стадіях взаємодії клієнта та адвоката, за будь-яких контактів з третіми сторонами, при подальшому русі справи. З огляду на вищезазначене, встановлено, що залежно від повторюваності консультування, її змістовної складової та мети, яку вона переслідує, слід виділяти наступні види консультування: первинне, повторне та поточне.

Первинне консультування відбувається після першої зустрічі

адвоката та клієнта. Адвокат вперше знайомиться з правовою проблемою. Метою такого консультування є надання клієнту роз'яснень щодо правового конфлікту та формування можливих шляхів його вирішення. Повторне консультування має місце при повторному зверненні клієнта з однією і тією ж правовою проблемою до адвоката. Має на меті вирішення проблем, що виникли при реалізації правової позиції, виробленої при первинному консультуванні, або при виникненні нових фактичних обставин. Метою ж такого виду консультування як поточне є вирішення поточних правових проблем, що виникають в ході розв'язання юридичного конфлікту клієнта.

Таким чином, консультативна діяльність адвоката, як один із основних видів його професійної діяльності, є складним комплексним явищем, а тому не треба розуміти її виключно як перший етап безпосередньої взаємодії адвоката з його клієнтом. При цьому необхідно розрізняти поняття консультативної діяльності адвоката, консультативної роботи адвоката, консультування та консультації, оскільки це не є тотожними поняттями.

Література:

1. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 27. – ст. 282.
2. Бандурка О.М. Юридична деонтологія: підручник / О. М. Бандурка, О.Ф. Скакун. – Харків: Вид-во НУВС, 2002. – 336 с.
3. Сливка С.С. Юридична деонтологія: підручник / С. С. Сливка. – Київ: Атіка, 2013. – 295 с.
4. Гусарєв С.Д., Тихомиров О.Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності). Навчальний посібник. – К.: Знання, 2005. – 655 с.
5. Судебно-медицинская деятельность в уголовном судопроизводстве: правовые, организационные и методические аспекты / Лобан И.Е., Заславский Г.И., Попов В.Л. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2003. – 467 с.
6. Обловацька Н.О. Поняття адвокатської діяльності в Україні та Росії / Н.О. Обловацька // Адвокат. – 2011. – № 11. – С. 45-48.
7. Профессиональные навыки юриста: Опыт практического обучения / Воскобитова Л.А., Гутников А.Б., Захаров В.В. и др. – М.: Дело, 2001. – 416 с.

*Борох Аліна Юрійвна
студент, Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого*

ЗУСТРІЧНІ ЗВІРКИ ЯК СПОСІБ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ: ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ

Актуальність цієї теми зумовлена тим, що останнім часом в Україні поширилася практика порушення норм права, які визначають підстави, порядок і наслідки проведення зустрічних звірок як способу податкового контролю. Останнє обумовлено тим, що контролюючі органи досить часто підмінюють поняття «звірка» і «перевірка», тим самим сприяють формуванню у платників податків деформованого уявлення щодо цих двох правових явищ та їх можливих результатів. В той же час, законодавець в п. 73.5 ст. 73 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) чітко вказує на те, що зустрічні звірки являють собою співставлення даних первинних бухгалтерських та інших документів суб'єкта господарювання, що здійснюється контролюючими органами з метою документального підтвердження господарських відносин з платником податків та зборів, а також підтвердження відносин, виду, обсягу і якості операцій та розрахунків, що здійснювалися між ними, для з'ясування їх реальності та повноти відображення в обліку платника податків [1]. Все це обумовлює необхідність комплексного дослідження правової природи зустрічної звірки, та порушень, які допускають контролюючі органи, підмінюючи їх категорією «перевірка».

Питання особливостей зустрічних звірок як способу податкового контролю досліджували представники юридичної спільноти, зокрема В. Злобін, М. Дибя, Ю. Вертипорох, А. Коротких, Н. Літвіна, Е. Мороз, О. Хрімлі та інші.

Правова регламентація зустрічних звірок визначається положеннями ПКУ, а також Порядком проведення контролюючими органами зустрічних звірок, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1232 від 27 грудня 2010 року (далі – Порядок). Досліджуючи положення зазначених нормативних актів, можна встановити, що метою проведення зустрічної звірки є лише отримання податкової інформації, необхідної для виконання контролюючими органами своїх функцій. Крім того, законодавець прямо визначив, що остання не є перевіркою, метою якої є аналіз дотримання платником податків податкового законодавства та правильності ведення податкового обліку.

В той же час, отримана за наслідками таких зустрічних звірок інформація, у подальшому може бути використана як підстава для позапланової перевірки. Саме завдяки цьому під час дії мораторію на проведення перевірок органи Державної фіскальної служби застосовують «зустрічні звірки» в якості інструменту для тиску на підприємців і формування відповідних «позитивних» показників своєї діяльності [2].

Крім того, досліджуючи правову природу зустрічних звірок у порівнянні з перевітками слід зазначити, що вони також відрізняються не лише предметом, а й суб'єктом та рішенням, яке складається за результатом проведення. Так, у першому випадку суб'єктом є контролюючий орган (виконавець), у другому – контролюючий орган, який видав наказ на проведення перевірки. У свою чергу, за результатами першої складається довідка, а другої – довідка (якщо порушення не виявлені) або акт (якщо порушення мали місце).

У зв'язку з тим, що досить часто контролюючі органи підміняють справжню сутність поняття, що досліджується, тим самим вони вдаються до порушень норм чинного законодавства. Це, наприклад, проявляється в тому, що довідки, складені за результатами проведення зустрічної звірки також містять висновки щодо дотримання платником податків податкового законодавства. При цьому, така довідка, яку платник податків не може оскаржити, часто використовується для проведення подальшої перевірки, що підриває основні засади податкового законодавства України.

У свою чергу, Порядок надає право контролюючому органу (виконавцю), у разі встановлення фактів, що не дають змогу провести зустрічну звірку суб'єкта господарювання у зв'язку із зняттям з обліку, встановленням відсутності суб'єкта господарювання та/або його посадових (уповноважених) осіб за місцезнаходженням (податковою адресою), ненаданням визначеної у запиті контролюючого органу інформації та її документального підтвердження для проведення зустрічної звірки, скласти акт про неможливість проведення зустрічної звірки суб'єкта господарювання [3]. Як було вже вказано, контролюючі органи вдаються до порушень, адже під виглядом зазначеного вище акту досить часто ними складається акт невиїзної документальної перевірки з дописуванням вигідних для контролюючих органів висновків. Крім того, на підставі складення такого документу проводять відповідні перевірки контрагентів суб'єкта господарювання щодо якого не вдалось провести зустрічну звірку.

Необхідно зауважити, що внаслідок зазначених порушень з боку контролюючих органів, склалася судово практика, відповідно до якої наголошується, що акт про неможливість проведення зустрічної звірки суб'єкта господарювання є лише службовою інформацією фіскального органу та не породжує юридичних наслідків для платника податку.

Вважаємо за доцільне навести позицію Верховного Суду з цього питання. Зокрема, Постанова Верховного Суду від 13.02.2018 р. у справі № 804/5864/14 визначає: «Акт про неможливість проведення зустрічної звірки суб'єкта господарювання, який є відображенням дій працівників контролюючих органів, не породжує правових наслідків для платника податків і, відповідно, не порушує його прав. Внесена до інформаційних систем на підставі такого акту інформація використовується органами доходів і зборів для інформаційно-аналітичного забезпечення їх діяльності та не зумовлює для платника податків змін у структурі податкових зобов'язань та податкового кредиту». Відповідно до Постанови Верховного Суду від 05.06.2018 р. у справі № 820/2706/14): «Факт неможливості проведення звірки за своїм правовим навантаженням доводить виключно неможливість її проведення, та сам по собі жодним чином не може довести наявності або відсутності реального проведення господарських операцій, та не є доказом податкового правопорушення щодо формування податкового кредиту або витрат» [4].

Отже, підсумовуючи зазначене вище, можна зробити висновок, що правова природа зустрічних звірок відрізняється від перевірок. Особливість першої полягає в тому, що вона має на меті лише отримання податкової інформації, необхідної для виконання контролюючими органами відповідних функцій. При цьому, контролюючі органи часто деформовано визначають сутність зустрічної звірки для застосування відповідних наслідків до платників податків. І останнє, враховуючи судову практику, яка склалася в сфері цього питання, слід наголосити на необхідності проведення контролюючими органами зустрічних звірок з дотриманням особливостей їхньої правової природи.

Список використаної літератури:

1. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n1684>
2. В. Злобін. Зустрічні звірки: наслідки для платника податку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lexliga.com/ua/novosti/vstrechnaya-sverka-posledstviya-dlya-nalogoplatelshhika>
3. Порядок проведення контролюючими органами зустрічних звірок, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1232 від 27 грудня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1232-2010-п>
4. І. Захарченко. 16+ корисних правових позицій у податкових спорах. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pravogarant.com.ua/uk/publications/16-korisnih-pravovih-pozicij-u-podatkovih-sporah/>

*Зорина Елена Александровна
студент, Белорусский
государственный экономический
университет*

*Научный руководитель: Манкевич
Ирина Петровна, кандидат
юридических наук, доцент,
Белорусский государственный
экономический университет*

**БИОСФЕРНЫЙ РЕЗЕРВАТ КАК СРЕДСТВО СОХРАНЕНИЯ
БИОЛОГИЧЕСКОГО РАЗНООБРАЗИЯ И УСТОЙЧИВОГО
ИСПОЛЬЗОВАНИЯ БИОЛОГИЧЕСКИХ РЕСУРСОВ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ**

Динамика основных экологических показателей свидетельствует о нарастании напряженной экологической обстановки, отрицательно сказывающейся на экологическую безопасность населения и требующей значительных затрат общества на предотвращение и ликвидацию загрязнения окружающей природной среды. Между тем скорость осуществления пагубного воздействия человека на окружающую среду увеличивается с исключительной прогрессией. Сохранение биологического разнообразия как неперемennого условия динамической стабильности биосферы - одна из актуальных проблем человечества, возможность решения которой представляется осуществимой лишь в случае сохранения в естественном состоянии природных объектов, разнообразия животного и растительного мира, их генетического фонда, достопримечательных природных образований, путем формирования уникального комплекса охраняемых в особом режиме природных территорий.

В 1968 г. на Международной конференции Организации объединенных наций по вопросам образования, науки, культуры (далее – ЮНЕСКО) по проблемам биосферы были сформулированы основные подходы по формированию Международной программы «Человек и биосфера» (далее – МАБ). В 1995 г. в Севилье (Испания) была проведена Международная конференция, на которой была принята Севильская стратегия и Положение о Всемирной сети биосферных резерватов (далее – БР).

Построению отличительно нового видения развития БР в рамках программы МАБ на ближайшее десятилетие с учетом выполнения

Севильской стратегии, Положения о Всемирной сети БР и Мадридского плана действий, а также Стратегии Программы МАБ на 2015–2025 гг. был посвящен Четвертый международный Конгресс по БР в Лиме (Перу, 2016). К настоящему времени Всемирная сеть биосферных резерватов насчитывает 651 объектов в 120 странах мира. Биосферные резерваты призваны решить наиболее противоречивые вопросы, ставшие перед миром на пороге XXI века, затрагивающие следующие направления: 1) сохранение разнообразия растений, животных и микроорганизмов, которые составляют нашу живую «биосферу» и поддерживают в здоровом состоянии природные экосистемы, принимая во внимание необходимость удовлетворения материальных потребностей и желаний все возрастающего числа людей; 2) единовременное осуществление охраны биологических ресурсов с их устойчивым использованием. Статус биосферного резервата может быть присвоен той или иной территории в случае соответствия её следующим параметрам: представление важного биогеографического региона с разной степенью антропогенного воздействия; включение ландшафтов, экосистем или видов растений и животных и их разновидностей, нуждающихся в охране; обеспечение возможности для изучения и демонстрации подходов к устойчивому развитию региона, внутри которого она расположена; наличие площади, достаточной для выполнения трех вышеуказанных функций биосферного резервата; обладание соответствующей системой зонирования, с юридически защищенной территорией ядра, четко определенной буферной зоной и переходной зоной (или зоной сотрудничества) [1].

Первостепенная цель биосферного резервата - сохранение образцов мировой флоры и фауны в интересах нынешнего и будущих поколений. Ими выполняются важнейшие экосистемные функции и вносится существенный вклад в сохранение систем жизнеобеспечения, служащих для снижения почвенной эрозии, поддержания плодородия почв, регулирования речного стока, сохранения круговорота питательных веществ и поглощения загрязнителей воды и воздуха. Закон Республики Беларусь от 6 мая 2010 г. № 127-З «О внесении дополнений и изменений в Закон Республики Беларусь «Об охране окружающей среды» регламентирует возможность создания в Республике Беларусь биосферных резерватов. Согласно ст. 1 Закона «Об охране окружающей среды», биосферный резерват – часть территории, включающая отдельные особо охраняемые природные территории (их части) и (или) природные территории, подлежащие специальной охране (их части), а также иные территории, на которых целенаправленно стимулируется рациональное (устойчивое) использование природных ресурсов путем применения элементов экономического механизма охраны окружающей среды и природопользования при осуществлении природоохранных мероприятий, отдельных видов хозяйственной и иной деятельности [2].

В Республике Беларусь в настоящее время создано и функционирует три биосферных резервата ЮНЕСКО, среди которых: два национальных – Березинский биосферный заповедник (1987), биосферный резерват «Беловежская Пуща» (1992); один трансграничный – трехсторонний биосферный резерват «Западное Полесье, Беларусь – Польша – Украина» (2012), в состав которого вошел национальный биосферный резерват «Прибужское Полесье» (2004). Биосферный резерват «Освейский — Красный бор», расположенный в двух районах Витебской области, в будущем может стать вторым в Беларуси трансграничным биосферным резерватом и войти во всемирную сеть. [3].

Ввиду того, что биосферные резерваты способны выступать как своего рода «ядра консолидации» деятельности по сохранению устойчивого равновесия между порой конфликтующими целями сохранения биологического разнообразия, а также средством справедливой совместной реализации преимуществ, связанных с эксплуатацией биологических ресурсов, необходимым, на наш взгляд, является формирование новых региональных, межрегиональных и тематических сетей биосферных резерватов Республики Беларусь, способных выступить в качестве основных элементов Всемирной сети биосферных резерватов.

Таким образом, биосферные резерваты станут не только средством, позволяющим населению, живущему в этих районах или вблизи них, развиваться в равновесии с природной средой, но и будут способствовать удовлетворению потребностей общества в целом, показывая путь к более устойчивому будущему развитию нашей страны.

Список литературы:

1. Севильская стратегия для биосферных резерватов [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://pt-zapovednik.ru/wp-content/uploads/2015/03/Севильская-стратегия.pdf> Дата доступа: 28.03.2019.
2. Об охране окружающей среды: Закон Респ. Беларусь, 26 нояб. 1992 г., № 1982-XII: в ред. Закона от 17 июля 2002 г. № 126-3 (с изм. и доп.) // Эталон-Беларусь [Электронный ресурс] / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2019.
3. «Беловежская пуца» объявлена биосферным резерватом: что это значит [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://grodno.greenbelarus.info/articles/04-05-2017/belovezhskaya-pushcha-obyavlena-biosfernym-rezervatom-chto-eto-znachit> Дата доступа: 28.03.2019.

*Якименко Вікторія Русланівна
студентка юридичного факультету,
Донецький національний
університет імені Василя Стуса*

*Науковий керівник: Липницька
Євгенія Олександрівна, кандидат
юридичних наук, доцент кафедри
господарського права Донецького
національного університету імені
Василя Стуса*

ЩОДО ПРАКТИКИ РОЗГЛЯДУ СУДАМИ СПОРІВ ЩОДО ПОНОВЛЕННЯ ДОГОВОРУ ОРЕНДИ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ

Питання поновлення договорів оренди землі було, є і найближчим часом залишиться одним з найбільш актуальних у відносинах між орендарями та орендодавцями земельних ділянок. Актуальність даного питання ґрунтується як на об'єктивних, так і суб'єктивних чинниках. Зокрема, діє висока конкуренція між орендарями за земельні ділянки в умовах дії мораторію на землі сільськогосподарського призначення, складність законодавства і неоднозначна практика його застосування.

Відносини щодо поновлення договорів оренди землі регулюються Земельним кодексом України [1], Цивільним кодексом України [2], Законом України «Про оренду землі» (далі - Закон № 161) [3] та безпосередньо договорами оренди землі. Однак неоднозначне трактування відповідних норм Закону № 161 щодо порядку поновлення договорів оренди не сприяють розвитку орендних відносин, а також спричиняють велику кількість спорів між сторонами договорів.

Теоретичну основу дослідження склали роботи таких науковців як А.Гетьман, Н. Кобецька, М. Краснова, П. Кулинич, А. Мірошниченко, В. Носік, М. Федорченко, М. Шульга та інших. Не дивлячись на значну увагу науковців та практиків до поновлення договорів оренди землі це питання залишається дискусійним, на сьогодні відсутня єдина позиція щодо застосування ст. 33 закону № 161.

Метою дослідження є узагальнення судової практики щодо розгляду судами спорів щодо поновлення договору оренди земельної ділянки, виявлення особливостей у підходах до застосування судами статті 33 Закону №161.

Розглянувши правові позиції застосування судами ст. 33 Закону України №161 щодо поновлення договору оренди землі, можна стверджувати, що суди вже тривалий час застосовують позицію, відповідно до якої законодавством передбачено два способи поновлення договорів оренди землі: 1) шляхом реалізації орендарем переважного

права на укладення договору на новий строк (ч.ч. 1 – 5 ст. 33); 2) шляхом «автоматичного» поновлення договору після спливу строку дії договору (ч. 6 ст. 33) (так звана «мовчазна згода»).

В постанові ВСУ від 29.11.2017р. у справі №389/1007/16-ц висловлено позицію, щодо переважного права на поновлення договору оренди землі. А саме, відповідно до ст. 33 Закону № 161 орендар, який належним чином виконував свої обов'язки за умовами договору оренди землі, по закінченню строку, на який було укладено договір оренди землі, має переважне право перед іншими особами на укладення договору оренди землі на новий строк. Для цього орендар зобов'язаний не пізніше ніж за місяць до спливу строку договору повідомити орендодавця про свій намір скористатися переважним правом на укладення договору на новий строк (направити орендодавцю листа-повідомлення про поновлення договору оренди землі та проект додаткової угоди). Орендодавець, отримавши лист-повідомлення та проект додаткової угоди, повинен перевірити проект додаткової угоди на відповідність вимогам закону, узгодити з орендарем умови договору та, якщо немає заперечень, укласти з орендарем додаткову угоду, щодо оренди земель державної та комунальної власності орендодавець повинен прийняти ще рішення про поновлення договору [4].

Таким чином, для поновлення договору сторони, орендар та орендодавець, повинні вчинити певні активні дії.

Аналізуючи судову практику щодо «автоматичного» поновлення договору оренди землі, слід враховувати, що якщо для реалізації «переважного права на укладення договору оренди на новий строк сторони (орендар та орендодавець) повинні вчинити активні дії (провести переговори, узгодити умови), то для «автоматичного» поновлення договору потрібна мовчазна згода сторін та наявність (виконання) двох умов, а саме: орендар продовжує користуватись орендованою ним земельною ділянкою; орендодавець не заперечує проти такого. При цьому суд вказує на те, що ч. 6 ст. 33 Закону № 161 не передбачає звернення орендаря до орендодавця, а переговори сторін щодо зміни істотних умов не проводяться (Постанови ВС від 21.02.2018 р. у справі № 908/1164/17 [5], від 21.02.2018 р. у справі № 917/772/17) [6].

Отже, враховуючи дану позицію, таке поновлення відбувається в силу мовчазної згоди сторін та не потребує вчинення активних дій сторонами договору.

Разом з цим у квітні 2018 року Велика Палата ВС застосувала кардинально протилежну правову позицію щодо поновлення договорів оренди, чим звела нанівець всю попередню судову практику. Зокрема, в Постанові від 10.04.2018 р. у справі №594/376/17-ц, визначається, що для поновлення договору оренди землі з підстав передбачених ч. 6 ст. 33 Закону № 161, необхідна наявність таких юридичних фактів: орендар належно виконує свої обов'язки за договором оренди; до закінчення

строку дії договору він повідомив орендодавця в установлені строки про свій намір скористатися переважним правом на укладення договору на новий строк; до листа-повідомлення орендар додав проект додаткової угоди, продовжує користуватись виділеною земельною ділянкою; орендодавець письмово не повідомив орендаря про відмову в поновленні договору оренди [8].

При цьому, слід зазначити, що позиція «автоматичного поновлення» за частиною 6 статті 33 Закону № 161, а саме Постанови ВС від 21.02.2018 р. у справі № 908/1164/17 та від 21.02.2018 р. у справі № 917/772/17 суперечить позиції, яка ґрунтувалася на Постанові від 10.04.2018 р. у справі №594/376/17-ц. А саме, в останній, йдеться про змішування способів поновлення – переважного права та автоматичного поновлення договору оренди земельної ділянки, що призводить до різних дискусій та зводить нанівець судову практику, яка сформульована до цього.

Отже, проаналізувавши вказані правові позиції можна дійти висновку, що при вирішенні спорів про поновлення договорів оренди земельної ділянки суд виділяє наступні способи поновлення: реалізація переважного права на поновлення договору оренди земельної ділянки (листування, переговори сторін); «автоматичне» поновлення договору оренди землі (мовчазна згода сторін) та змішаний спосіб поновлення – застосування як переважного права, так й автоматичного поновлення договору оренди земельної ділянки.

Література:

1. Земельний кодекс України: Закон України від 25.01.2001 № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №№ 3-4. Ст.27. (Із змінами).
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435- IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст.356. (Із змінами).
3. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 № 161-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №№ 46-47. Ст. 280. (Із змінами).
4. Постанова Верховного Суду України від 29 листопада 2017р. у справі №389/1007/16-ц. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: [//www.reyestr.court.gov.ua/Review/70764907](http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/70764907).
5. Постанова Верховного Суду від 21 лютого 2018р. у справі № 908/1164/17. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: [//www.reyestr.court.gov.ua/Review/72449014](http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72449014).
6. Постанова Верховного Суду від 21 лютого 2018р. у справі № 917/772/17. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: [//www.reyestr.court.gov.ua/Review/72448843](http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72448843).
7. Постанова Верховного Суду від 10 квітня 2018р. у справі №594/376/17-ц. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: [//www.reyestr.court.gov.ua/Review/76025612](http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/76025612).

Господарське право. Господарське процесуальне право. Фінансове право. Банківське право

*Мельник Светлана Борисовна
кандидат юридических наук, кафедра
хозяйственного права и процесса
национального университета
«Одесская юридическая академия»*

МАЛОЕ И СРЕДНЕЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО В КОНТЕКСТЕ ОГРАНИЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ КОНКУРЕНЦИИ: ХОЗЯЙСТВЕННО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ

В контексте предпринимательской (бизнесовой) деятельности в Украине мы, безусловно, говорим о хозяйственно-правовом регулировании, руководствуясь положениями, как минимум, Хозяйственного кодекса Украины (например, ст. 55). Напомним, с 2004 года. До этого законодательное регулирование малого предпринимательства, как комплексного явления, без учета детализации исключительно налоговой составляющей, было представлено и указными источниками и специальными законами, принятыми в 2000 году. Позже, в 2012 году, специальный Закон о малом и среднем предпринимательстве был обновлен (за последние годы на рассмотрение Верховной Рады Украины подавались уже и следующие его варианты).

Правовое опосредование экономической конкуренции базово представлено, как известно, и конституционным уровнем, и хозяйственно-кодифицированным и специальными документами: законами, подзаконными актами. Общий посыл: обеспечение, поддержание, защита экономической конкуренции, превенция и пресечение соответствующих правонарушений. При этом анализ данного блока правовых документов позволяет говорить и о некоторых исключениях из данных правил. Особо данные положения актуализировались в связи с реальным наполнением и практической реализацией той части положений антимонопольно-конкурентного законодательства Украины, которая касается государственной помощи субъектам хозяйствования. Общий принцип: «государственная помощь является недопустимой для конкуренции» (преамбула специального Закона, правда, в таком контексте требует новой формулировки).

Таким образом, имеем два среза правового регулирования малого и среднего предпринимательства в аспекте ограничения экономической конкуренции. Необходимо также отметить, что дословно она

формулировка в законодательстве Украины отсутствует. На фоне тиражируемого «адвокатирования» экономической конкуренции, вроде, как и «неприлично» высказываться о каком-либо ограничении последней. Но действительность, да и правовое регулирование требуют установления и общего понимания сути явления, и иных дефинитивных критериев, пусть не напрямую, но содержащихся в законодательстве.

При учете прописанных целей, соответствии допустимости, установленных законодателем и Правительством, получаем государственную помощь поддержки среднего и малого предпринимательства (с 2014 – по дате принятия; 2017 – дате возможного юридического действия²; 2018 – реального действия). Фактически, легально ограничиваем экономическую конкуренцию (аналогичная зарубежная практика также имеет место быть). Разобраться в критериях допустимости (ограничения экономической конкуренции) достаточно сложно. Кабинет Министров Украины, в отличие от требований специального Закона объединил две различные категории: государственная помощь для обеспечения развития регионов (п. 1 ч. 2 ст. 6) и поддержка среднего и малого предпринимательства (п. 2 ч. 2 ст. 6). В тексте же правового документа встречаем и государственную помощь субъектам крупного предпринимательства, и возможность отступления от базовых критериев допустимости в отношении иных отраслей экономики (п. 11 Постановления №57 от 07.02.2018 г. [1]).

Следует также отметить, что кроме нового антимонопольно-конкурентного законодательства Украины о государственной помощи субъектам хозяйствования действуют законодательные нормы, которые были приняты еще в 2001 году. Специальный конкурентный Закон Украины в частности устанавливает, что при несущественном ограничении (но, ограничении – *С.М.*) экономической конкуренции освобождаются от ответственности за нарушения, предусмотренные ст. 6, малые или средние предприниматели. Специальная трактовка таких субъектов хозяйствования содержится в ст. 1 указанного законодательного акта. И она не совпадает ни с нормой кодифицированного акта, ни нормой специального Закона о малом и среднем предпринимательстве. Поэтому абсурдно выглядит, с юридической точки зрения, п. 2 Постановления Кабинета Министров Украины № 57 от 07.02.2018 г. [1]: «У цих критеріях терміни вживаються у значенні, наведеному в Бюджетному кодексі України, Господарському кодексі України та Законах України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», «Про захист економічної конкуренції», «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні»,

² Сущностно-юридически разрывать ч. 1 и ч. 2 ст. 6 специального Закона нельзя.

«Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», «Про фінансовий лізинг»» (языком оригінала – С.М.).

Следовательно, имеем две указанные в законодательстве ситуации допустимого (легального) ограничения экономической конкуренции применительно к малому и среднему предпринимательству, но без: правового определения сути данной категории; понимания необходимости комплексности такого регулирования; правового единства установления специального субъектного состава; возможностей (специфики) занятия хозяйственной деятельностью в предлагаемых преференциальных условиях.

Литература:

1. Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва : Постанова Кабінету Міністрів України від 07 лют. 2018 р. № 57 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/57-2018-п> (дата обращения: 18.04.2019).

Інтелектуальна власність та його захист. Інформаційне право

*Оборин Алексей Андреевич
студент специальности
«Экономическое право», юридический
факультет, Гродненского
государственного университета им.
Янки Купалы, Гродно, Республика
Беларусь*

*Науковий керівник: Седельник
Валерия Валерьяновна, Гродненский
государственный университет имени
Янки Купалы*

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СЕКРЕТЫ КАК ПРАВОВОЙ ИНСТИТУТ, ОБЕСПЕЧИВАЮЩИЙ БЕЗОПАСНОСТЬ ТАЙН

С возникновением государства появился такой вид информации, как информация ограниченного доступа, к которой относятся государственные секреты, коммерческая тайна, персональные данные, тайна личной жизни. Для социума в целом, государственные секреты занимают приоритетное место в системе тайн. Информация, отнесенная к государственным секретам, отражает целый перечень сфер жизни социума: экономические и политические интересы государства, обеспечение прав граждан на доступ к информации, безопасность государства и т.д.

Согласно статье 34 Конституции Республики Беларусь гражданам Республики Беларусь гарантируется право на получение информации: «Гражданам Республики Беларусь гарантируется право на получение, хранение и распространение полной, достоверной и своевременной информации о деятельности государственных органов, общественных объединений, о политической, экономической, культурной и международной жизни, состоянии окружающей среды [1].

Государственные органы, общественные объединения, должностные лица обязаны предоставить гражданину Республики Беларусь возможность ознакомиться с материалами, затрагивающими его права и законные интересы. Пользование информацией может быть ограничено законодательством в целях защиты чести, достоинства, личной и семейной жизни граждан и полного осуществления ими своих прав» [3].

Таким образом, Основной Закон Республики Беларусь определил такие виды информации (по режиму доступа) как общедоступная информация и информация ограниченного доступа.

Согласно Закону Республики Беларусь «Об информации, информатизации и защите информации», к информации ограниченного доступа, относятся: государственная тайна, служебная тайна, коммерческая тайна, персональные данные, тайна личной жизни [3]. Государственная тайна в системе тайн занимает особое место.

Понятие «государственные секреты» указывает на особый порядок управления информационным объектом, предусматривающий ограничение его оборота. Секрет появляется там, где есть не менее двух сторон, в одинаковой степени заинтересованных в обладании одними и теми же сведениями.

По своей природе государственные секреты представляют собой засекреченные сведения в области внешнеполитической, экономической, военной, разведывательной, контрразведывательной и оперативно-розыскной деятельности, разглашение которых может привлечь к негативным последствиям и нанести ущерб безопасности государству. Главной задачей субъектов обеспечения безопасности является состояние защищённости жизненно-важных интересов личности, общества и государства от внутренних и внешних угроз.

В зависимости от степени секретности государственных секретов проставляются грифы секретности. Гриф секретности – реквизит, проставляемый на самом носителе и (или) в сопроводительной документации к нему, свидетельствующий о степени секретности сведений, содержащихся на этом носителе государственных секретов. Исходя от тяжести последствий, которые наступили или могут наступить, размера вреда, который причинен или может быть причинен в результате их разглашения или утраты для государственной тайны, присваиваются следующие грифы: «Особой важности», «Совершенно секретно», для служебной тайны, как вид государственных секретов, присваивается гриф – «Секретно». Сведения, которые могут быть отнесены либо не могут быть отнесены к государственным секретам, отражены в главе 4 Закона Республики Беларусь «О государственных секретах [3].

По мнению О. С. Макарова в перечне, который указывает какой объект является секретным, а какой нет, отсутствует четкая формулировка. Возможно, это связано с быстрым развитием информации в целом, поэтому владелец информации не всегда может определить, относится ли данная информация к государственным секретам или является общедоступной [2].

В Республике Беларусь организована защита государственных секретов, которая является комплексной, научно обоснованной,

апробированной многолетней практикой системой мер, отражающей государственный подход к обеспечению национальной безопасности в информационной сфере. В то же время глобальные информационные процессы последних лет, информатизация общества, развитие информационных технологий, сетей и систем изменили цели и принципы защиты информации. В обновленных политико-экономических условиях наиболее соответствующим методом может выступать быстрое и гибкое управление информационными ресурсами, основанное на политической целесообразности и экономических законах [2].

Главной задачей субъектов обеспечения безопасности государственных секретов является состояние защищённости жизненно-важных интересов личности, общества и государства от внутренних и внешних угроз. В то же время, государственные секреты могут относиться к виду деструктивной и вредной информации, поскольку разглашение или оборот данной информации может нанести посредственный или опосредованный ущерб личности, обществу и государству.

Литература:

1. Конституция Республики Беларусь: (с изм. и доп., принятыми на респ. Референдумах 24 нояб. 1996 г. и 17 окт. 2004г.) – Минск: Нац. Центр правовой информ. Республики Беларусь, 2016. – 64 с.
2. Макаров О. С. Основы защиты государственных секретов: учеб. Пособие / О. С. Макаров; Ин-т нац. безопасности Республики Беларусь – Минск, 2012. – 195 с.
3. www.pravo.by (Национальный центр правовой информации Республики Беларусь).

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Економіка, організація і управління підприємствами, галузями, комплексами

Андрусишена Ірина Василівна СУЧАСНІ ЗАСОБИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....3

Волобуєва Юлія Володимирівна АНАЛІЗ ЗАБОРГОВАНOSTІ З ВИПЛАТИ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ ЗА 2013 – 2017 РР.....5

Ніколаєнко Альона Ігорівна ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....6

Синиця Світлана Михайлівна, Сапіщук Ростислав Тарасович РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ.....10

Соломатіна Тетяна Василівна ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛ ЗОНИ СТЕПУ УКРАЇНИ.....12

Струк Наталія Петрівна ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК БАЗОВИХ КОМПОНЕНТ «ЯКОСТІ ЖИТТЯ» ТА «ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ».....14

Менеджмент

Синиця Світлана Михайлівна, Вагилевич Микола Богданович ОСНОВНІ ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВА.....17

Маркетинг

Заблудовська Ольга Геннадіївна, Захарченко Наталія Василівна РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ НАПРЯМКІВ МАРКЕТИНГУ.....20

Бухгалтерський облік, аналіз і аудит

<i>Гришук Світлана Віталіївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТОРСЬКИХ ПРОЦЕДУР В ПРОЦЕСІ ДІАГНОСТИКИ БАНКІВ.....	22
--	----

<i>Мельник Катерина Володимирівна, Самодіна Юлія Ігорівна</i> УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	24
--	----

Банківська справа. Гроші, фінанси і кредит

<i>Деркач Тетяна Анатоліївна, Мельник Юлія Миколаївна</i> ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ В УКРАЇНІ.....	27
--	----

Податкова система. Бюджетна система

<i>Ампілогова Катерина Олександрівна</i> ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	30
--	----

<i>Грицай Лілія Ігорівна, Гупаловська Мирослава Богданівна</i> ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ.....	32
--	----

<i>Матвієнко Вікторія Геннадіївна</i> ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ.....	35
---	----

Логістика і транспорт

<i>Yudenko Alina</i> LOGISTICS PERFORMANCE INDEX AND INDICATORS OF COMPETITIVENESS AND POTENTIAL OF UKRAINE IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION.....	38
---	----

Світова економіка та міжнародні економічні відносини

<i>Бугрім Дар'я Сергіївна</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИХОДУ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ЗІ СКЛАДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	41
--	----

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Теорія та історія держави і права. Філософія права. Історія політичних і правових вчень

Maxurov Aleksey Anatolyevich COORDINATION NORMS IN THE ESTONIAN CONSTITUTION.....43

Копиленко Поліна Олександрівна ПРАВОВЕ СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВИХ СТРАТЕГІЙ.....44

Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право

Богданова Сніжана Дмитрівна КОНСТИТУЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ВЕРХОВНОЮ РАДОЮ УКРАЇНИ ТА КОНСТИТУЦІЙНИМ СУДОМ УКРАЇНИ.....47

Желдак Ярина Тімурівна МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД ЯК ЦЕНТРАЛЬНИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОСУДДЯ: ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ.....51

Леміш Маргарита Володимирівна НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В'ЇЗНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....54

Попович Марія Євгеніївна ПРОБЛЕМА ДИСКРИМІНАЦІЇ ЖІНОК У СФЕРІ ОПЛАТИ ПРАЦІ: ПРАВОВІ ШЛЯХИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ДОСВІД УСПІШНИХ КРАЇН.....57

Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення

Брендуля Ірина Сергіївна КОМПЛЕКСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....60

Коваленко Анна Романівна ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ.....64

<i>Лишавська Катерина Іванівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ РОЗДРІБНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ	65
<i>Небоженко Дар'я Анатоліївна</i> УКЛАДЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ.....	67
<i>Олексієнко Анастасія Сергіївна</i> СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ.....	69
<i>Ходаківський Олександр Юрійович</i> ПЕРЕДАЧІ МАЙНА В ОРЕНДУ ТА ОBOB'ЯЗКИ ОРЕНДОДАВЦЯ.....	71
<i>Чечель Аліна Олександрівна</i> УКЛАДЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ.....	73
<i>Шило Владислава Олександрівна</i> ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ СТРАХУВАННЯ.....	75
Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право. Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право. Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура та адвокатура	
<i>Горбачов Олексій Юрійович</i> АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	77
<i>Кірічок Наталія Олександрівна</i> СИСТЕМА ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ.....	79
<i>Кобець Аліна Віталіївна</i> ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ.....	82
<i>Кравчина Ірина Борисівна</i> ПРО ВИТОКИ СУЧАСНИХ ПОГЛЯДІВ НА ОБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ	84
<i>Матвієнко Вікторія Геннадіївна</i> ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА УЧАСТІ АДВОКАТА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ З ІНШИМИ ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ.....	87
<i>Рижєнкова Анна Олексіївна</i> МЕХАНІЗМ УЧАСТІ ЗАХИСТУ ЯК СТОРОНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ПРОЦЕСІ ДОКАЗУВАННЯ.....	89

Черв'як Євгенія Анатоліївна КОНСУЛЬТАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ АДВОКАТА ЯК ОДИН ІЗ ОСНОВНИХ ВИДІВ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	94
--	----

**Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право.
Митне та податкове право. Муніципальне право**

Борох Аліна Юріївна ЗУСТРІЧНІ ЗВІРКИ ЯК СПОСІБ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ: ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ.....	98
---	----

Екологічне право. Земельне право. Аграрне право

Зорина Елена Александровна БИОСФЕРНЫЙ РЕЗЕРВАТ КАК СРЕДСТВО СОХРАНЕНИЯ БИОЛОГИЧЕСКОГО РАЗНООБРАЗИЯ И УСТОЙЧИВОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ БИОЛОГИЧЕСКИХ РЕСУРСОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ.....	101
---	-----

Якименко Вікторія Русланівна ЩОДО ПРАКТИКИ РОЗГЛЯДУ СУДАМИ СПОРІВ ЩОДО ПОНОВЛЕННЯ ДОГОВОРУ ОРЕНДИ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ.....	104
---	-----

Господарське право. Господарське процесуальне право. Фінансове право. Банківське право

Мельник Светлана Борисовна МАЛОЕ И СРЕДНЕЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО В КОНТЕКСТЕ ОГРАНИЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ КОНКУРЕНЦИИ: ХОЗЯЙСТВЕННО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ.....	107
--	-----

Інтелектуальна власність та його захист. Інформаційне право

Оборин Алексей Андреевич ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СЕКРЕТЫ КАК ПРАВОВОЙ ИНСТИТУТ, ОБЕСПЕЧИВАЮЩИЙ БЕЗОПАСНОСТЬ ТАЙН.....	110
--	-----

Підписано до друку 26.04.2019р.
Формат 60х84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 90 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. 0979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99
E-mail: tooums@ukr.net

